

İNSAN SEVGİYLE YÜRÜR

FATİH ALİM DAŞPINAR

İNSAN SEVGİYLE YÜRÜR

FATİH ALİM DAŞPINAR

BKY-Babialı Kültür Yayıncılığı
524

İNSAN SEVGİYLE YÜRÜR
FATİH ALİM DAŞPINAR

Editör
Büşra Ayar Al

Mizanpaj
Burhan Maden

Kapak
Burhan Maden

 Yayın Hakları,
BKY-Babialı Kültür Yayıncılığı'na aittir.

1. Baskı: İstanbul 2026

ISBN: 978-625-8977-85-1

Sertifika No: 12393

babialı kültür yayıncılığı

BKY-BABIALI KÜLTÜR YAYINCILIĞI
Oruçreis Mah. Tekstil Kent Cad. Tekstil Kent Sitesi
B 16 Blok No: 14 (10E / Z02) Esenler / İstanbul
Tel: 0212 438 47 78
www.bky.com.tr
e-Mail: bky@bky.com.tr
babialikulturyayinlari@gmail.com

Baskı ve Cilt
Birlik Fotokopi Baskı Ozalit ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti.
Nispetiye Mah. Birlik Sok. Nevin Arıcan Plaza No: 2
Beşiktaş - İstanbul Sertifika No - 52846

İNSAN SEVGİYLE YÜRÜR

FATİH ALİM DAŞPINAR

babıali kültür yayıncılığı

FATİH ALİM DAŞPINAR

1974 yılında Ordu'da dünyaya geldi. İlköğrenimini Ordu'da tamamlayıp Lise eğitimi için İstanbul'a geldi. Kağıthane imam hatip lisesini bitirdi.

Kırgızistan'a yaptığı bir seyahat sırasında Cengiz Aytmatov'la tanıştı ve ondan etkilenerek yazmaya karar verdi.

Yardım kuruluşları aracılığıyla uzun zaman İslam dünyasının savaş bölgelerine insani yardım ulaştırmak için çabaladı.

Ticaret ve sivil yardımlar vesilesiyle ellinin üzerinde ülkeyi dolaştı. Gittiği her ülkenin toplumsal yapısını inceleme imkânı buldu.

Evli ve üç çocuk babası olan Fatih Alim Daşpınar Bursa'da yaşamakta ve kitap çalışmalarına ağırlık vermektedir.

İ ssız vadilerde tabiatın güzellikleri sakın bir  arkı gibi fısıldıyordu. G z n görebildiği her yanı kuşatan fındık ağaçlarının içerisinde hayat sürmenin mutluluğu içindeydiler. Başka bir coğrafyaya ait olmanın çekingenliği haricinde ruhlarını bunaltan bir sıkıntıları yoktu. Hayatın müphem sorunlarını ve mutluluklarını birlikte g ğ slerlerdi, basit günübirlik i  yorgunluklarının haricinde öyle büyük stresleri de olmazdı. Sessizliğin dinginlik veren senfonisini adlandırmadan, kendilerine sunulan öğretici yalnızlığın her türlüsünü, ailece mütemadiyen iliklerine kadar hissederek ya arlardı.

Sivas'tan Ordu'ya g  m  , buradan dört dönüm fındık bahçesi olarak yerleşen İsmail'in sekiz çocuğu vardı. Fedak r e i Ay e ile omuz omuza vermiş, acımasız hayatın içinde tüm zorluklara rağmen sekiz çocuğunu büyütme-yi ba armı tı.

Sekiz kardeş, doğanın onlara sunduğu saf nimetler içinde büyüyüp serpilerek -insanlarla çok muhatap olmadan- kavgasız, gürültüsüz bir hayatın akışı içinde yaşayıp giderlerdi. Ailenin en küçüğü altı kızdan sonra dünyaya gelmiş erkek çocuğuydu. El bebek g l bebek büyütülen, bundan dolayı  ımardık a  ımaran, kendinden bir ak ya  büyük ablalarına kan kusturan afacan bir çocuktu Ali. Babası, altı kızdan sonra dünyaya geldiği

için ona çok düşkündü. O ne yaparsa yapsın neredeyse hiç laf söyletmiyordu. Doğrusu afacan Ali bunun bir imtiyaz olduğunu kavradığı andan itibaren, bundan güç alarak, aile içinde küçük krallığını ilan etmişti bile. Babası, Ali hata yaptığı zaman belli edecek kadar onun yaramazlıklarına ses çıkartmaz, bunu herkese hissettirirdi. Ali bu kayırmanın küçük yaşlardan beri farkındaydı.

Hayatları fındık toplamakla, su taşımakla, odun toplayıp kesmekle ve hayvanları otlatıp akşam olduğunda sağ salim ahırlarına ve tavukları kümeslerine koymakla geçiyordu. Hayvancılık ve tarım üzerine kurdukları hayatın üçüncü bir öznesi yoktu. Ailenin geliri topladıkları fındıkları ve yetiştirdikleri hayvanları büyüttükten sonra satmaktan ibaretti.

Yaz tatili olduğunda yeşeren fındık bahçeleri içerisinde doğanın sırasıyla onlara sunduğu nimetlerin doğum sancılarını yaşarlar, her doğal vakanın o muhteşem oluşum ve gelişimine bizzat şahitlik ederlerdi. Karların kalkmasıyla birlikte yeşeren yaprakların, sırasıyla olgunlaşan meyvelerin her birini ayrı ayrı tadarlar, Allah'ın verdiği rızıklardan doğal olarak istifade ederlerdi.

Hayvanlar her sabah bahçeye salınır, akşamları ahıra getirilir, odun kesilir, dut pekmezi yapılır, yeşerdikten sonra kurumaya yüz tutmuş otlar biçilir, fındık ağaçlarının dibi temizlenir, bir taraftan da bunaltıcı ve nemli Karadeniz atmosferinde yaşam mücadelesi verirdi. Her şeye rağmen hayatın kirlenmiş yanlarıyla fazlaca yüzleşmemeleri onları saf bir yaşam çizgisinde tutuyor, insandan insana bulaşan olumsuz özelliklerden azami ölçüde korunmuş oluyorlardı. Doğal yaşam alanı içinde aile fertlerinin, aslında doğal yolla ilahi bir bağ

kurduklarını söylemek mümkündü. Bu durum, belki kendi saflıklarının evrensel ahlâk değerlerinin üzerinde tecelli etmesinden, belki de insanlardan azami ölçüde uzak durmalarından kaynaklanıyordu. Çünkü bu çağda insan insana ne kadar yakınlaşırsa kirlenir ne kadar uzaklaşırsa temizlenirdi.

Böylece akıp gidiyordu hayat...

Mevsimlerden yine yazdı. Ali evin önündeki incir ağacının altında boş boş vakit geçirirken uzaktan siyah bir pikabın evlerine doğru geldiğini gördü. Bu araç sadece onlara gelebilirdi çünkü yolun devamı yoktu. Bu gelenler her kimse onlara geldiği kesindi fakat evde Ali'den başka kimse yoktu. Annesi, ablaları, babası her biri sağda solda değişik işlerin peşinde koşuşturup duruyorlardı. Araç evin önüne geldiğinde yavaşladı ve durdu. Ali terdirgin olmuştu doğrusu. Kimdi bu siyah gözlüklü adamlar? Niye gelmişlerdi?

Hafiften yerinden doğruldu Ali, onlarla konuşması gerektiğinin bilincindeydi, kayıtsız kalamazdı. Adamlara doğru bakarak tıpkı annesinin ve babasının yaptığı gibi hoş geldiniz demek için hafiften araca doğru yöneldi. İki kişilerdi. Her ikisi de iri yarı ve göbekli, gözlüklü tuhaf adamlardı. Yavaşça arabadan indiler. Özgüvenleri yüksekti, resmî bir kurumun üzerlerinde bıraktığı müphem bir güçle kibirli bir eda içindeydiler. Göz göze geldiler.

"Selam delikanlı!"

"Buyurun efendim, hoş geldiniz."

"Evde senden daha büyük kimse yok mu? Baban, annen, abin, ablan..."

"Efendim hepsi bahçede çalışıyorlar. Biraz beklerseniz babamı çağırabilirim. Belki de arabanın sesini duymuş geliyordurdur."

“Tamam delikanlı, bekleyelim o hâlde. Hava çok sıcak! Bize bir bardak su verebilir misin?

Ali utangaç gibi görünse de zeki bir çocuktur. Nasıl davranacağını çok iyi biliyordu.

“Tamam efendim, hemen su getiriyorum.” deyip fırlamıştı.

Ali bakır ibrik içinde gölgede tuttıkları suyu getirmiş, meçhul misafirlere ikram etmişti.

Adamlardan biri suyu içtikten sonra Ali’ye dönerek, “Biz babanı beklerken sen de bir taraftan dediklerimizi yapmaya çalışır mısın delikanlı? Ne kadar da yakışıklı bir çocuksun, maşallah sana. Kaçınıcı sınıfa gidiyorsun?”

“Beşinci sınıfı yeni bitirdim efendim.”

“Aferin sana evlat, ülkenin senin gibi okuyan parlak gençlere ihtiyacı var.”

Ali, bu övgülerden sonra adamların dost olduğunu kabul etmiş, alttan alta oldukça rahatlamıştı. İçinden “Bu adamlar kötü adam değil,” diye geçirmeye başladı. Sonrasında onlara yardımcı olmak amacıyla ne istediklerini sordu. “Duyumlarımıza göre sizde iki tane tosun varmış...”

“Evet efendim, doğdukları günden beri elimde büyüdüler.”

“Hımm... Delikanlı sen kaç yaşındasın ki tosunları sen büyüttün? Annen baban büyüttmüş olmasın?” diye espri yapıyor, bir taraftan da “Hadi elini çabuk tut evlat, o tosunları bulup bize getir. Fazla vaktimiz yok.” diyordu.

Elini, Ali'nin başına koydu. Sevgi ve güven duygusu oldukça pekişen Ali bir ok gibi yayından fırlamaya hazır görünüyordu.

Uçsuz bucaksız fındık bahçesi içinde yeşil yapraklar arasında görünmesi neredeyse imkânsız olan tosunların nerelere gidebileceğini, hayvanların hangi alanları sevdiğini çok iyi bildiğinden onları eliyle koymuş gibi bulacağından emindi.

Yarı tedirgin, yarı anlamaya çalışır bir hâlde adamlara cevap yetiştirmeye, bir taraftan da tosunu neden getirmesi gerektiğini anlamaya çalışıyordu. Acaba adama sorsa mıydı neden tosunları istediklerini? Cesaret edemiyordu. Acaba ona kızarlar mıydı ki? Cesaretini topladı ve oldukça tedirgin bir hâlde kısık bir sesle sordu:

“Amca tosunları neden istiyorsunuz? Birazdan babam gelir onunla konuşsanız?”

Adamların ikisi de Ali'nin tedirginliğini anlayarak, kurnazca, “Evlat sen tosunları bulup getir hele, tedirgin olmana gerek yok. Biz devlet memuruyuz, tosunlarına bir şey olmayacak. İğne gibi bir şey yapıp salıvereceğiz.”

Adamların söylediğine inanmış, yüreği ferahlamıştı. Amcaları tosunlarının sağlığı için iğne vuracaklarmış. Ne de olsa araçlarının üzerinde koca YSE yazısı zaten güven veriyordu. Bu adamlar devlet görevlisiydi sonuçta. Ali içinden tüm şüpheleri söküp atmıştı.

“Tamam amca, ben şimdi gider her ikisini de bulup getiririm.”

Yıldırım hızıyla harekete geçti Ali. Elinde büyüyen tosunların nerede olabileceğini tahmin ederek hızla fındık bahçesine daldı. O kadar hızlıydı ki bitmek bilmeyen enerjisiyle fındık dallarının sıklığı ve yükünü alıp irileşmeye yüz tutarak eğilmiş yemyeşil yaprakları ara-

sından adeta dans edercesine geçerek bir anda kendini ala tosunun yanında bulmuştu. Yanılmamıştı, onların nerelerdeki otları sevdiğini çok iyi biliyordu. Onu tanıyan ala tosun ondan hiç ürkmedi. Hemen teslim olmuştu bile. Başiboş otladığı için tosunu arkasından sürerek evin oraya çıkarması zor olmayacaktı. Evin yolu belliydi, Ali'nin bu saatte neden geldiğini anlamasa da ala tosun evin yolunu tutması gerektiğini içgüdüleriyle biliyordu. Ali tosunun arkasına geçerek onu ev yönünde sürmeye başladı.

O kadar hızlı olmaya çalışıyordu ki sanki amcalar ona ödül verecekti. Kısa zamanda onlarca dönüm fındık bahçeleri içinden sık dikilmiş, yükünü almaya başlamış, beli bükülmüş fındık ocakları arasından tosunu evin önündeki harmana getirmişti. O ara babası da adamların yanına gelmişti. Ali babasını görünce oldukça rahatlamış, verilen görevi yerine getirmenin gururuyla nefes nefese kalsa da "Getirdim amca ama diğerini bulamadım. Bunu size teslim edeyim, o arada diğerini de bulur getiririm."

Adamlar Ali'ye ödül olarak ha bire övgüde bulunup duruyordu: "Aferin sana delikanlı, yakışıklı olduğun kadar çeviksin de."

Diğer adamın babasıyla konuştuğunu gördü. Babasının birden suratı asılmıştı, üzgün ve tedirgin görünüyordu. Adamın elinde iri, kocaman makasa benzer bir cihaz gördü. Cihazı gördüğünde "Bu nasıl aşı?" diye içinden geçirmeye başladı. Neler oluyordu?

Adam Ali'ye dönerek, "Bekleme delikanlı, sen git diğer tosunu da getir." dedi.

Babasının çok üzgün olduğunu gördüğü için o da bir anda tedirgin olmuş, ikinci tosunu getirip getirmeme

konusunda kararsız kalmıştı. Usulca babasına doğru yürümeye başladı. Olup biteni anlamak istiyordu.

“Babam neden bu kadar durgunlaştı? Ne yapacaklar tosunumuza?” diyordu içinden? Ellerindeki cihazı kontrol ederek bir şeyler yapmaya hazırlanıyorlardı. O arada babasının yüzüne baktığından babasının göz işaretiyle kaşlarını yukarı kaldırarak “tosunu getirme” iması yaptığını gördü. Bir taraftan adamların ona nasıl tepki vereceğini bilmediğinden şaşkın şaşkın olup bitenleri anlamaya çalışıyordu. “Yoksa bizim tosunu kesmek mi istiyorlar?” dedi kendi kendine. “Ne yaptı ki bu tosunlar?” diye düşünürken adam, “Delikanlı sen yapacaklarımızı görme! Hadi sen git diğer tosunu da getir. Para vereceğim sana, hadi getir tosunu.” diye seslendi.

Ali uzaklaşsa da sıkıntı basmış, iyi bir şey olmayacağını anlamıştı. Ne olacaktı onu bir türlü kestiremiyordu. Babasının, “Yahu efendiler şu mübarek ramazan günü olacak şey mi bu?” dediğini duymuş iyice işkillenmişti.

Korku, tedirginlik ve şaşkınlık içinde bir taraftan fındık bahçesine hafif yollu yönelirken bir taraftan da adamlara bakıyordu. Ne yapacaklardı tosuna, ne suç işlemiş olabilirdi ki tosunlar? Ellerinde büyüttüğü o iri gözlü tosunlara ne yapacaklardı. Gidiyormuş gibi yapıp görünmeyecek şekilde fındık ocaklarının dibine saklanarak olup bitenleri izlemeye karar vermişti.

Adamlardan iri yarı göbekli olan tosunun başını tutuyor, diğeri ısrarla tatlı tatlı babasını ikna etmeye çalışıyordu.

“Bak İsmail amca hakkında şikâyet var! Şikâyet olmasaydı belki göz yumabilirdik ama biliyorsun yasalar her şeyden üstün.”

İsmail üzüntü içindeydi. “Yahu bu yasalar hayvanın doğal yaşamasına müdahale etmek için mi çıkarıldı? Bu nasıl yasa anlaması güç, bu hayvanlar kime ne yaptı?” diyordu adamlara. Ali, babasının dışındaki sakinliğe rağmen içindeki öfkeyi hâl ve hareketlerinden anlayabiliyordu. Nahif bir adamdı, yasalara karşı gelebilecek sertlikte biri de değildi. Fakat bir türlü olup bitene anlam veremiyor, adamlara karşı nazik olsa da yasa koyuculara karşı isyan ediyordu âdetâ. “Bu nasıl yasa, bu yasayı kim koydu?”

Görevli rahatsız olmakla beraber ikna etmek için “İsmail amca bu yasa 1977’de çıkmış, bizim de haberimiz sonradan oldu. Biz veteriner olduğumuz hâlde değişen yasaları takip etmekte zorlanıyoruz, senin bilmemen normal. ‘Suni-tabii tohumlama ve nesil kontrol genel müdürlüğü’ adına 1977’de ilave yasalarla çıkartılmış. Kim çıkarttı, niye çıkarttı bilmiyoruz. 1960 ile 70 arası çok ciddi hayvan ihracatı da yapılmış. Sonra hayvan kılığı söylentileri ve çıkartılan bu yasa ile suni dölleme...” diye uzun uzun dil döküyordu.

“İsmail amca ben de en az senin kadar kızgınım ama yapacak bir şey yok. Amerika’dan ve Avrupa’dan gelen damızlık hayvanlardan aldığımız döllere “dölleme” yapıyoruz. Öyle doğal yoldan dölleme devri bitti. Biz, her gün köy köy geziyoruz. Yeni ırk geldiği için eski ırkların ortadan kaldırılması gerekiyor...”

“Uçan kuş bile artık takibimizde olacak. Senin bilmen lâzım İsmail amca, devlet kaç çocuk yapacağını bile artık sana bırakmıyor. Gerçi sen sınırı aşmış gibi duruyorsun ama gebelik testi, spiral gibi uygulamalar var, çocuk sayısını az tutmak gerekiyor. Bizde bu uygulama-

lardan çok memnun değiliz ama ne yapalım emir demiri keser...”

Babası şaşkın şaşkın bakıyor; ‘sana ne kardeşim büyüten benim’ dercesine isyan etse de kırık dökük kelimelerle adamları kızdırmamaya özen gösteriyordu.

İsmail artık meram anlatmayı bırakmış tıpkı Ali gibi olup biteni seyrediyordu. Adam elindeki makasa benzer aletle hayvanın hayalarına doğru hamle yaptı. Hâlâ daha ne yapacaklarını bilemiyordu. Sahi ne yapmaya çalışıyordu bu adamlar?

Birdenbire makasın iki ağzı arasına kocabaşın hayalarını alıp var gücüyle sıkmaya başlamış bir anda hayvan hafif yollu sıçrayarak kaçmaya çalışmıştı. Makasın iki ağzı birleştiğinde üzüntüden ağlayacak gibi olmuştu Ali. “Benim minik tosunumun hayalarını kesecekler eyvah!” diye üzüntüden kahroluyordu.

Adam diğer tosunun başını tutan adama dönerek, “Tamam, işlem bitti tosunu salabiliriz.” dediğinde bile olup biteni anlamaya çalışıyordu Ali. Ne olmuştu şimdi? Tosunu bıraktılar ancak hayvan sersemleyerek yürüyordu. Hayvanın alt kısmını görmek için fındık dallarının arasından sürekli yer değiştiriyordu. Adamların onu görmeleri imkânsızdı. Acaba hayvanın hayalarını mı kesmişlerdi?

Birden sinirlenerek diğer tosunu getirmemeye karar vermişti. Zaten babası da işaret vermemiş miydi? Oldukça öfkeliydi. Adamlar diğer tosunun gelmesini beklerken fındık ocaklarının altına uzanıp nasıl bir mazeret uydu racağının hesabını yapıyordu. “Ne yapmışlardı bilmiyorum ama iyi bir şey yapmadıklarını net olarak anladım.” dedi kendi kendine. Konuşulanlardan, hâl ve hareketlerden anlaşılan tek şey iyi bir şeyin olmadığıydı. Biraz

bekledikten sonra sanki olanlardan bir şey anlamamış gibi normal davranarak ve hafif yorulmuş gibi yaparak adamların yanına geldi.

“Aradım taradım sarı tosunu bulamadım. Bahçe çok büyük, hava da çok sıcak, belli ki bir yere yatmış serinliyordur.” Adamlar Ali’nin anlattıklarına inanmıştı.

İri göbekli olan, “Hadi gidelim daha sonra yine geliriz. Bu hayvanın kısırlaştırıldığının raporunu verelim bu günlük kâfi, haftaya gelir diğerini de hallederiz.” dedi.

“Tamam.” dedi diğeri, ellerindeki aleti pikabın arkasına koydular. Bir taraftan da taşın üzerine üzgün üzgün oturan babasına nasihat ediyorlardı. “Bak İsmail Amca, yasalara karşı gelinmez, sen bunu iyi bilirsin. Devlet doğa döllenmeyi yasakladı, üzülecek bir şey yok. Hayvan azgınlığı bırakır ete gider daha ne istiyorsun? Bunu yaptığımız için bize üste para vermen gerekir.” diyerek de berbat bir espri yapmıştı.

İsmail gerçekten çok üzgündü, tutanağı uzatan adama kızsada bir şekilde imza atması gerektiğini biliyordu.

“Üzölme İsmail amca! Yapacak bir şey yok, biz de emir kuluyuz. Şu kâğıdı imzala bizde işimize bakalım, daha gidecek birkaç yerimiz var.” Adamlar imzayı aldıktan sonra araçlarına binip görevlerini yapmış asker edasıyla çekip gitmişlerdi.

Ali olup biteni anlayamıyordu çünkü ilk defa böyle bir şeyle karşılaşlıyordu. Hayvana doğru koştu. Hiçbir yere gitmeden sersemlemiş hâlde fındık ocağının altında duruyordu alaca tosun. Ali’yi görünce sakince ona sokuldu. Sanki biraz kızgın gibiydi, “Beni neden getirdin” dercesine nemli gözlerle baklıyordu. Yüzü, yaştan ıslanmıştı. Ali hemen eğilip tosunun hayalarına baktı. Derinin üzerinde bir iz vardı ama çok şükür ki kopma,

kesilme yoktu. Peki, ne yapmışlardı? Hayvanın başına yöneldi. O iri gözlerinden yüzünü ıslatacak kadar yaşların aktığını görmüştü. Tam ona bakarken iri bir damla yaşın gözünden yeniden süzüldüğünü fark etti. Ali ağlamaya başlamıştı. Belli işte, iyi bir şey olmamıştı. Hızla babasına doğru koştu, kızgın ve öfkeli bir ses tonuyla; “Baba lütfen bana doğruyu söyle, bu adamlar ne yaptı alaca tosuna?”

Babası evin önündeki sekiye oturmuş Ali’yi hem duyuyor hem duymuyor gibiydi. Onun da anlayacağı şekilde, “Tüüh yazık oldu, tüüh yazık oldu hayvana!” deyip duruyordu.

Babasına yaklaşarak, “Baba ne yaptılar?” diye sordu tekrar.

Öfkeli ve nemli gözlerle oğluna baktı, elini başının üstüne koydu;

“Hayalarını burdular evlat! Bundan sonra hayattan daha az lezzet alacak. Bunu sana şimdi anlatamam. Bu bir canlıya yapılmış en acımasız uygulamadır. Onun için yaşamak sadece nefes almaya ve yeme içmeye dönüyor. Hep bir yanı eksik kalacak...”

“O ne demek baba?”

“Sen anlamazsın evlat, daha çocuksun. ‘Hayaları burulmak ne demek’ bunu sana nasıl anlatabilirim ki?”

“Baba neyi anlamayacağım? O aletle ne yaptılar? ‘Hayalarını burmak’ ne demek? Kötü bir şey yaptıkları kesin. Beni kandırdı bu adamlar, “iğne yapacağız dediler” yoksa ben getirmezdim.”

Ali ağlayarak öfkeli ve üzgün bir vaziyette babasının yanına oturmuştu. Kendisini suçluyordu. “Elim kırılıysaydı da tosunu getirmeseydim!” diye kendine kızıyordu.

Gözleri nemliydi, içli içli ağlıyordu. Sesi titrek ve öfkeliydi.

Ala tosun, yaşadığı travmayı bir iki saat atlatamamış öylece kalakalmıştı. Ancak yapacak bir şey yoktu, o da usul usul hayata yeniden tutunmak zorundaydı. Bir zaman sonra hafif sendeleyerek fındık ağaçları arasına dalmış otlamaya yönelmişti. Baba oğul çok üzgündü. Nasıl bir şey yaşamışlardı böyle dakikalar içinde?

Adamların yasaya atıf yapmasını hatırlayarak yasayı anlamaya çalışıyordu İsmail.

Sekinin üzerinde sağ tarafına yaslanarak iftarı bekliyor, bu şaşkınlık hâli içinde belli ki sarı tosunu nasıl kurtaracağını hesabını yapıyordu. Haklı bir isyanın içindeydi.

Nasıl bir yasaydı ki bu zavallı tosunu bu eziyeti çektirerek hayalarını burmuştu.

“Haftaya yine gelecekler, diğer tosunu da aynı ızdırabın içinde bırakıp gidecekler öyle mi?” bunu düşünmek bile istemiyordu İsmail.

İçinden net bir isyan ile şu kararı vermişti Ali: “Ben bu tosunu asla bu adamlara teslim etmem!” Babasının gözlerinde de aynı öfke ve kararlılığı görmek mümkündü.

Aile yavaş yavaş toplanmıştı. Her gelen evin reisin-den olup biteni dinledikçe bir hüzne kapılıyor, isyan edip duruyordu. Evin her tarafında âdeta bir matem vardı. Herkes oruçlu ağızlarıyla iftarı beklerken bu anlamsız acıyı kabullenemiyorlardı. Evden âdeta cenaze çıkmış gibiydi. Sekinin hemen solundaki boşluğa doğru sıralanmış üç kız kardeş Ali’ye ve babalarına bakıyorlar, onlar da aynı duygularla yapılan zulme karşı kayıtsız kalamıyorlardı.

Büyük abla artık dayanamayıp, “Allah belanızı versin” diye bağırmaya başladı. Sırasıyla diğer kızlar da ablalarına eşlik ettiler. Ali’de aynı sözü tekrarlamıştı.

Annesi Ali’in ağladığını görünce hemen yanına gidip sarılarak, “Ağlama oğlum olan olmuş! Allah büyük! Diğer tosunu ne yapacağız onun yolunu bulmaya çalışalım.” Annesi herkesin duyacağı şekilde bir fikir ortaya attı.

“Üzülmeyin bahçenin derinliklerinde küçük bir ahır yapar tosunu oraya saklarız. Adamlar evin etrafında dolaşarak baktığında da tosunu göremezler! İnandırıcı olur, böylece çekip giderler.” Ali’nin büyük ablası yaşanan hüznü sahne karşısında en çok etkilenenlerden biriydi, annesini dinledikten sonra birdenbire babasına dönerek, “Baba adamlar geldiğinde sen bana bırak, ben onlara gereken cevabı veririm.”

Evde herkes sarı tosunu bu zulümden nasıl kurtaracağına hesabı içine girmişti. Ne yapmalıyız da tosunu bu adamlardan kurtarmalıyız? Bir şeyi çözmek için hiç bu kadar kafa yormamışlardı. O sırada anne büyük kızını içeri çağırdı: “Kızım iftar yaklaşıyor, artık bir şeyler hazırlayalım, gel bana yardım et, durmakla tosunun eski hâline dönme ihtimali yok, lütfen artık herkes işine dönsün.”

İsmail, eşini neredeyse hiç dinlemiyor gibiydi; yemeği, içmeyi, iftarı bile unutmuş öylece seki üstünde kalmıştı. Bir taraftan aklına çok güvendiği kızına laf yetiştirirken aslında onunla istişare yapıyordu.

“Kızım, peki daha sonra yeniden şikâyet olur da adamlar bir gün ansızın pat diye gelip tosunu görürlerse ne yapacağız. Beni öldürseniz yalan söyletemezsiniz.

Yalan söylemek tosunun kesilmesinden bile daha ağır. Başka bir çözüm bulmalıyız.”

Herkesi istila eden bir hüznün sarmıştı evi. Kendi hâllerinde yaşayıp giderken birileri bir anda huzurlarını yer ile yeksan etmişti. Ne kadar acımasız bir şeyle karşı karşıya kalmışlardı. Babaları zaten çok duygusal biriydi; hüznünlendiğinde tüm bedeni kaskatı kesilir, yüzündeki izler âdeta savaştan çıkmış gibi olurdu. Herkes hüznünlüydü ve herkes tek bir ağızdan “Bu nasıl yasa, böyle yasa mı olur” diyerek isyan ediyordu. İçeri dışarı girmeler çık-malar derken iftar vaktinin gelmesine yakın dışarıda seki üzerine sofraya kurulmuştu. Hüznünlü bir iftar yemeğinden sonra nihayet konu az da olsa kapanmıştı. Hayvanlar ahırlara alınmıştı. Ali babasıyla birlikte -üzüntüsünü alacak gibi- ala tosunun başını okşamış, onu da diğerleri gibi sessizce ahıra kapatmışlardı.

Akşam yemeğinden sonra çay içerlerken, küçük bir konuşma geçse de babaları, “Ertesi gün yeniden düşünürüz, Allah kerim...” diyerek tosun konusundan herkesin uzaklaşmasını sağlamıştı.

Ertesi gün İsmail eşine dönerek, “Nasıl yapalım Ayşe, bu adamlar bize rahat vermezler. Baksana yasa varmış. Kim şikâyet etti acaba, hangi haysiyetsiz? Ben köylüyü bilirim Ayşe, herkes birbirini takip eder; mal yarışı, çocuk yarışı hiç bitmez. O yüzden kendi köyümüzü terk edip bu gurbet ellere geldik, yine de kişilikler değişmiyor. Demek ki bu toprakların köylüleri hep aynı. Haset ve güce karşı baş eğen bir karakter yapısına sahipler. Ne kadar ıssız bir yerde yaşamayı tercih etsek de yine köylülerin hışmından kurtulamadık.”

İncir ağacının altındaki tahta sedire oturarak Ayşe’yi yanına çağırdı İsmail. Çocukların her biri kendi âlemin-

de sağda solda vakit geçiriyorlardı. İsmail, Ayşe'ye sanki çok özel bir şey söyleyecekmiş gibi bir tavır içindeydi.

"Ayşe, ben bu tosunu bayramdan önce bizim köye götüreyim orada özgürce yaşasın. Ama Ali'nin de gelmesi gerekir. Tek başıma zor olur."

Ayşe birden tepki verdi, "Ne diyorsun İsmail! Dört gün sonra bayram, bu yaz sıcakta nasıl götüreceksin hayvanı? Hayvan yola dayanamaz. Ya Ali? Hem sen de oruçlu olacaksın. Olacak şey değil söylediğin. Hani ilkbahar olsa, oruç olmasan anlarım söylediğini."

İsmail oldukça kararlı görünüyordu. "Hayır Ayşe, ben bu tosunu sevgiyle büyüttüm. Biliyorsun pazara götürdüm iyi fiyata da satıyordum, kıyamadım geri getirdim. Onlara olan sevgim bizi birbirimize çok derin bir bağla bağlıyor. Ne zaman bir hayvan satsam birkaç ay kendime gelemiyorum. Hayır, ne yapıp edip bu hayvanı Sivas'taki köyümüze götüreceğim. Bileceğim ki o dağlarda en azından özgürce yaşayacak, orada öyle yasa masa yoktur. Burası ordu, sahil şehri! O yüzden burada böyle garip bir yasa ve takip sistemi var. Ordu'da bunu aşamayız!"

Ayşe eşinin ısrarı üzerine az da olsa ikna olmuş gibiydi. Biliyordu ki İsmail'e direnmek zordu. Eşi kafasına koyduğunu yapardı. Üstelik haklı bir dava için yola çıkacaktı. "Ali daha çocuk, onunla yola nasıl dayanırım bilemiyorum ama konaklayarak iki gece kalır, dinlene dinlene gideriz. Çambaşı Yaylası'na kendimizi attık mı yol su gibi akar önümüzde, merak etme."

"Çocuklarla akşam yemeğinde konuşayım. Ali ne der bilmiyorum ama sanırım bu fedakârlığı yapar. O da en az benim kadar seviyor sarı tosunu. Her defasında onun başına gelir, doğduğu günden beri sarı tosunu bir

güzel severdi. Onunla kurduğu bağ çok güçlü, bu yüzden beni kırmayacaktır.”

Nihayet akşam olmuş, maaile güzel bir iftar sofrasının etrafında ramazanın son iftarlarından birine hazırlanıyorlardı. Yaz ayına denk geldiği için iftar dokuzda oluyor, herkesin nemli Karadeniz ortamında dili damağı kuruyordu. Herkes sofranın başındaydı, ezan okundu okunacak, birden Ali söze girdi: “Baba sarı tosunu ne yapacağız?” İsmail, oğluna baktı; annesinin konuşma ihtimaline karşı oğlunu biraz da test etmek maksadıyla “Sence ne yapalım, ne yapmamızı önerirsin? Bence şimdi ezan okundu, iftar sonrası oturup bu konuyu konuşalım. Akşam namazından sonra herkes bahçede seki üzerinde toplansın, konuşacaklarımız var.”

İsmail iftarını çocuklarıyla açmış, namazını kılmış, sakın ve huzurlu bir şekilde çay içeceği sekiye yönelmişti. Çay demlenmiş, herkes babasının talimatı üzerine sekiye toplanmıştı. Çayından bir yudum çekti, şöyle bir herkesi süzdü. Kim ne düşünüyor gibi bir bakışın ardından kendi fikirlerini söyleyecek ortamı hazırlamaya çalışıyordu. Eşi de sekiye oturdu, zira seki geniş ve keyif vericiydi. Herkes sere serpe rahat oturabiliyor hatta çoğu kez sekinin üzerinde uyumak için herkes fırsat kolluyordu.

İsmail söze girdi: “Çocuklar annenizle istişare ettik, yarın sarı tosunu köye götüreceğim.”

Büyük kızı söze girdi: “Baba nasıl götüreceksin bu sıcakta, tek başına bu imkânsız değil mi? Daha önce çok hayvan götürdün Çambaşı’na ama o zamanlar tüm köyün hayvanları birkaç kişiyle şenlik havasında götürülürdü, şimdi durum çok farklı. Gideceğin yol Çambaşı’ndan sonra iki kat mesafede, üstelik senin gittiğin aylar, mart nisan aylarıydı. Biliyorsun o aylar, havanın olduk-

ça serin olduğu aylar. Şimdi bu temmuz sıcağında oruç ağızla nasıl gideceksin o yolları?”

“Kızım, güzel evladım ben her şeyi göze aldım. Oruçlu olmayı, güneşin altında pişmeyi, açlığı, susuzluğu, uzun yola gitmeyi göze aldım. Yeter ki bu tosun sağ salim özgürlüğün vadilerine ulaşabilsin. Yeter ki bu acımasız uygulama sarı tosun dan uzak olsun...”

Kızıyla yaptığı bu konuşmayı Ali’nin de duymasını istiyordu. Kızıyla konuşuyordu ancak gözünü Ali’deydi. Acaba bu yolculuğa o ne diyecekti... Onun söze girmesini bekliyordu çünkü bu yolculuk, onun istemesiyle gerçekleşebilirdi. Kim kimi bu sıcakta zorla yola koyabilirdi ki? Ali, babasının ondan yardım isteyeceğini tahmin etmişti.

Göz göze geldiler ve Ali duygulu bir ses tonuyla söz aldı: “Baba ben de seninle geliyorum, sarı tosunu bu zalimlerin elinden kurtaralım. Köyümüze götürelim özgürce gezinsin, yaylalarda otlasın, vadilerden geçerken yalaklardan su içsin, kimsenin takibi altında olmasın. “Bir canlı tabiatla özgür olursa mutlu olur, özgürlük her şeydir” demez miydin? Bu düşünceni çok beğeniyorum baba. Tosunumuz da özgür olsun. Hayvan için de insan için de en muazzam şey özgürlük öyle değil mi? Hiç satmayalım! Ablamlara ot alırız, gerekirse biraz da para veririz. Onlar bizi kırmaz, bence hayvana en güzel şekilde bakarlar. Sabahları çobana katar, akşamları ahıra koyarlar, hepsi bu! Değil mi baba?”

Babası, Ali’nin bu güzel bakışına çok sevinmiş, âdeta uçacak gibi olmuştu. Eşine döndü. “Ayşeciğim, canım karıcığım lütfen bize yol için azık hazırla, Ali’nin yiyebileceği şeyler olsun. Birkaç da kalın giyecek, gocuk filan... Malum geceleri serin olur. Çok fazla yük yapma, yürü-

dükçe ağırlık yapar. Bende kendi hazırlığımı yapayım, yarın sabah erkenden yola çıkalım ki akşam namazında konaklama yerine ulaşalım.”

Ayşe hem seviniyor hem de meşakkatli yolculuğu düşündükçe hüzne bürünüyordu. Tasasını belli edecek şekilde “İsmail, hedefinizi düşündüğümünden bir şey diyemiyorum ama hepiniz de çok yorulacaksınız. İki gece konaklayıp üç gün hiç durmadan yürüyeceğiniz bir yolculuğa çıkıyorsunuz. İyi düşünmek gerekmez mi? Sen bu yolları çok yürüdün, birçok kez gittin geldin lâkin şimdiki şartlar biraz ağır. Gerçi yapacak bir şey de yok! Baksana Ali’de yola çıkmaya hazır. Peki, o zaman ben hazırlığımı yapıyorum. Şimdiden yolunuz açık olsun...”

Gecenin sessizliğini bozan cırcır böceklerinin senfonik sesi, uzaklardan gelen çakal sesleri ve geceleri evin güvenliğini sağlayan hafif tonda havlamaya alışkın Alman kurdunun arada bir yüksek tonda havlaması sessizliği bozuyor, yere düşecekmiş gibi duran milyonlarca yıldız ortalığa ayrı bir güzellik katıyordu. İsmail dışarı ile bağını her zaman canlı tutan biriydi. İncirin altında oturur, ahıra gidip hayvanlara bakar, uyuyana kadar mutlaka bir şeylerle uğraşırdı. Ev ile dışarı arasında öyle bir bağ kurardı ki her iki alanı da senkronize kullanır, adeta dışarıdayken içeriyi, içerideyken dışarıyı yaşayabilirdi. Yıldızlardan da kopamazdı. Çoğu kez seki üzerine uzanıp gözüne yıldızlara diker, derinlere dalıp giderdi fakat bu akşam biraz farklıydı.

Akşamdan sarı tosunun başına gidip onu yola çıkmadan önce ayrı bir sevmiştii.

“Ah benim güzel evladım! Sana kıyamıyorum biliyorsun. Yarın yola çıkacağız, seni özgürlüğün vadilerine götüreceğim. Benden, buradan, Ali’den kopacaksın ama

bu köyde kalıp kardeşin ala tosunun çektiği acıları yaşamı istemiyorum. Seni buralarda satmaya da kıyamıyorum, kesilip kasaba et olmanı da hazmedemiyorum. Seni çok seviyorum evlat, elimde büyüyen bütün yavrularımı sevdiğim gibi.”

Hayvan elini başında gezdiren İsmail’e öyle alışmıştı ki kendini teslim etmiş sanki onun konuşmalarını dinliyordu. Kendini çok mutlu ve güvende hissettiği açıktı. Ala tosun da hemen sarı tosunun yanında bağlıydı. Sarı tosunu sevdikten sonra hüzünlü bir şekilde ona yönelmişti İsmail.

“Üzülme evlat senin kaderine yazılan da buymuş, bazı duygularını kaybetmiş olacaksın ama en azından yemyeşil fındık bahçeleri içinde serbestçe otlayacak bol bol kilo alacaksın.”

İsmail bunları söylese de hayvanın yaşadığı dramın bir fitrat bozulması olduğunu çok iyi biliyordu. İsmail, sarı tosunu ve ala tosunu biraz hüzünlü bir şekilde sevdikten sonra ahırın kapısını kapatarak yanlarından ayrıldı. Sabah, iki ayrı anneden dünyaya gelen ve kardeş gibi büyüyen ala tosun ile sarı tosunu birbirinden ayıracaktı.

Ahırdan ayrıldıktan sonra silahını sakladığı samanlığa girdi. Silahını kontrol etti. Yeterli miktarda mermiyi yanına almak için şeker çuvalından özel olarak diktirdiği kalın küçük torbaya bir miktar mermi doldurdu. Şarjörünü de tam olarak doldurmuştu. Ali, babasının silahını arada bir gördüğü için hep merak eder, babasının onu nereye sakladığını bulmaya çalışır ama bir türlü bulamazdı. Çünkü babası, silahın çocuklardan uzak tutulması gerektiğini çok iyi biliyor ve titizlikle saklıyordu.

Ali de tıpkı babası gibi yola çıkacak olmanın heyecanıyla akşamdan küçük çantasını hazırlamıştı. Küçük katlanır çakısını da yanına almıştı. O çakıyla ağaçlara şekil vermeyi çok seviyordu. İlk defa böyle bir yola çıkacaktı. Heyecanlıydı, saatlerce yol yürüyecek, macera dolu bir serüvenin içine girecekti. O da tıpkı babası gibi kutsal bir görev yapmanın bilinci içindeydi. Evde herkes, yapılan bu eylemin manevî bir görev olduğuna kendisini inandırmış durumdaydı.

Ali, yolculukta bir insanın yanına alması gereken bıçak, silah ve çakmağın zor zamanlarda ihtiyaç duyulabilecek mühim aletler olduğunu çok iyi biliyordu. Babası çok dağ bayır gezdiğinden yanında bu aletlerin olması gerektiğini çoğu kez annesiyle konuşurken, hatta tartışırken duya duya çoktan öğrenmişti. Annesi her defasında, “Bırak şu silahı! Nereye? Savaşa mı gidiyorsun? Sen onu her yanına aldığında beni bir endişe sarıyor.” dese de erkek ruhuna bunu anlatabilmesi çok güçlü. İsmail de her defasında “Elinin hamuruyla erkeğin işine karışma hatun!” der olayı çok alevlendirmezdi. Ali’de bu konuşmalara daha çocuk yaşlarda birçok kez şahit olmuştu. Doğal olarak atadan, babadan tevarüs eden doğal bir etkileşim alanında kendisi de babası gibi duygular taşıyor; ata, silaha, bıçağa ilgi duyuyordu.

Nihayet sabah olmuş, mışıl mışıl uyuyan Ali, annesi tarafından biraz erken uyandırılmıştı. Daha gün ağarmadan yola çıkma vakti gelmişti. Ali’nin yüzünü okşadı, yanağına bir buse kondurdu. O bir anneydi ve doğal olarak kaygılıydı. Üç gün nasıl yol yürüyecek bu çocuk diye içinden geçiriyor, kendi kendine aileyi bu hâle sokanlara isyan ediyordu.

“Ali, uyan evladım, baban hazır sayılır. Sana sevdiğin o güzel yiyeceklerden yolluk yaptım. Acıktıkça yersin, baban zaten oruçlu olacak. Kavrulmuş et ve yetecek kadar ekmek de koydum. Sırt çantasının kulpu kopmak üzereydi onu da tamir ettim. Sevdiğin mekap ayakkabının tabanını da değiştirdim ki ayağın yolda acımasın. Uzun yol yürüyeceksin, ayakkabın iyi olmalı. Allah’tan ki babana geçen ay bu mekap ayakkabıyı aldırmaştın. Bak ne güzel denk geldi. Baban da zaten o askerî botlarından vazgeçmez. Gidene kadar size dua edeceğim, sağ salim yorulmadan gidersiniz inşallah.”

İsmail, sarı tosunu evin önünde incir ağacının dibindeki direğe bağlamış, son hazırlıklarını yapıyordu. Çantasında az miktarda giysisi, silahı, bıçağı, mermisi her şeyi hazırdı. Âniden yağan Karadeniz yağmurlarına karşılık ince ama özel yaptığı yağmurluk görevi gören naylonu bile askeriyeden bir şekilde ele geçirdiği çantanın dibine koymuştu.

Üç canlı yola çıkacaktı birazdan. Sarı tosun iki senedir doğup büyüdüğü fındık bahçesinden, çok sevdiği, kardeşi olarak gördüğü ala toσουνdan, annesinden ve onları sürekli tehlikeden koruyan Alman kurdundan, üç kız kardeşten, evin çileli annesinden, yani kısacası herkesi ve her şeyi bir daha dönmemesine bırakıp gidecekti. Hepsi onun günlük alışkanlıklarıydı lâkin o, bunun farkında bile değildi.

Kızlar sahuru yaptıktan sonra yatmamış, bu hüznünlü yolculuk için kardeşlerini, babalarını ve sarı tosunu yolcu etmek için bekliyorlardı. Ali üstünü giyindi, annesinin hazırladığı yemeği bir güzel yiyip karnını doyurdu. Çantasını kontrol etti, annesi tastamam hazırlamıştı çantasını. Sonra ipini çekerek sırt çantasının ağzını bağladı.

Evde sanki bir matem havası ve bir o kadar da seyahat heyecanı vardı. Adını koyamadıkları bir duygu hâkimdi. Herkeste sevinç ve hüznün hiç bu kadar iç içe olmamıştı. Adı konulmamış bir duygu yoğunluğuydu bu.

İsmail etrafına baktı, “Hadi evlat gün ağarmadan çıkıp güneş doğmadan biraz yol alalım. Artık vedalaşma vakti.” Kızlarına baktı, üç kız kardeş anlamsız ve boş bir bakışla olup bitene bakıyordu. Babası seslendi: “Nimet, Necla, Sunay hadi gelin sizleri son kez bir koklayayım, vedalaşalım.” Kızlar sırayla babalarının elini öperek kenara çekildi. Annesi sürekli Ali’nin yanındaydı. Onun için çok tedirgindi, ‘körpe çocuk nasıl bu yolları yürüyecek’ endişesi yüzünden okunuyordu.

İsmail eşine dönerek, “Ayşe, buralar sana emanet. Bize dua et menzilimize sağ salim ulaşalım. Sarı tosunu özgürlüğün vadilerine salalım, o özgürce gezsın. Biz ise onun özgürlüğünün mihmandarı olalım. Bu bile huzur için bize yetmez mi?”

“Haklısın İsmail, o yüzden endişe içinde olsak da dua ile sabredeceğiz. Siz yolda, biz burada... Dilerim ki sağ salim gider, sağ salim dönersiniz. Doğrusu çok tedirginim Ali’m ve tosun için. Hadi sen alışkınsın, yolları biliyorsun, ya bu iki körpe...”

“Meraklanma Ayşe! Ali de tosun da Allah’ın izniyle yürürler. Ben varken telaşlanmana gerek yok. Dinlene dinlene gideriz, arife akşamı köyde olur, ertesi sabah köylülerimizle bayram yaparız inşallah.”

Ali annesine sınıksı sarıldı, onun şefkatli ellerini öptü. Annesinin gözleri dolmuştu, ağlamamak için kendisini zor tutuyordu. Alman kurdu kocabaş bir köşeye oturmuş olup biteni seyrediyordu. Kızlar hüznü ve

sessizdi. Henüz alaca karanlık, aydınlığa tam olarak yüz tutmamıştı.

Evdekiler, gidenleri uğurlamaya; gideceklerse yola çıkmaya hazırdı. İsmail hayvanın ipini çözdü, bahçe kapısını açtı. Evin önünden el sallayan kızlarına baktı. Ali gözleri nemli bir şekilde o çok sevdiği annesinden ve ablalarından ayrılma vaktinin geldiğini düşünerek çantasını sırtına aldı ve yavaş yavaş tosunun arkasından yürümeye başladı. O da tıpkı babası gibi alaca karanlıkta geride bıraktığı evine doğru bakarak hem sürekli kavga ettiği hem de çok sevdiği ablalarına ve annesine hüznünlü bakışlar arasında el sallıyordu.

Yavaş yavaş herkes birbirine baka baka ayrılış başlamıştı. Son kez görecekları sarı tosun artık gidiyordu. Bu evden birçok hayvan gitmişti belki ama sarı tosun kadar iz bırakanı hiç olmayacaktı. Her hayvan satıldığında, ev halkı bir hafta, on gün kendine gelemazdi. Bu evde herkes hayvanlarla güçlü bir bağ kuruyor, onların doğumundan büyümelerine kadar birçok merhaleye şahit olduklarından, kurulan bağ kopma noktasına geldiğinde adı konmamış bir hüzne kapılıyorlardı.

İsmail ve Ali, sarı tosunla artık yavaş yavaş karanlıkta gözden kaybolmuştu. Hava ılıktı. Seher vaktinin yeni güne merhaba deyiş, her güne güneşin doğuşundan önce başlayanlar için ayrı bir güzelliğe işaret ediyor ve tabiatın muazzam doğuşunu tüm çıplaklığıyla ortaya seriyordu. Gün yavaş yavaş ağarmaya başlamıştı. Issız yollardan, tek tük köy evlerinin yanından ilerliyorlardı. Taşlı köy yolları bu garip yolculuğa seher vaktinde şahitlik ediyordu. Her evin önünden geçerken havlayan köpekler bile sanki bu yolcuğu anlamaya çalışıyor gibiydi. Baba ve çocuğu tosunla görünce bir tehlikenin olmadığı-

nı anladıkları için üç beş havlama haricinde saldırganlaşmıyorlar, yol boyu evleri geçene kadar yolcuları izleyip sonra sessizce evlerinin önüne geri dönüyorlardı. Karadeniz bölgesinde evler seyrekti.

Kimsenin bilmediği bu özel yolculuk kendi derin sırları içinde devam ediyordu. Bu yolculuğun sırları Ali'nin ve babasının yüreğinde saklıydı. İsmail arada bir tosunun ipini Ali'ye veriyor, kendisi arkaya kalarak ilerleyişin temposunu kontrol ediyordu. Zira uzun yol kat etmek enerjiyi doğru kullanmakla doğru orantılıydı. Hızlı yürünmeyeceğini İsmail çok iyi biliyordu. Aynı şekilde Ali'ye de arada bir tembih ediyor, hafif hızlanmaya başladığında onu hemen uyarıyordu.

Evden çıkalı iki saati neredeyse geçmişti. Şimdilik güneşin yeni doğan aydınlatıcı parlaklığı ve hafif ısıtıcı özelliği çok rahatsız etmese de ilerledikçe İsmail de Ali de sıcaklığın ne kadar bunalıcı olacağını rahatlıkla tahmin edebiliyorlardı. Güneşin keyiflerini kaçıracağı açıktı. Taşlı yollar, tepeden gelen güneşin ısısı, bazen hayvanın yürümeye karşı direnci yolculuğu elbette zorlaştıracaktı. Terzili köyünden çıkmışlar, kestirmeden Çambaşı yoluna bağlanmışlardı. İsmail yolları o kadar iyi biliyordu ki kaç kez gidip geldiğini bile hatırlamıyordu. Ali yol üstündeki her çeşmede elini yüzünü yıkıyor, kana kana su içiyordu. Bir taraftan da sadece yüzünü yıkayan babasının su içmemesine üzülen, "Keşke Ramazan Bayramı'ndan sonra gitseydik," diye için için hayıflanıyordu. Fakat iş işten geçmiş, zorlu yolculuk çoktan başlamıştı.

Güneşin sıcaklığı arttıkça doğal olarak her üçü de terlemeye başlamıştı. İnişli çıkışlı, yarı taşlı, yer yer toprak yollardan ilerliyorlardı.

İsmail her yolculukta kendine mola verdiği yolları belirlemiş, oraların dışında durmamaya daha önce de özen göstermişti.

Ali'ye döndü: "Evlat bakıyorum da maşallah iyi yürüyorsun. Aferin sana! Evden çıkalı dört saat oldu, aşağı doğru inmeye başladık. Allah nasip ederse bir saate kalmaz Melet Irmağı'nın kıyısına ineriz. Orada biraz mola veririz sende bir şeyler yiyip içersin."

Ali, babasının mihmandarlığına güveniyor, yol tecrübesinin yüksek olması hasebiyle söylediklerine hiç itiraz etmiyordu. "Babacığım bende sorun yok, arada bir sarı tosun durup dinlenmek istiyor, bunu sen de görüyorsun. Yoksa ben yorulmadım, daha saatlerce yürüyebilirim. Zaten yol üstündeki çeşmelerden doya doya su içiyorum. Henüz acıkmış da değilim." dedi. Babası, Ali'nin sabırlı oluşuna çok sevinmişti. Onunla ilk defa böyle bir yola çıkmıştı. Elinde büyüttüğü biricik evladının huylarını da ayrıca gözlemleme fırsatı buluyordu.

Babası tekrar Ali'ye döndü: "Aliciğim birazdan uzun zamandır tanıdığım bir dostun evinin önünden geçeceğiz. Orada biraz nefeslenebiliriz. Seni de tosunu da bu sıcakta çok yormak istemiyorum. Yürüyüşümüzü Yokuşdibi'ne varacak şekilde ayarlamaya çalışıyorum. Allah'ın izniyle buradan ırmak kıyısına ineceğiz, orada dik bir yokuştan Kabadüz'e indik mi hava usul usul serinlemeye başlar. Güneş yaksa bile terleme pek olmaz. Sonrası Bayadı ve konaklayacağımız Yokuşdibi. Oraya vardık mı yolu bitmiş say."

Ali söze girdi: "Baba konaklayacağımız yer Ordu'dan ne kadar çekiyor?"

"40 kilometre evlat, sadece 40 kilometre. Lâkin sabırla yürüyeceğimiz bu yollar kilometre ile hesap edilmez.

Bizim buralarda vakit güneşle, yollar niyetle takip edilir. Zihnin güneşi iyi takip ederse vakti, yolu iyi takip edip yönetirse menzili kısaltır. O yüzden sen rakamlara takılma. Sadece bana uy, gerisi kolay...”

Ali hem yürüyor hem babasının en ince ayrıntısına kadar anlattığı yol güzergâhlarını dikkatle dinliyordu. “Tamam babacığım, ben sarı tosunu yolda tutmakla ve dengeli yürümekle doğru bir şey yaptığımı düşünüyorum.”

İsmail, oğlunun bu bilgece söylemlerine sevinmiş, “Aferin evlat, ne kadar asil bir tavır sergiliyorsun.” diyerek oğlunu taltif etmişti.

Babasının söylediği evin önüne gelmişlerdi. Karadeniz’de ortalıkta insan görünmüyorsa ıslık çalınarak evin önüne birinin geldiği haber verilir, bağda bahçede olan da ıslık sesini duyduğu vakit ıslığa karşılık verirdi.

İsmail ıslık çalmaya başladı. Ses gelmeyince ikinci kez çaldı. Evin arka tarafından karşılık gelmişti. Evin önünde durdular. “Bak evlat, beş on dakikaya Kemal kardeşim gelir, biraz laflarız. Sen de su içersin, ağaçta meyve varsa biraz yersin, sonra yolumuza devam ederiz.” dedikten üç beş dakika sonra Kemal Efendi gelmişti. Birbirlerini görünce çocuk gibi sevindiler.

“Ooo İsmailciğim hoş geldin! Hangi rüzgâr attı seni böyle, bu tosun ne? Ya bu çocuk? Nereye gidiyorsunuz bu yaz sıcakta? Birkaç gün sonra bayram, hır mıdır hayır mıdır hele anlat bakayım. Sen şimdi oruçlusundur, sana ikram da edilmez.”

Adam bir çocuğa bakıyor bir tosunu bakıyor, durumu ve yolculuğu anlamaya çalışıyordu.

İsmail, “Hele şu taşın üzerine gölgeye bir oturma yım öyle sıcak başıma geçti. Çeşme neredeydi? Elimi

yüzümü yıkayayım, öğle namazı da yaklaşıyor. Namazı, ırmak kıyısında abdest alıp serin suların şırıltısında kılmaya niyetliydim ama ben yine de burada bir abdest alayım. Abdestli olmak çocukluğumdan beri babamdan öğrendiğim bir gelenektir.”

Kemal, İsmail’e çeşmeyi gösterip, “Abdestini alıp ağacın altına gelirsin.” dedi.

Çocuğa yöneldi: “Evlat karnın açtır, yoldan geliyor-sun sana bir şeyler hazırlatayım mı?”

“Sağ ol amca, gerek yok, yolda arada bir atıştırdım. Bol bol su içtim, su varsa her şeyi unutuyor insan.”

“Bak, şu erik ağacının dalları alçaktır, çıkmadan da toplayabilirsin. Yiyebildiğin kadar ye, zaten yiyen yok, hep dibine dökülüp ziyan oluyor. Arada bir yengen hoşaf yapıyor o kadar.”

“Tamam amca, biraz erik toplayayım. Tosunu da ağaca bağlayayım dinlenmiş olur.”

Ali tosuna baktı otladığını gördü. Tosunu çözmeye karar verdi. “Zaten yorgun, buraları yabancı görüp ürkek davransa da kaçıp gidecek hâli yok. Salayım da yayılsın.” dedi. Hayvanı harmanın üst kısmındaki çimenlere salmış, kendisi de kenardaki erik ağaçlarının dibine giderek erik yemeye başlamıştı.

Kemal cömert bir adamdı. Dayanamamış hemen içriden çocuk için yiyecek bir şeyler getirmişti. Bir taraftan hikâyenin ne olduğunu merak ediyordu. Karadeniz’de neredeyse her evin önündeki bahçede bir ağaç altında oturma yeri olur, yemek koyacak kadar derme çatma olsa da ağaçtan bir masa mutlaka bulunurdu.

İsmail elini yüzünü yıkayıp biraz ferahlamış, ağacın altındaki oturma yerine geçmiş, onu bekleyen Kemal’e

selam vererek gösterdiği yere oturmuştu. Tosun sakın sakın yayılıyordu. Ali erik ağacının dalından meyve yemenin tadını çıkartıyordu.

Kemal, İsmail'e döndü: "Yahu İsmail hayırdır, anlat hele bu yolculuğun kerameti ne ola? Bayram geldi, hava sıcak, nereye gidiyorsun? Çambaşı Yaylası'na gittiğini düşünüyorum ama niye şimdi?"

"Ne sen sor ne ben söyleyeyim diyeceğim ama sor-dun bir kere. Üç dört gün önce eve YSE'den iki adam geldi. Bizim tosunları kısırlaştırmaları gerektiğini, hak-kımızda şikâyet olduğunu söylediler. "Şikâyet nedir?" diye sorduğumuzda dediler ki: "Civar köylerde bir yıldır suni dölllenme yapıldığını ama sizin hayvanların normal döllendiğini ve iki tane tosununuzun olduğunu öğren-dik. Devlet Amerika'dan ya da Hollanda'dan çok daha verimli yeni bir sığır türü getirtti, bizde onları bölgeye yaymaya çalışıyoruz. Sizin tosunların kısırlaştırılması için bize talimat verildi."

"Duyduklarıma inanamamıştım ama adamlar YSE'nin resmî yazısını gösterdi."

Kemal'de duyduklarına şaşırmıştı.

"Ne diyorsun İsmail? Yeni ırk getirdiysen getir kar-deşim, sana ne kaç bin yıllık sığır türümüze müdahale ediyorsun. Hayvanların doğal çiftleşmesinin önüne nasıl geçebilirsin? Çok şaşırdım İsmail, demek öyle ha! Desene yakında bizim köylere de gelirler."

"Peki, bu tosuna ne oldu? Nereye götürüyorsun?"

"Sorma, bu tosunu bulamadılar. Diğerini oğlum bu-lup getirmiş, fındık bahçesinin içinden. O yüzden kendi-sini suçlu hissediyor. Hep benim yüzümden oldu baba diye kendine kızıp duruyor. Ama bu tosunu getirmediği için kısırlaştıramadılar. Bahçeye girmeye cesaret de ede-

mediler oruçlu oruçlu. Birkaç gün sonra yeniden gelip onu da hallederiz deyip gittiler.”

“Eee siz neye karar verdiniz? Tosunu kaçırmaya karar verdik deme şimdi bana.”

“Evet Kemal'im aynen öyle! Biliyorsun bizim bir köyümüz daha var Mesudiye'nin hemen üstünde Çambaşı'ndan sonra bir günlük mesafede. Hayvanı oraya götürmeye ailecek karar verdik. Biliyorsun yıllardır bu yolları gider gelirim. Dağların fısıltısı beni her zaman dinlendirir. Kendimi birkaç yılda bir bu yollara vururum. Tebdil-i mekân yaparak beynimi kalbimi sükûna kavuştururum.”

Kemal ne diyeceğini şaşırmıştı. İsmail'in fedakârlığını düşündü. Çocuğu, tosunu, orucu, bayramı, hepsini gözünün önünden geçirdi. Şaşkınlık içindeydi. “Vay anasını ya! Yahu İsmail iyi sordun mu bu nasıl bir yazıymış...”

“Sordum Kemal'im sordum, ertesi gün Ordu'ya gidip YSE'ye uğradım, orada da sordum. Bana, pencereden bahçede otlayan tosunları gösterdiler. “Bak bu hayvanlar geleli daha bir yıl oldu. Bunlar damızlık, biz onların dölllerini özel yöntemlerle alıp yaygınlaştırıyoruz. Köy köy arkadaşları dolaştırmaya başladık. ‘Karar devletin kararı İsmail amca buna ne sen direnebilirsin ne biz’ dediler.”

Ali, Kemal amcasının getirdiği yiyeceklerden yerken bir taraftan pürdikkat konuşulanları dinliyordu. Artık her şeyin farkındaydı, kısırlaştırmak ne demek, neye tekabül ediyor öğrenmiş oldu. Bu iğrenç uygulama ile okuyup mücadele edeceğine dair kendi kendine söz verdi. Bizim hayvanlarımız neden Hollanda'nın hayvanlarıyla değiştiriliyor bunun mantığı nedir diye daha küçük yaşta omuzlarına sorumluluk almıştı.

Biraz soluklanmak ve hasbihal etmek için uğradıkları Kemal Efendi ile bir saate yakın muhabbet etmişler, bu arada iyi dinlenmişlerdi. Tosun da sakın sakın karnını doyurmuş, yeniden yola çıkmaya hazır hâle gelmişlerdi. Evin hanımı tülû hafif aralıyor olup biteni anlamaya çalışıyor, arada bir gidip geliyordu. Bu tuhaf yolculuğu anlamak da anlatabilmek de doğrusu çok güçtü. Ne anlatan anlayabiliyor ne dinleyen anlam verebiliyordu, böyle garip bir durum vardı ortada.

Yeniden yola koyulmaya hazırdı muazzam üçlü. Ali, tosunu getirmiş; İsmail de Kemal Efendi ile vedalaşmaya başlamıştı.

“Kemal'im kesene bereket. Yedi içti delikanlı, hakkını helal et. İşte böyle, bizim yolculuğumuzun hikâyesi bu. Ne anlatılabilir ne anlaşılabilir. Allah sonumuzu hayr'eyesin.”

Kemal yıllara dayanan tanışıklığa ve dostluğa bağlı olarak üzgün bir şekilde İsmail'e sarıldı.

“Üzülme kardeşim menzilin mübarek olsun, ne diyeyim vallahi. Bana göre kutsal bir iş yapıyorsun. Bize dua etmek ve tebrik etmek düşer. Hadi yolunuz açık olsun. Delikanlı sen de dikkat et fazla yormadan yürü. Biliyorsun yürümek insan bedeninin en sevdiği şeydir, yeter ki hızlı ve yorucu olmasın. Babanın temposuna uyuver sen, o yılların kurdudur, nasıl yürüneceğini bilir. Sakin yürüdüğün zaman ne kadar yürürsen yürü vücut yürümeye aşına olacaktır. Acıktığında karnını doyurur, susadığında suyunu içersen dilediğin kadar yürüyebilirsin.”

İsmail ve Ali tosunla birlikte yeniden yola koyulmuşlardı. Kemal durumu karısına anlatmış karısı da çok şaşırmıştı; “Terzili birinden ben de duydum bu suni

döllenmeyi. Demek ki yakında biz de onlarla muhatap olacağız. Farkında değiliz ama hakikaten etrafımızda tosun kalmadı. Demek ki bu resmî yazıyı duyan tosunları kesime satıyor. Bu çok acımasız bir şey Kemal Efendi.”

“Haklısın sevgili karıcığım ama yapacak bir şey yok, kimse devlete karşı direnemez.”

Güneşin tepeye çıktığı kavurucu sıcak eşliğinde sabırla ve metanetle yürüyen muhteşem üçlü nihayet taşlı topraklı yollardan süzüle süzüle inerken ırmağın sesini duymaya başlamışlardı. Irmağa çok yakındılar, biraz daha yürüdükten sonra ırmak kıyısına inmişlerdi. Ali yıkılan köprünün kalıntılarına takıldı.

“Baba bu köprü neden yıkıldı?”

“Oğlum sanırım on sene olmuştur burada çok büyük bir sel oldu. Taşkına dayanamayan köprü maalesef yıkıldı. Tabi sonra hemen yenisini yaptılar. Zira bu yollar şehre ulaşmak için çok önemlidir. Yaylacılar da sadece bu yolu kullanır.”

“Baba bu kadar geniş bir yerde sel, nasıl oldu da bu köprüyü yıkabildi?”

“Evlat Karadeniz’in havasına akıl sır ermez. Birden gök kararır, şimşekler çakar, öyle bir yağmur başlar ki birkaç saat içinde ortalığı sel götürür. Evler, hayvanlar, kütükler, taş, toprak ne varsa suyun önünde diz çöker. Suyu karşı direnecek bir şey yoktur evlat. Şu hayatın kaynağıdır evet, seller taşkınlar önüne kattığı her şeyi götürür.”

Ali çok şaşırmıştı. Bu büyüklükte bir sel hiç duymamıştı. Hayal meyal Ordu’daki evlerinin önünden geçen Melet Irmağı’nın suyunun yükseldiğini hatırladı ama bu denli bir sel olabileceğini aklı almamıştı.

Irmak sakindi, hava güzel ve her taraf yemyeşildi. Köprünün kenarından ırmağın kıyısına indiler. İsmail namaz kılmak istedi.

“Evlat sen şöyle uzanıver ben de namazımı kılayım. Elini yüzünü ırmakta yıka. Benim dilim damağım kurudu, sen bari kana kana su iç. Iрмаğın suyu çok soğuk ve temizdir, akan suda pislik olmaz. Gönül rahatlığı ile içebilirsin. Sonra dilersen biraz uzanıp hafif kestir, öylen uykusu şifadır, dinlendirir.”

Ali, babasının dediğini yaptı. Kafasını ırmağa soktu. Buz gibi bir suydı gerçekten. Sürekli serin gözelerden beslenir, ta Sivas’taki köylerinin oradan doğup Ordu’da ki evlerinin önünden denize dökülürdü. Ali dupduru sudan kana kana içtikten sonra söğüt ağacının altına uzandı. Farkında değildi ama öyle bir uyumuştı ki korkunç bir rüyanın etkisiyle irkilerek sıçradı. Babası bile çocuğun böyle âniden sıçramasına şaşırmıştı. Telaşla babasına bakarak sordu: “Baba, tosun nerede?”

İsmail, “Ne oldu oğlum, hayırdır? Şu çalılıkların arkasında otlanıyor. Hayvan yoruldu. Senin de onun da dinlenmesini bekliyorum. Yolculuk planladığım gibi gidiyor. Ben her zaman öğlen namazında bu ırmakta mola verir, sonra akşam namazında Yokuşdibi’ndeki hana inecek şekilde kendimi ayarlarım. Rahat rahat hana yetişir, iftarı orada yaparız.” dedi.

Ali gördüğü kâbusun etkisindeydi, heyecanla lafa devam etti: “Baba rüya gördüm, adamlar tosunumuzu buluyorlardı. Sonra gözümün önünde o aletle tosunu müdahale ediyorlardı, çok korktum. Rüya olduğuna çok sevindim. Ben ne kadar uyudum bilmiyorum sevgili babacığım ama güzel dinlendiğimi hissediyorum. Artık yola çıkabiliriz.”

“Evlat yarım saat kadar uyudun. O kadar yorulmuşsun ki farkında değilsin. Başını yere koyar koymaz uyudun. Ben de namazı kıldım uzandım ama uyuyamadım. Senin dinlenmene sevindim.”

“Şimdi yolumuz biraz çetin, sürekli yokuş çıkacağız. Virajlı yollar, üstelik bütün yayla arabaları buradan geçiyor. İnşallah tosun fazla ürkmeden sağ salim ilk menzimize varırız. Yolun ilk gününün yarısını çoktan bitirdik evlat. Yavaş yavaş Allah’ın izniyle akşam ezanına kadar hana ulaşırız.”

Yeniden yola koyulmuşlardı. Ali yorgunluk hissetmiyor tosun ile uyumlu yürüyordu. Artık herkes birbirine ayak uydurmuştu. Aslında İsmail biliyordu ki burada her ikisi de tosunu ayak uydurmak zorunda kalmışlardı. Çünkü hayvanlar hızlı ve yorucu yürümeyi sevmeyizler. Allah’ın onlara verdiği muazzam içgüdü sayesinde uzun yola şaşılacak şekilde ayak uydururlardı. Başına güneş geçmesin diye İsmail gömleğini kafasına dolamıştı. Ali’ye sürekli şapkasını ıslatarak takmasını söylüyor, ona da dikkat ediyordu. Güzergâhlarında çok çeşme vardı. Bu sebeple yanlarında su taşımıyorlardı. Her kurnanın, oluğun, yalağın önünde durup ellerini yüzlerini mutlaka yıkıyorlardı.

Ali bu yolculuktan çok keyif almaya başlamıştı. Bir taraftan babasını daha yakından tanıma fırsatı bulmuş, diğer taraftan değişik yerler görmenin onda bıraktığı hazla -yorulmadığını da fark ettiğinden- bu yolculuğun kendisi açısından muazzam bir seyahat olduğunu düşünmeye başlamıştı. Babası ona her zaman sert bir adam gibi gelirdi. Bu yolculukta babasının nahif kişiliğini ve güzel huylarını görmeye başlamıştı. Onun her hareketini takip ediyor, aralarındaki bağı âdeta yeniden göz-

den geçiriyordu. Babasının gözleriyle konuştuğunu çok önceleri fark etmişti zaten. Babası az konuşuyor olsa da gözleriyle ve mimikleriyle her şeyi anlatabilirdi. Onun farklı yönlerini de görmeye başladı. Babası her şeyden önce çok fedakâr bir adamdı. Mesela bu zorlu yolculukta orucunu bozmak aklının ucundan bile geçmemişti. Bir tosun için sıcak Ramazan ayında oruçlu oruçlu bu yolları başak kim çekebilirdi?

Artık güneş dönmüştü. Dağın arka yüzündeki dönemeçli yollarda ara ara yol gölgeye düşüyor, serin yayla havasını rakım yükseldikçe daha fazla hissetmek mümkün oluyordu. Ali çok sık olmasa da babasına; “Baba bundan sonra neresi gelecek, önümüzdeki kasabanın adı neydi?” diye soruyor, babasından yolları anlatmasını istiyordu.

Sürekli türkü çığırın, ıslıkla türkü melodisi tutturan İsmail, yolların kendince nasıl aşılacağını zamanla iyi öğrenmişti. Açtı, susuzdu ama keyfi yerindeydi. Şehirden her uzaklaştığında mutlu olan bir tarafı vardı. Tebdil-i mekân yapmayı öteden beri çok severdi.

Ali’ye döndü: “Evlat önümüzde Kabadüz var, bir saate kalmaz Kabadüz’e varırız. Bak nasıl da yürümeye alıştık, vakit nasıl geçiyor. Irmak kıyısından çıkalı iki saat oldu, farkına varabildin mi? Güneş döndü, ikindiye doğru ilerliyoruz. Zaman böyle bir şey, nasıl geçtiğini anlayamıyorsun. Ne buyuruyor peygamber efendimiz (s.a.v.)? ‘Vakit nakittir, zaman kılıçtır; sen onu kesmezsen o seni keser.’ Biliyor musun evlat, ben bu sözü annenin rahmetli babasından öğrendim. Rusya’da on dört sene esir kalmış, yiğit bir adamdı. O yüzden soyadını ‘Eryiğit’ koymuşlar. Dini bütün bir adamdı, her geldip geldiğinde bu hadisi okurdu.” dedikten sonra can

kulağıyla kendisini dinleyen oğluna sevgiyle baktı ve sözlerine devam etti. “Zaman çok mühimdir evlat, kullanmayı iyi bilersen sen onu yönetirsin. Ama kullanmayı bilmezsen o seni yönetir. Ben ilkokul mezunuyum, hayatın içinde çok şey öğrendim ama en çok da tabiatla iç içe zamanı kullanmayı öğrendim. Ben nereye ne zaman varacağımı çok iyi bilirim; ayaklarım beni düşündüğüm zaman diliminde gideceğim yere vaktinde götürür. Zamanı kendimce yönetmeyi öğrendim lâkin insanı yönetmek çok zordur evlat. İnsan yönetilemeyecek kadar zor bir varlıktır. Başiboş bırakırsan nereyi yakacağı belli olmaz, hükmün altında tutmayı başarırsan yangın çıkarabilir ama zararı az olur evlat. En azından söndürebilirsin.”

Ali, babasının doğa ve hayatla bu denli uyumlu olduğunu bilmiyordu. İçinden şunları geçirdi: “Demek ki sevgili babamdan öğreneceğim çok şey varmış.”

Hem yürüyorlar hem de nefesleri bozulmadan rahat bir şekilde konuşabiliyorlardı. Ali çok şaşkındı. Oysa arkadaşlarıyla oyun oynadığı vakit kalpleri yerinden çıkacak gibi oluyor, hemen yoruluyorlardı. Kendi kendine şunu keşfettiğini düşündü: “Demek ki vücudunu ona uyumlu kullanacaksın. İnsan yorulabilir, yavaş yavaş yorulduğu vakit vücut kendini adapte edebiliyor. Tabiatla iç içe yaşarken insanlarla, hayvanlarla ve diğer canlılarla uyumlu yaşamak bu olsa gerek...”

Sıcaklık kırılmış, arada bir hafif gölgeli olan yollar ayaklarının altında âdeta su gibi akıp gidiyordu. Sarı tosun da yürümeye alışmış, hiçbir şekilde yormuyor ve yorulmuyordu. Arada bir âniden korna çalan arabalardan ürkse de çabucak kendine geliyor ve normale dönüyordu.

Ali arkadaşlarına anlatmak için çok şeyler biriktirdiğini, daha da biriktireceğini, bu sıra dışı yolculuğun ona çok şey kattığını düşünüyor bunun için sevinç duyuyordu. Despot bir uygulamanın neticesinde hayatlarında iz bırakacak bir yolculuğa çıkmıştı. Hem babasını hem tabiatı yakından tanıyor ve bununla mutlu oluyordu.

“Baba sanırım Kabadüz’e geldik. Şu görünen yer Kabadüz olmalı.”

“Evet evlat, o görünen yer Kabadüz. Kabadüz’ü geçtikten sonra bir saat daha yürüyeceğiz. Bayadı diye bir yer çıkacak önümüze, orada ikinci molası verimiz. Sonra işimiz kolay, yollar serin ve düz olacak bizim için. Bayadı’ya geldiğimde kendimi Çambaşı’na gelmiş gibi hissedirim. Yollar gözümde un ufak olur. Sen ilk defa yürüyorsun ama ben kim bilir kaç kez yürüdüm bu yolları. At ile gittiğim de çok olmuştur.”

Konuşa konuşa Kabadüz’e neredeyse girmişlerdi. Hem düşünmek hem konuşmak hem sessizliği dinlemek ne kadar güzel gelmişti Ali’ye. Babasını ayrı bir sevmeye başladı. Onu yeniden tanıyor gibiydi. Kabadüz’ü hızlı çıkmışlardı; derme çatma evlerin yapıldığı, pazar yeri havasında küçük bir kasabaydı. Ali her ayrıntıyı yakalamaya çalışıyor analize yatkın ruhuyla her şeye bir anlam yüklüyordu. İsmail ise alelade bir bakışla sağa sola baksa da pek umursamıyordu. Gördüğü bildiği yerlerdi. O sadece menzile odaklanmıştı. Oruçluydu ve mümkün olduğunca sakın yürümesi gerektiğini, az konuşması gerektiğini, enerjisini tasarruflu kullanması gerektiğini biliyordu. Onun gözünde zorlukları aşmak kolaydı. Çileye, acıya ve yokluğa öteden beri alışık, elli yıllık bir ömre neler sığdırmıştı neler...

Kabadüz'de gözden kaybolmuştu. Hava serinlemiş, yayla havası çok daha fazla serinliğini hissettirmeye başlamıştı. Kıvrılan yollar, yolların kenarında yükseldikçe varlığını hissettiren yabani çiçekler yola ayrı bir renk katıyordu. Kabadüz'den sonra artık Ali de babası da yola uyum sağlayan tosunun kendi başına yürümesine müsaade etmişlerdi. Babasına kalsa hiç iple çekmeye bile gerek yoktu ama Ali tedirginliğini dile getirdiğinden babası gönlü olsun diye iple çekmesine göz yummuştu. Yoksa tosun, bu bölgenin hayvanı olan anasından atasından zaten bu yolları tevarüs etmiş diye düşünüyordu İsmail. "Hayvanlar nereye nasıl gideceğini bilir evlat, çok tedirgin olma." dese de Ali arada bir tosunu yokluyor, yine de işi kendince sıkı tutuyordu.

Nihayet Ali de babasına tabi olmuş, hayvanı serbest bırakmış sadece arkadan takip ediyordu. Şimdilik her şey yolundaydı. Birazdan Bayadı'ya gireceklerini söylüyordu babası. Çam ağaçları çoğalmıştı. Uçurum görüntülü vahşi vadiler muhteşem manzaralar ortaya koyuyordu. Ali hafızasına çok şey alıyordu yolculuk boyunca. Oturmuş taşlı ve topraklı yollardan geçerken babasının sürekli yerinden çıkmış taşları bir mimar gibi yerine oturttuğu, fazlalıklarıysa kimseye engel olmasın diye kenara ittiği itinayla gözünden kaçmamıştı. Babasının hassasiyeti çok hoşuna gitmişti. Başkasına zarar vermek bir yana, başkasının bir taştan bile zarar görmesini kabullenmeyen merhametli bir adam olarak görmeye başladı babasını. Derin düşünceler eşliğinde vahşi manzarayı seyrederek Bayadı'ya gelmişlerdi.

"Baba nerede duracağız?"

"Evlat, Bayadı'nın çıkışında ahşaptan yapılmış küçük, şirin bir cami var. Bahçesi de güzeldir, orada biraz

dinlenir, namazı kılar sonra yolumuza devam ederiz. Zaten yol bitti sayılır Allah'ın izniyle. Akşam namazında Yokuşdibi'ndeyiz."

Bayadı, Kabadüz'den de küçük bir yerdi. Belli ki yol üzeri oluşmuş bir kasabaydı. Ali çıkıştaki camiye gördü. Hemen tosunun yanına gidip başını tuttu. Başına doladığı ipi çıkarıp eline aldı. "Gel sarı, birazdan yine dinleneceğiz. Seni çok yorduk ama sende dinlenirken tıpkı benim gibi eminim mutlu oluyorsundur. Biliyorum arada bir tırnakların taşlara basıp seni sektiriyor. Yapacak bir şey yok, her zorluğun ardında bir kolaylık vardır."

Ali, sarı diye seslendiği tosununu caminin avlusuna sokmuştu. Babası arkadan olup biteni seyrediyor o da yavaş yavaş camiye doğru yürüyordu. Oğlunun sürece uyum sağlamasından, denileni harfiyen yapmasından çok memnundu. Zor da olsa her şey şimdilik istediği gibi gidiyordu. İleride karşılıklarına neler çıkacak kimse bilemezdi.

Ali acıkmıştı, annesinin hazırladığı azıktan yemek istedi. Hiç durmadan yürümek kolay şey değildi. Babası namaz kılıyor, sarı tosun çimenlerde yayılıyordu. Fırsattan istifade o da kurutulmuş peynir ve kuru ekmekten ibaret tayınından yemeye başladı. Babası oruçlu olduğundan görmemesine özen gösteriyor, hâliyle acele ediyordu. Küçük askerî matarasından su içti. Bu matarayı çok sevmişti. Babası nereden bulmuştu bilmiyordu ama oruçlu olduğundan su içemediği için kendi çantasına koymuştu. Ne de olsa kendini asker gibi hissettiriyordu.

Sabah beşte yola çıkmışlardı ve tam on bir saattir yoldalardı. Zamanın nasıl geçtiğini neredeyse hiç anlamamışlardı. On bir saat hiç durmadan yürümek kolay şey değildi elbette. Kilitlendikleri hedef onların yürümesin-

de belli ki kolaylık sağlamıştı. Babasının tahminleri hep tutuyor, söylediği yere saatinde varıyorlardı. Ali tahminen iki ya da üç saatlik yollarının kaldığını düşündü.

Saat altı olmuştu, 20.45'te iftar oluyordu. Günler uzun, hava sıcaktı. Öyle bir ramazan ayında yola çıkmışlardı ki inanması güçtü. Yoldan gelip geçenler gözlerini dikip iki defa bakıyor; bu adam yanında bir çocuk ve tosunla nereye gidiyor diye içlerinden geçiriyorlardı. Ali de babası da bu bakışlara alışmışlar, 'Kim ne düşünürse düşünsün biz hedefimize varacağız.' demenin rahatlığı içindeydiler. Babası zaten olayın ağırlığından dolayı kendini yorgun hissediyordu. Bu yüzden kimseye bir şey izah etmek istemiyordu. Herkesin neticede kendince bir bakış açısı vardı.

Babası namazı kılmış, Ali'ye ve tosunu bakarak benzer hüznü duyularını içinden geçirse de son bir hamle ile yola tekrar revan olunması ve akşam iftara Yokuşdibi'ndeki konaklama yerine ulaşılması gerektiğini düşünerek, "Ali, hadi hazırlan oğlum, yeniden yola çıkmamız gerekiyor. Hava bundan sonra serin, yola çıktık mı bittiğini bile anlamayacağız. Sen de sarı da maşallah yola, yürümeye uyumlusunuz. Haydi bismillah."

Ali, babasının talimatına uyarak sarı tosunu harekete geçirdi. Caminin arkasındaki su peteğinden sarı tosun yayla sularını kana kana içmiş, üstüne çimenlerde otlayarak karnını doyurmuştu. Hep birlikte yeniden yola koyuldular.

İnişli çıkışlı, taşlı topraklı, bol dönemeçli yollardan Kabadüz'e geldikten sonra sabırla tepelerin sırtında iki yanı uçurum olan sağlı sollu ormanların içinden geçmeye başlamışlardı. İklim de manzara da hava da değişmişti. Yollar hafif yokuş yukarı gibi görünse de ırmak kıyısın-

dan Kabadüz'e çıktıkları gibi rampa bir yol değildi. Yokuş olduğu belli bile olmuyordu. Her biri ayrı düşünceler içinde yürümeye öyle alışmışlardı ki sanki bedenleri onlara ait değildi. Kızgınlıklar, öfke, nefret, pişmanlık hepsi yavaş yavaş geride kalmıştı. Rakım yükseldikçe öfke ve olumsuz duygularının da hafiflediğini hissediyorlardı. İsmail oruçluydu. Oruçlu olarak sıcakta yürümek zordu, hiç boş durmayan biri olarak bunu umursamamaya gayret ediyordu. Ordu'da iken sanki oruçlu olduğu için çalışmıyor muydu? Akşama kadar fındık taşıdığı, çuvalları doldurup boşalttığı günleri hatırlıyordu. Ne farkı vardı ki? Şimdi de bir hayvanın özgürlüğü adına bir hedefe varmak için yola çıkmıştı. Bu anlamda kendini avutacak çok şeyi vardı. Yol onu yormuyordu aslında, sadece susuzluk yaşıyor, arada bir onun isyanıyla yetiniyordu. Yürürken ta çocukluğuna kadar gider kendi iç hatıralarını yeniden gözden geçirirdi. Hatalarını, sevinçlerini tek tek düşünür, bazen bir tüh çeker kendi kendine konuşur gibi olurdu. 'Keşke şöyle olsaydı da şunu yapmasaydım' dediği çok şey vardı.

Gün doğmadan başlanan yolculuk nihayet gün batımına kadar hiç durmadan sürmüş, konaklama yerine vakarlı bir şekilde girilmişti. Yokuşdibi, Bakacak'tan biraz daha gelişmiş gibiydi. Yol üstündeki ev sayısı hepi topu on-on beşi geçmiyordu. Evler aşağıya doğru sağlı sollu yayılmıştı. Yokuşdibi, dağın tam sırtında olduğu için omuz bölgesinde ev sayısı yolun iki tarafında da çok değildi.

Gün batmaya yüz tutmuş, akşam ezanına yarım saat kalmıştı. İsmail tam da planladığı gibi yolculuğun üçte birinin bittiğini düşünüyordu. Herkes evlere çekilmiş, kasabanın köpekleri bile sessizliğin iftara mahsus ritmini bozmamak istercesine havlamıyorlardı. Ali yolculu-

ğün ilk aşamasının bitmesinden dolayı oldukça mutlu görünüyordu. Belki önemseddiği bu görevde çok yorulduğundan, bu uğurda dinlenerek tekrar yola devam etmek istediğinden, belki de ala tosuna yapılan zulümden sonra oluşmuş o derin öfkenin varlığından, böylesi bir yolculuğa ilk defa çıkmasına rağmen mutluydu. Çocuk aklıyla bu yolculuğun ulvi bir görev olduğunu düşünüyordu. Babasıyla yol boyunca gelişen muazzam karşılıklı birbirini tanıma süreci ve yolculuğu birlikte organize etmeleri ona çok keyif vermişti. Nihayetinde handa konaklayacaklar, uyuyup dinlenecekler ve yola tekrar devam edeceklerdi.

Az sayıda evin olduğu Yokuşdibi, kim bilir bugüne kadar onlar gibi kaç insanı ağırlamıştı. Burada konaklayacak olmanın verdiği mutlulukla ruhunda garip bir heyecan oluşmuştu. Bunu gizleyemiyordu. Yine de babasına çok üzülüyordu. Hiçbir şey yemeden, içmeden sıcağın hararetini azaltmak için üzerindeki gömleği her su başında ıslatıp giyerek saatlerce yol yürümüşü. Bir taraftan sarı tosuna da üzülmüşü. Zira yollar hiç yürümeye müsait değildi; belli belirsiz yerlerde çukurlar oluşmuş, sağda solda çökmüş toprak ve taş karışımı yollar dan yürümek hiç de kolay olmuyordu.

Babası, tosuna ve Ali'ye üzülürken, o da babasına üzülüyordu. Tosunun içinden ne tür duygular geçiyordu? Tosun da onlara üzülüyor olabilir miydi acaba? Belki de her şeyi anlamış, "Sırf doğal yaşamıma devam edebilmem için sevgili Ali ve değerli sahibim İsmail, benim için bu zahmetlere katlanıyor," diyordur içinden. Sonuçta hayvanların da kendilerine özgü hisleri vardı.

Bu yolculuğa sebep bir tosun görünüyordu ama aslında herkeste birbirlerine olan sevgi sarmalı bir hüzün

ırmağına dönüşmüştü. Oysaki bu yolculuk hüzünlü başlasa bile - ulvi bir gaye gözetildiği için- hepsinde bir iç huzuru vardı. Mutlu el sallamalar ve dualar eşliğinde yola çıkmışlar, herkes yolculuğun ihlasına ve muteber oluşuna inanmış, sabretmenin bir mükâfat olacağını düşünmüştü. Bu yolculuk inşallah ileride sadece bir tosunun kurtuluşuna değil, belki de ülkedeki kadim ırkların kurtuluşuna sebebiyet verecekti.

Taşlı, çukurlu, bozuk yollarda tuhaf üçlünün yolculuğu binlerce adımla devam ediyordu. Buraya gelene kadar babasının kaç taşı yol ortasından alıp yol kenarına biraz da isyan ederek attığını, bunun da önemli bir iş olduğunu öğrenmişti Ali. İnsanlara faydalı olmak böyle bir şeydi. Bir ücret talebi olmadan sadece Allah'ın rızası ve insanlık için bir taşı yoldan çekmek kıymetli bir eylemdi.

İsmail, hanın hemen önündeki çeşmenin orada durdu ve Ali'ye, "Siz burada su içip bekleyin. Ben şu Hancı Hasan'ı bulayım." dedi.

"Eskiden böyle geç vakitte handa yer olmadığı zamanları hatırlıyorum ama sanırım bu mevsimde sorun olmaz," diye düşündü. Belki ramazanın son günleri olduğu için kapalı olabilir hissi de vardı. Evi hemen hanın arkasındaydı. "Eğer buralardaysa bir şekilde hanı açtırırım lâkin Hasan burada yoksa bizi yeni bir macera bekler," diyerek yolun karşısına geçip hana doğru yöneldi. Hancıyı yıllardır gide gele tanımış, onunla da ahabap olmuştu. "Ön tarafta olmasa bile mutlaka arka taraftadır," diye geçirdi içinden, bir sürpriz yaşamak istemiyordu. Ya yazın ortası, nasıl olsa kimse gelmez diyerek hanı kapatıp başka bir yere gitmişse! Bu endişesini Ali'ye söyleyemezdi. Allah'a sığınıp kaderine razı olarak hareket etmeyi seviyordu. "Allah büyüktür," der geçirdi her zaman.

Nihayet kapının tokmağını çaldı. Ali, babasının yoldayken bir iki kez “İnşallah han açıktır,” dediğini hatırlayarak hafif bir tedirginlikle babasına bakıyordu. Kapıyı açan olmamıştı. Güneş hızla batıyor, gün karanlığa dönüşüyordu. Akşam ezanı neredeyse okundu okunacaktı. Bir daha çaldı yine açan olmadı. İsmail “Eyvah! Bu hancı yoksa ben ne yapacağım?” dedi içinden. İçeride kimse- nin olmadığını fark etti. Hemen evin arkasına döndü, hızlı hareket etmeye başlamıştı. Dili damağı kurumuştu, kana kana su içmek istiyordu ama öncesinde mutlaka bu konaklama işini çözmesi gerekiyordu. Evin hemen yanından geçen bir adama “Hancı Hasan nerede olabilir?” diye sordu. Adam “O herifle benim işim olmaz, kendisi hasmım olur.” Dese de garip kalmış birine bu akşam vaktinde yardım etmemek olmazdı. Dayanamayıp, “Arkadaki evde oturur, git kapıyı çaliver, evdedir.” İstihza eder gibi, “Hem o nereye gidecek ki?” demeyi de ihmal etmedi. İsmail arkadaki evin onun olduğunu önceden biliyordu. Adama “Sağ ol” diyerek hızlı bir şekilde eve doğru yöneldi. Oradaki köpeğin hırlamasına aldırmadan ıslık çalmayı tercih etti. Kapıyı çalmak istememişti iftar vakti. Hasan işletme sahibi olduğu için ıslık çalan birinin mutlaka hana gelmiş olabileceğini düşündüğünden hemen camdan bakıverdi. Alaca karanlıkta kim olduğunu pek seçememişti. Geliyorum diye işaret etti. İsmail rahatlamıştı. “Allah’ım sana şükürler olsun, en azından kalacak yerimiz var.” diyerek hamd etti, rahatlamıştı.

Ali de suyun başına oturmuş, çaresiz gözden kaybolan babasının gelmesini bekliyordu. O da babası gibi ‘ya hancı yoksa ya kalacak yer olmazsa ne olacak’ senaryosunu çoktan içinden geçirmeye başlamıştı. Bir taraftan sarı tosunun başını okşuyor, diğer taraftan içinden bir sürü şey geçiriyordu. “Ne olacak canım burada cami

yok mu? Biraz soğuk olur ama en azından orada yatarız,” diye düşünmeye başladı. Hanın kapalı olması ona da normal gelmemişti.

Yanında bir adamla babasının kendisine doğru geldiğini gördü. Mutlu olmuştu. Babası, “Oğlum tosunu hanın altındaki ahıra götüreceğiz. Hasan amcan evdeymiş biraz acele edelim de bizi evine misafir etmek istiyor. Ezan da daha yeni okundu, hadi iftar yapacağız.”

“Tamam babacığım şimdi tosunu amcanın gösterdiği yere götürürüm.”

“Getir evlat, beraber ahıra götürelim.”

Babası ile Ali birlikte tosunu ahıra doğru götürdüler. Hancı Hasan, İsmail’le hoşbeş ettikten sonra eşine seslenip “Hanım sofrayı genişlet, iki misafirimiz var. İsmail’le biz yirmi yıldır tanışırız arkadaşım olur.” diye seslenmişti.

Hep beraber evin yolunu tuttular. Ali her ne kadar biraz tedirgin olsa da babası ile olmanın cesaretiyle olup bitenler karşısında sakinliğini koruyordu. Nihayetinde işleri yürüten babası bu süreçleri kaç kez yaşamıştır. Hayatı akışına bıraktı. Hasan efendinin öncülüğünde eve doğru oluşmuş küçük patika yoldan bahçe kapısını açarak eve geldiler. Ev çok heybetli görünüyordu. Kapının hemen önünde duran köpek, Hancı Hasan’ın yanında gelen insanlara havlamamaya alıştırılmış olmalıydı ki sesini çıkarmadı. Evin dış duvarlarında asılı duran mısır koçanları Ali’nin dikkatini çekmişti. Bir tarafında da koçboynuzu vardı. Kesme tuğladan yapılmış olan eve aralara konulan dilme ağaçlar ile ayrı bir güzellik vermişti. Her hâinden eski bir yapı olduğunu hissettiriyordu. Evin hemen önündeki duvarı boydan boya kaplayan balkon neredeyse geniş bir oda kadardı. Uzun ve geniş

seki, ev halkının günün büyük bölümünü burada geçirdiğini gösteriyordu.

Ev sahibesi hanım kapıyı açınca, Ali sağı solu süzerek babasıyla sırt çantalarını kapının girişinde solda duran sandalyenin üzerine bırakarak eve girdiler. Ev ilgisini çektiğinden, her türlü farklılığı anlamaya hazırdı. Tanımadığı bir insanın evine misafir olmak nasıl bir duyguydu, onu ilk defa tadıyordu. Bir hancı nasıl olur da yabancı birini pat diye evine tanrı misafiri diye alabiliyor, onlarla sofrasını paylaşabiliyordu? Bu çok erdemli bir yaklaşımdı şüphesiz. Gerçi babası buna alışkındı, o da pat diye cuma günü eve çok misafir getirir, “Ayşe yemek hazırla misafirimiz var,” derdi. Kadim Anadolu kültüründe bu vardı ki İsmail bunu yadırgamamıştı. Ancak Ali yeni yeni böyle şeylerle yüzleşiyordu, şaşkınlığı normaldi.

Evin hanımı yumuşak görünümlü bir Anadolu kadınıydı. Misafirperver olduğu yüzünden okunabiliyordu. Ali’ye çok alâka göstermiş, bu yaşta bir çocuğun böyle yorucu bir yolculukta annesinden ayrı olmasını ona hissettirmemek için “Evladım rahat ol, ben de senin annen sayılırım. Sevdğin özel bir şey varsa söyle elimden geldiğince yapayım. Siz geldiğinizde biz sofraya yeni oturmuştuk. Rahat olun, evde bizden başka kimse de yok. Allah ne vermişse hep birlikte yiyeceğiz çünkü misafir bereketiyle gelir. Siz evimizin bereketisiniz. Her defasında soframıza kimi çağırsak diye düşünürken siz çıkageldiniz.” gibi güzel sözler söylemişti. Zira annesi de misafir ağırlamasını iyi bilirdi. Benzer cümleleri annesinin de gelen misafirlere söylediğini hatırladı.

Ali, kadının o hoş sohbetine, güven veren sözlerine içten ve samimi duygularla teşekkür etmek istedi: “Çok

sağ olun teyzeciğim. Sofranız gayet güzel; et var, çorba var, turşu var daha ne olsun ki...”

İsmail de söze girerek, “Hanımefendi emeğinize yüreğinize sağlık. Size yük olmak istemezdim ama Hasan Efendi’nin misafirperverliğini en az yirmi yıldır bilirim. Ramazan’ın bereketi de söz konusu olunca doğrusu hayır diyemedim. Kendimizi tanrı misafiri gibi gördük, Allah sofranızı şenlendirsın. Kazancınıza bereket katsın.”

Kadın, İsmail’in sözlerine karşılık gülümseyerek başını salladı: “Ne demek efendim her zaman soframız misafirlere açık, afiyet şeker olsun.”

Hasan da söze girmek istedi: “İsmail bu mevsimde bu yolculuk pek hayra alamet olmaz, hır mıdır hayır mıdır? Gerçi şimdi handa sobayı yaktım birlikte çay içerken de konuşuruz ama yine de dayanamadım sorayım dedim. Misafir olsun olmasın her akşam hanın sobasını yakar orada vakit geçiririm. Yılların hancılığı bana bunu öğretti. ‘Ne zaman hızır gelir ne ara misafir gelir bilinmez,’ derdi babam. Biz biliyorsun atadan babadan hancıyız. Siz gelmeden hemen önce hanın sobasını yakmıştım, şimdi içerisi fırın gibi olmuştur.”

İsmail, Hasan’ın sualine cevaben “Hasancığım madem çay var, soba yanıyor, ortam müsait bol bol konuşuruz. Şimdi yengemin başını ağrıtmayayım, bizim konu biraz uzun.” dedi.

Birlikte çok güzel bir iftar yapmışlardı. Ali bir güzel karnını doyurdu. Soğanla kavrulmuş kavurma da bir başka güzeldi. Hele fasulye turşusu en sevdiği yemeklerden biriydi. Bu yöreye has bol soğanla kavrulmuş, ince doğranmış harika bir sıcak turşu kavurmasıydı. Birçok insan turşunun kavrulduğunu bilmez, oysa buralarda millî yemek olarak kabul edilirdi. Yemek biter bitmez Ali

dua etmek istedi. Annesinden öğrendiği yemek duasını evde hep o okurdu, böylece bu kadim geleneği sürdürüyordu.

Ev sahibesi bu isteğe çok sevinmişti. “Ne demek Aliciğim, seni dinliyoruz güzel evladım,” deyince herkes ellerini dua için kaldırmıştı. Ali, annesinden öğrendiği duayı önce Arapçasından daha sonra Türkçesinden okudu: “Külû ve’şrebû vela tusrifû innehu la yuhibbu’l musrifin... Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz. Allah israf edenleri sevmez, el-fatiha...”

Herkes Fatiha’yı okuyup âmin demişti. Hasan ve hanımı, Ali’yi pek sevmişlerdi, ayrı bir övmek istediler. Hasan Efendi güngörmüş birisiydi. “Aliciğim hana gidince sana bir hediyem olacak, umarım onu ömür boyu saklarsın. Belli ki sen çok özel bir çocuksun. Bu kadar yolu yürümene üzöldüm ama yorgunluk uyuyunca geçer evlat. Unutma bu yaşadıklarından öğrendiklerin sana ömür boyu rehber olacaktır. Biriktirdiğin her şeyin kıymetini bil, böyle bir yolculuğu babanla birlikte bir daha yapma şansın belki de hiç olmayacak. Keşke ben de senin gibi rahmetli babamla vakit geçirebilseydim...”

Evin hanımı da Ali’yi tebrik etti. “Aferin Aliciğim. Hasan Efendi’nin dediği gibi gözlerindeki parlaklık senin zeki bir çocuk olduğunu gösteriyor, inşallah gelecekte de iyi bir insan olursun.”

Evde müthiş bir huzur vardı. Ali yine araştıran gözlerle evi süzüyordu. Ordu’yu hatırladı, “Akşamın bu vaktinde bizim evler sıcaktan yanıyorken burası soba yakıyor bu nasıl bir iş” demeye başladı içinden. Kuzine sobası kütür kütür yanıyor, meşe odunları yanarken farklı tonda çıtırtılı sesler çıkararak evdeki sohbete eşlik ediyordu.

Sofra kaldırılmış, Ali ve babası çok teşekkür ederek, hana geçmek için müsaade istemişlerdi. “Hasan Efendi size zahmet vermek istemeyiz. Müsaadeniz varsa hana geçelim, orada çayımızı içer, namazımızı kılar yatarız. Size de eşinize de bu misafirperverliğinizden dolayı çok teşekkür ederiz.”

Hasan hanımına dönerek, “Hanım tatlıları ver de biz handa yiyelim.” dedi.

Hanımı bir tepsi içinde tatlıları getirdi.

Ali de babası da tekrar tekrar hanımefendiye çok teşekkür ederek evden ayrıldılar. Hep birlikte hanın kapısına doğru yürüdüler. Hava dışarıda oldukça serinlemişti.

Yokuşdibi’nde yol boyu yanan seyrek elektrik direklerinden başka bir aydınlık yoktu. Hava zifiri karanlıktı, gökyüzü ise pırıl pırıl yıldızlarla doluydu. Köy hayatının bir gereği olarak önlerini görebilecek kadar alaca karanlığın içinde evlerden yansıyan ışıkla yol bulmayı, karanlıkta yürümeyi ve nereye basacaklarını iyi biliyorlardı. Bu tür yaşamın en güzel özelliği, insanda güçlü bir hissetme melesesinin gelişmesiydi. Evden çıkıp hep birlikte hanın kapısına geldiler.

Han kapısının önüne gelindiğinde İsmail birden oğluna sarıldı. Onu yeniden tanımanın verdiği hisle yürekten sevmek istiyordu. Sevgi dolu gözlerle bakarak, “Seni yordum evlat. Bu gece burada konaklayacağız, kafayı vurur yatar mışıl mışıl uyuruz. Yorgunluk dediğin, ya tağa girinceye kadar.” derken elleriyle başını okşadı. Hasan olup biteni izliyor, bu güçlü bağın varlığından kendi adına zihninden çok şeyler geçiriyordu.

Bu yolculuğun hikâyesini merak ediyor ve bir an önce dinlemek istiyordu. O da babasının bu sözlerine

karşılık Ali'nin başını okşadı, "Ali aslan gibi çocuk. Yanında babası varken bir şey olmaz evelallah, yollar da biter ömür de." diye söze girdi. Hasan hanın kapısını zaten açık tutuyordu. Kolu çevirdi ve konuşa konuşa hana girdiler.

Hanın önüne geldiklerinde Ali, hanın girişinde ahşap üzerine oyma harflerle, "HÜSEYİN'DEN KALMA HASAN'IN HANI" yazısını okumuş, sağda solda ağaçtan yapılma birkaç eşyayı ve hemen kapının kenarında duran koca bir küpü görmüş, içine dikilmiş çiçeklerin güzel bir hava verdiğini de fark etmişti. "Hüseyin'den Kalma Hasan'ın Hanı" ne demek onu Hasan amcasına sormak istedi. Göz göze gelince Ali dayanamayıp sordu. "Hasan amca, bu yazı ne anlama geliyor? Hanın girişi için oldukça ilginç bir isim olmuş." Hasan Amcası gülümsemişti, "Onun hikâyesini hele içeri girin de anlatayım Aliciğim." dedi.

İsmail ayağındaki postalı çıkartıp içeri girmişti. Ayakları yürümekten şişmişti. Ali de mekap ayakkabısını çıkarıp içeri girdi. Ayakkabıları spor olduğu için ayaklarında bir sıkıntı yoktu.

Hasan Efendi han kapısını içeriden kapattı. İsmail elindeki sırt çantasını bırakmak için hangi odayı kullanacağını sordu. Hasan, "İsmailciğim han sizin, gönlün hangi odaya girmek istiyorsa orayı seçebilirsiniz. Bu mevsimde pek yolcu olmaz. Sizden başka kimse yok gördüğünüz gibi dilediğiniz odada kalabilirsiniz. Çantalarınızı odalarınıza koyup tebdil-i kıyafet yapabilirsiniz. Nasıl rahat ediyorsanız lütfen öyle davranın. Ayrı odalarda yatın, bir güzel uyuyup dinlenir sabah yolunuza devam edersiniz."

Ali ve babası, Hasan Efendi'nin bu kadar samimi davranmasından çok memnun oldular. İsmail eskiden beri Hasan'ı tanırırdı fakat bu sefer onu çok daha verici ve cömert, çok özel bir ruh hâli içinde görmüştü.

Hana girdiklerinde her ikisi de birinci günün finali bu olsa gerek diye geçirdiler içlerinden. Koca han onlarındı. Ortada büyük bir soba yanıyordu. Han yılların birikimiyle özel tefriş edilmiş, bir seki önünde koca bir halı ve sağlı sollu görünen bir sürü oda hanın özenli bir çalışma ile yapıldığı gösteriyordu. Bu bölgenin tek konaklama yeri idi. "Acaba kaç yıllıktır?" diye içinden geçirdi Ali. İlk defa böyle ihtişamlı bir yapı görüyordu.

Hasan Efendi sözünü bitirdikten sonra zamanı tasarruflu kullanmak için sobanın üzerinde kaynayan bakır ibriği alarak çay demlemek için harekete geçmişti. Onlar da çantalarını alarak ayrı ayrı odalara girdiler.

İsmail kapıyı açtı, ne büyük ne küçük sayılacak ahşap döşemeli bir odaya girdi. İçinde kalın bir yün döşengi ile tertemiz yatağı gördü. Çantasını üzerine bıraktı. Dinleneceği, yatıp uyuyacağı anı iple çekiyordu. "İnşallah Hasan beni pek yormaz," diye geçirdi içinden ama kendisini de çok yorgun hissetmiyordu. Hayatı boyunca yürümeye o kadar aşinaydı ki on üç-on dört saat neredeyse yol yürümesine rağmen yine de dinç olabiliyordu. Vücudunu ve enerjisini tasarruflu kullanmayı erken yaşlarda öğrenmişti İsmail. Ali de aynı şekilde çok bitkin bir hâlde değildi. Çünkü babasının sakın yürüme temposu onun da dingin olmasını sağlamıştı. Bacakları yürümekten oldukça sertleşmişti gerçi ama içsel olarak çok ağır yorgunluk hissetmiyordu.

İsmail içeri gelince Hasan, ona, "Dostum isterseniz hemen yatabilirsiniz. Gün boyu yürüdünüz, isterseniz

bir çay içers biraz hasbihal ederiz sonra yatarsınız. Sen bana ne zaman yola çıkacağını söyle ona göre hazırlıklı olayım. Aliciğim sana da söylüyorum, hadi baban biraz kart adam fakat sen daha körpe bir çocuksun. İstersen sen hemen uyuyabilirsin. Biz babanla bir iki laflar sonra ayrılırız. Bakın, han sıcak. Banyo müsait, sıcak suyumuz var. Bu sobanın özelliği şehirdeki kalorifer sistemi gibi hem evi ısıtması hem sıcak su kazanını ısıtmasıdır.”

İsmail oğluna dönerek, “Evlat istersen yatabilirsin, ben Hasan amcandan biraz ot alıp hayvana vereceğim. Sonra biraz laflar biz de yatarız. Sahurdan sonra yola devam edeceğiz biliyorsun. Ben de biraz çay içip tatlı yemek istiyorum bir mahsuru yoksa. Ben iyiyim, dinlendim. Üstelik niye bu kadar acele ediyorsun ki?” diyerek hafif sitem etmişti.

Hancı söze girdi: “Ah benim yakışıklı evladım! Ne demek yahu İsmail, çocuğu neden zorluyoruz. Vücudu senin gibi yürüdükçe açılmış işte, baksana cam gibi bakıyor gözleri maşallah.”

Hasan amcası, Ali’nin babasına sitemini üstüne alarak, “Tamam evlat, özür dilerim haklısın, sana çay ve tatlı ikram edeceğim. Bir de sana özel bir hediyem var demiştim. Okuduğun dua çok hoşuma gitti.” dedi.

Hep birlikte sekinin üzerine oturdular. İsmail söze girmişti. “Hasan Efendi seninle şu tosunun yanına inebilir miyiz? Varsa bir zahmet önüne biraz ot koyup karnını doyurayım. Çok hamlandı hayvan, otunu yiyip dinlensin.”

“Tamam.” dedi Hasan, birlikte ahıra indiler.

Ali sessizlikte yoğun bir şekilde hanı inceliyordu. Duvardaki objeler arasında asılı tüfek dikkatini çekmişti. Ahşap duvarlara özenle yerleştirilmiş asimetrik asılı

duran tilki, ördek, tavşan ve yine adını bilmediği birkaç büyük kuş dolgusu da ilginç gelmişti. Hanın tamamı ahşaptan yapılmıştı. Yıllar geçtikçe ahşap doğal bir renk almıştı. Küçük pencereleriyle şirin bir konak havasındaydı dağ başındaki bu garip han. Duvardaki dört raflı kütüphane dikkatini çekti, bir sürü kitap vardı. Hiç bu kadar kitabı bir arada görmemişti. Karıştırmak istedi, yerinden kalktı ve kitaplara bakmaya başladı. Birini bırakıp diğerini alıyordu. İtinayla dizilmiş kitaplar sanki her gün okunuyormuş gibi tertemizdi. Hemen sol tarafta ahşap terek üzerinde duran birkaç vazo ve pas tutmuş bir silaha takılmıştı. Babasının silahına benzeyen bu silahı Hasan amcası geldiğinde sormaya karar verdi. "Acaba kızar mı?" diye düşündü. Han çok gizemliydi. Eski irice bir radyo gözüne çarptı. Çalışıp çalışmadığını merak etti. Eliyle düğmelerini çevirmek istedi sonra bir şey olur diye vazgeçti.

Babasıyla Hasan Amcasının konuşa konuşa ahırdan çıkıp hana doğru geldiğini duydu, usulca yerine oturdu. Hasan amca yanlış anlamasın diye dikkatli olmaya çalışıyordu.

Babasıyla Hasan içeri girince Hasan sözü aldı: "Tamam İsmail artık şu sekiye otur. Aliciğim sen de rahat ol istersen. Uzanabilirsin, soba dibinde uyumak çok keyiflidir. Şimdi size biraz hizmet edeyim de sevabını alayım. Sonra isterseniz banyo yapar yatarsınız, siz bilirsiniz ama duş, sizi dinlendirir."

Hasan Efendi bardakları ve tatlıları hazırlamak için mutfağa gitti.

İsmail, Hasan Efendi'nin dediği gibi sobanın başındaki sekiye oturdu. Ali'de hemen yanında oturuyordu. Sevgiyle oğluna bakıyordu. Gözünü hiç ayırmadan onu

süzüyordu, sonra yavaş yavaş konuşmaya başladı. “Ah benim güzel evladım... Seni yormanın üzüntüsü içindeyim. Ne olur bana kızma emi? Seni ne çok sevdiğimi biliyorsun. Normal şartlarda bu yolları böyle bir tosunun peşinden değil, bir arabayla ya da atla yaylalarda gezmek için gelmeliydin. Ne diyeyim oğlum, demek ki bunu yaşaman gerekiyormuş.” Elini yine her zamanki gibi Ali’nin başı üzerinde gezdirdi. Onu sadece gözleriyle değil elleriyle de sevmeyi öğrenmeye başlamıştı. Bu yolculuk İsmail’de çok büyük değişimlere yol açmıştı. İlk defa Ali’yi sevgi dolu sözlerle bu kadar övmüş, elleriyle onun yüzüne dokunmayı bile başarmıştı. Bu değişim Ali’nin de dikkatini çekiyordu.

İsmail, Hasan Efendi’ye dönerek, “Hasancığım biliyor musun? Ali, altı kızdan sonra dünyaya geldi. O benim için çok kıymetli bir çocuk. Pek söylemeyi beceremem, bilirsin atamızdan dedemizden öyle gördük. Senin yanında söyleyeyim de içime dert olmasın: ‘Ben Ali’yi çok seviyorum’. Nasıl bir kültürse bu artık çocuklarımızı sevmeyi unutmuşuz yahu...” dedi.

Ali, babasının bu sözleri karşısında çok duygulanmış fakat sesini çıkartmamıştı.

Nihayet Hasan Efendi bir taraftan İsmail’in konuşmalarını dinliyor, bir taraftan da çayları koyup hazırlık yapıyordu. Kendi elleriyle sekinin önüne yaptığı orta büyüklükte bir masa üzerine büyük bakır sahan içindeki tatlıyı getirmiş, herkesin önüne tabak çatal da koymayı ihmal etmemişti. Ali’nin gözü tatlıdaydı. Tecrübeli olduğu her hâlden belliydi. Çayları servis etti.

İsmail de Hasan da konuşmaya hazırды. Belli ki birbirlerine söyleyecekleri vardı. Hasan dinlemek istiyordu bu yol hikâyesini, söze girdi: “Evet İsmailciğim, ben ha-

zırım. Sigaramı yaktım, camı araladım. Aliciğim sen de kusurumuza bakma. Bizi, bu konuda örnek alma. Ben bu mereti otuz yıldır aralıksız içiyorum, sanırım bırakırsam ölürüm. Doğrusu bırakmaya da niyetim yok. Neyse... Anlat hele İsmail nereden gelip nereye gidiyorsun? Yolcuya menzil sorulmaz ama ben seninle uzun yıllardır -sanırım en az yirmi yıldır- tanışıyorum. Merakımı mazur gör, sormaya hakkım vardır sanırım."

İsmail hızlı bir şekilde anlatıp konuyu çok da uzatmak istemiyordu çünkü konuştukça kalbi yoruluyor, unutmayı tercih ediyordu. Tabi ki Hasan'a anlatacak. Onun engin fikirlerini bilir, düşüncelerini önemserdi. Hem eli ayağı da uzundu, belki bu berbat yasanın kalkması adına bir şeyler yapar, bu anlamsız yasanın kalkmasını sağlardı diye de düşünüyordu bir taraftan.

Hasan Efendi konuyu özetle anlatayım: "Devlet bir yasa çıkartmış, Hollanda'dan mı Amerika'dan mı nereden geldiği belli olmayan bir sığır ırkının bölgede yaygınlaşması için Anadolu'ya özgü ırkların yok edilmesi gerekiyormuş. Bu yeni ırklar çok süt veriyormuş, tosunları çok ete gidiyormuş. Ülkemiz adına doğru bir sığır türü olduğunu düşünüyormuş devlet. O sebepten, 'suni dölleme yoluyla' bu tür değişiminin gerçekleştirilebilmesi için mevcutta var olan hayvanların yok edilmesi gerekiyormuş. Tedricen hayvanların nasıl yok edileceğinin planını bile yapmışlar. Hâliyle bizim sığırların çiftleşmesini yasaklamışlar ki zamanla mevcut ırklar yok olsun. Bizim tosunları birileri şikâyet etmiş. Adamlar geldiler, birini yakalayıp kısırlaştırdılar. Bu sarı tosunu bulamadılar, birkaç gün sonra gelir onu da hallederiz deyip gittiler. Biz de bu zulme rıza gösteremedik ve bu güzelim tosunu kaçırmaya karar verdik, işin özeti bu..."

“Nereye kaçırıyorsunuz?”

“Biliyorsun biz Meletliyiz. Bu şehirde Mesudiyeli olanlara Meletli derler. Kibirli sahil insanında böyle anlamsız bir aşağılama dili var. Artık biz alıştık, Melet’teki köyümüze götürüyoruz. Diğeri kısırlaştırıldı tamam, sarı tosunun bunu yaşamasını istemiyoruz. Oralara henüz böyle yasalar gelmemiştir. Hem gelmiş olsa da oralar dağ başıdır, devlet oralarda gezinecek değil ya...”

İsmail biraz nefeslendikten sonra “Buradan Turnalık, Çambaşı, oradan da Eşkiya dağından aşırp yıllardır bilinen kadim yollardan bizim köye doğru yol alacağız. Yarın gece Herközü diye bir köy var, orada kalıp ertesi gün nasipse yani arife günü köyümüzde olacağız.”

Hasan Efendi bir taraftan sigarasını içine içine çekiyor, bir taraftan da pürdikkat İsmail’i dinliyordu. Ali bu sözleri çok duymuştu, yine de aynı şekilde dikkatle dinliyordu. Her dinlediğinde yüzünün mimikleri değişiyor, isyan sözcükleri yüzüne yansıyor.

Hasan Efendi’nin sigarası bitmek üzereydi, son dumanı içine öyle bir çekti ki öfkesi gözlerinden belli oluyordu. Ali, adamın ne diyeceğini çok merak ediyordu, Hasan Efendi doğruldu ve İsmail’e döndü:

“Ah bu Amerikalılar, ah bu işgalciler! Benim güzel ülkem bunları da mı görecekti? Çok şey gördük lâkin bunlar aklımın ucundan geçmezdi. İnanmak istemiyorum, böyle bir yasa mı olurmuş? Sana ne kardeşim benim tosunumdan! Benim sığır ırklarından size ne! Biliyor musun İsmail, bu hamlelerin tamamı Amerikan emperyalizminin ürünü. Yıllardır insanlara anlatamadığımız tam olarak buydu.”

Dayanamadı ve sesini yükseltip “Kahrolsun Amerika! Kahrol Amerika!” diyerek öfkesini kustu.

İsmail söze girdi: “Bu cümlelerin daha sertini ben de yetkililere ettim Hasan. Herkes emir kuluyuz deyip işin içinden çıktı maalesef.”

“İsmailciğim biliyorsun, benim babam insanların gözünde eşkıya idi. Bazen bu ülkede hakkını savunana eşkıya derler. Bu manada bizim damarımızda biraz anarşistlik vardır. Bu toprakların böyle içler acısı hâlini gördükçe kahroluyorum. Nasıl böyle bir yasa çıkarırlar? Süt tozlarını, Marshall yardımlarını, Amerikan postasının topraklarımızdaki sesini unutmadık. Atatürk’ün açtırdığı uçak fabrikasının ve tank fabrikasının kapatılmasını unutmadık. Amerika’dan getirilen genetiği değiştirilmiş buğdayların bizim yerli buğdaylarla değiştirildiğini unutmadık. Sizin o saf sağcıların oy verdiği Menderes var ya, vallahi yatacak yeri yok. Ona hakkımı helal etmiyorum. Ne işi vardı benim askerimin Kore’de? Deniz Gezmişleri, Mahir Çayanları, Hüseyin İnanları, Yusuf Aslanları, asılan tertemiz vatan evlatlarını unutmadık. 1965 yılında Antalya’da toplanan 450 doktoru unutmadık ki onların içinde benim arkadaşlarım da vardı. Hepsini özel eğitimden geçirdiler; “Herkes doğum kontrolü hapı dağıtacaksınız, büyük şehirlerde kadınların rahmine spiral takacaksınız, kürtajı bedava yapacaksınız diye de dayatmada bulundular. Bir tane vatan evladı da “Yahu siz ne yapıyorsunuz? Olur mu böyle şey?” diyemedi. Ama biz bunların hiçbirini unutmadık. Nüfus planlama yasalarını çıkarıp da Türk milletinin çoğalmasını önlemek için çabalayanları unutmadık. Şimdi unutulmayacak bir şey daha ekledin zihnime...”

“Bak İsmailciğim yaramı deştin, biliyorsun sol eylemlerde bulunduğum için üniversiteyi bırakmak zorunda kaldım. Beni okuldan attılar. Bir müddet zindanlarda yattım. İdamdan döndüm. Babam el atmasaydı belki

ben de yağlı urganla gidecektim diğerleri gibi. Belki sen sağcısın, eğitim seviyen nedir bilmiyorum. Ben bu senin yaşadığın hadisenin çok daha vahiminin kavgasını verdim uzun yıllar boyunca. Ve hâlâ daha adı konulmamış bir anarşist hâl içerisindeyim. Cezaevinde çok kitap okudum, o kitaplar benim hayatımı değiştirdi. İslam'a bakışım değişti mesela. Eskiden tanrıya inanmazdım ama değiştim. İnançlıyım şimdi, Allah'a inancım çok güçlü. Bu ülke, kadim İslâm medeniyetinin bilgelikleriyle her karışında adaletin tecelli ettiği mübarek bir ülkedir. Ben böyle inanıyorum. Bu işin sağcısı solcusu yok ki. Biz Rus yanlısı değiliz, biz sadece eşitlik adına, hakça paylaşım adına Rusya'daki ihtilali örnek almak istedik. Çarlık Rusyası'nın insanlara nasıl zulmettiğini gördük ve nerede olursa olsun halklara karşı yapılan zulümlere isyan eden gençler olduk. Bize haksızlık ediliyor. Kenan Evren gibi "Bir sağdan bir soldan" diyerek, Amerikan ağzıyla kendi evlatlarını ipe gönderen bir adam gördük biz. Biz neler gördük be İsmail. Yıl bin dokuz yüz seksen yedi, ben elli yaşındayım. Hâlâ silahım belimde, mermi namluda gezirim. Bu ülke böyle mi olacaktı? Gâvurun güdümüne girmek nedir? Boşuna mı verildi Kurtuluş Savaşı? Koskoca bir imparatorluktan sonra böyle mi olacaktık?"

Ali, Hasan amcasının anlattıklarını pürdikkat dinliyor, şaşkınlıkla farklı açılardan bir Amerikan emperyalizminin varlığını zihninde yerli yerine oturtmaya çalışıyordu. Heyecanla dinliyor, "1923'te bağımsız ilkesiyle kurulan devletimiz üzerinde sonradan bilmediğim yeni bir işgal mi oldu acaba?" diye içinden geçiriyordu. "Demek ki sadece tosunların değil, tüm halkın üzerinde bir dönüştürme planı varmış," diye düşündü.

İsmail: "Haklısın Hasancığım, ne desen haklısın. Biz sağ düşünceyle büyüdük, sen sol düşünceyle büyüdün,

olabilir, herkes fikrinde serbesttir. Hepimiz bu ülkenin evlatlarıyız. Söz konusu vatan olunca bak aynı acılar etrafında toplanabiliyoruz. Bu ülke bu kadar acıyı hak etmiyor! Tosunları takip etmek, hayvanları dönüştürmek nedir? Yahu isyan etmemek elde değil.”

Sobanın üzerinde duran isli demlik kaynadıkça buharlaşıyor, derinden sızılı bir ses çıkarırcasına ortamdaki matem havasına eşlik ediyordu. Ortalık çok sessizdi, dışarıdan arada bir gelen köpek havlamaları sessizliği bozuyordu. Üçü de şaşkın şaşkın hem konuşuyor hem birbirlerine bakarak olup biteni anlamaya çalışıyorlardı. Ali, babasının sağcı, Hasan amcasının da solcu olduğunu öğrenmiş oldu. “Sağcı solcu ne demek?” diye düşündü lâkin bir yere oturtamadı. “Hasan amca bilge bir adamdı, hana kendini kapatmış boş kaldıkça sürekli okuyor demek ki...” diye düşündü. Raftaki kitapların hikmetini de böylece anlamış oldu.

Çaylar içilmiş, sohbetler edilmiş, han bir matem havasına bürünmüştü. Soba yandıkça içerisi ısınıyor, konuşmaların hararet ve hüznü, havada iz bırakıyordu. Ali çok şaşkındı, Karadeniz Teknik Üniversitesi’nden solcu olduğu için atılmış Hasan amcasının ağır ve bilge konuşmalarından çok etkilenmişti. Bir taraftan onun anarşist, babasının eşkiya olduğunu öğrenmişti, diğer taraftan da “Bize o kadar iyi davranıyor ki demek ki anarşist kötü bir şey değil.” diye düşünmeye başlamıştı. Neyi nereye oturacağını şaşırmış olsa da Ali yine de çok şey öğrenmişti. En önemlisi Amerika’nın bu ülkede yaptıklarını ilk defa duymuş oldu. Süt tozu neydi ki bu ülkede dağıtılmıştı? Kaldı ki Anadolu’da her ahırda inek, koyun ve keçi vardı. Ülkemizde süt sorunu mu vardı ki ta Amerika’dan getirilip de süt tozu dağıtılmıştı?

Hasan saatin ilerlemesini ve sohbetin kâfi geldiğini düşündü: “Hadi delikanlılar şimdi yatma zamanı, daha gece kalkıp size yemek hazırlayacağım. Şimdi ben İsmail’e yolcusun oruç tutma desem de biliyorum ki kabul etmeyecek. Hem beni ilgilendirmez, bana düşen size yemek hazırlamak.”

“Öyle değil mi İsmail? Bana ne ister tut ister tutma...” dedi gülerek.

Hasan tabakları toplayıp tepsiye koydu. Vedalaşırken gece üç gibi geleceğini, kapıyı içeriden kilitlememizi söyledi ve gülümseyerek el salladı. Çıkmadan önce, “İsmail uykun derin değildir inşallah, kapıyı çaldığımda açarsın.” dedi.

“Yok,” dedi İsmail, “ben zaten normalde o saatlerde uyanırım.” Sonra Ali’ye döndü “Sevgili Ali sana da iyi geceler. Fazla takılma sen konuşulanlara. Gece hediyeni getireceğim.” diyerek mimikleriyle sevgisini hissettirip ayrıldı.

İsmail, oğlu Ali ile baş başa kalmıştı.

“Evet evlat, artık yatma zamanı.”

Ali her zaman annesinin yanında kalmış, onun eleriyle, onun sevgisiyle yatağa girmiş, son öpücüğü ondan almıştı. Annesiyle birkaç kez İstanbul’a da gitmişti. Babasıyla ilk defa yolculuk ediyordu ve koca handa ilk defa babasıyla baş başa kalacaktı. Kalabalık bir ortamda büyüdüğü için bu duyguyu hiç tatmamıştı. Garip bir ruh hâline bürünmüştü. Birlikte odaya girdiler. Babası yatağın başına geldi, yatması için yorganı kaldırdı. “Hadi evlat biraz soğuktur, hemen ısıtırsın. Soğukta insan daha iyi uyur.” Ali babasının yatağı açmasına şaşırılmıştı, yatağa girdi. Babasının devamında ne yapacağını bekliyordu. Babası iyice üstünü örttükten sonra elini Ali’nin başına

koydu. Duygusallaşmıştı, Ali de babasının ne diyeceğini merak ediyordu.

“Biliyor musun evlat, biz hiç baba sevgisi görmedik. Bizim başımızı babamız hiç okşamadı. Alnımızdan, yüzümüzden hiç öpmeydi, onu ayıp saydı. Hele başkasının yanında kucağına alıp sevmek bizim geleneğimizde olur şey değildir. Ben yıllarca bunu anlamaya çalıştım. Doğrusu bunun cevabını bulduğumu düşünüyorum evlat. Erkek çocuğunu anne sever, baba ise sevdiğini hissettirir. Kişiliğin gelişmesinde bunun faydası olabilir. Keşke babam arada bir yalnız kaldığında benim başıma elini koyup şöyle hafiften bir seveydi. Bende içteki duygularla dıştaki duygularımı bu denli eleştirmek zorunda kalmazdım. Kendi içime ilmek ilmek duvarlar örmezdim.”

Ali şaşkın şaşkın babasının anlattıklarını dinliyordu. O da doğrusu babasının her zaman sert olduğunu düşünüyordu. İçinde bir çocuk olduğunu bilmiyordu. Bugüne kadar sevimli ve sıcak bir insan olduğunu hiç görmemiş, hissetmemişti. Babası ilk defa yumuşak konuşuyor, oğlunun başını okşuyor ve ona içini döküyordu.

“Evlat şunu hiç unutma, ben seni çok seviyorum. Dillerim bu konuda lâl olsa bile şunu çok iyi bil ki sen benim canımsın. Başkalarının yanında söyleyemediğim için hep sustum, her zaman sevmek istediğimde sağıma soluma baktım, belki de anlamsız bir şekilde erkeklığe sığdıramadım. Şimdi nedense içimden duygularımı dökesim geldi oğlum.”

Ali kendini çok mutlu hissediyordu. Daha ne isterdi ki babası, onu çok sevdiğini söylemişti. Bu, onun içindeki derin boşluğu doldurmuştu. “Ah be babacığım, iyi ki bunları bana söyledin. Benim de sana karşı hep bir duvar

vardı içimde...” diyesi gelmişti, bunu söylemeye cesaret edemedi.

Babası iyice duygusal bir ruh hâline girmişti. Hüzün ve sevgi karışımı bir duygu hâli içinde Ali’nin alnına bir buse koymuş, neredeyse ağlayacak gibi olmuştu.

Sonra kendini topladı ve “Hadi uyu evladım. Yolumuz uzun, şimdi dinlenme vakti. Seni çok seviyorum; bu da yolculuğun nişanesi olsun, sevildiğini bil yeter...”

Ali duyduklarından çok etkilenmişti. Daha önce hiç kendisini babasına bu kadar yakın hissetmemişti.

Babası alnına bir öpücük kondurup odanın kapısını çekerek çıkmıştı. Sonra gidip hanın kapısını tekrar kontrol etti. Duvarda asılı duran eski tokmaklı saat tık tık gidip geliyor, sessizliği az da olsa bölüyordu. Saate baktı, saat tam gecenin on biri olmuştu. Sahura kadar uyumak yeter diye geçirdi içinden. Abdest alıp odasına girdi. Namazını kıldı. Allah’a dua etti: “Allah’ım yolculuğumuzu sağ salim tamamlamamızı nasip eyle. İçimize ferahlık ver, kaldıramayacağımız yükü bizi imtihan etme.”

Duş almaya hiç isteği yoktu. Bir an önce yatağa girip kalın yorganın altında uyumak istiyordu. “İyi ki Ali’ye hislerimi söyledim,” diye geçirdi içinden, “baba oğul arasında bu resmiyet nedir yahu? Bu kadar kalın duvarlar örmek olacak şey değil, o benim canımdan bir parça iken ona dokunmak, tatlı söz söylemek neden bu kadar zor olsun?” Bir taraftan yatağı hazırlıyor bir taraftan da bunları düşünüyordu. “Bu gelenek bir yerde kırılmalı.” diye düşündü. Sağ tarafına yatıp hızla uykuya daldı. Kısacık bir zaman içinde yorgunluktan uykuya öyle bir dalmıştı ki horlamaya başlamıştı.

Ali de çoktan uyumuştı. Biraz dinlendiğinden dolayı dirense de günün yorgunluğu elbette onu hızla derin

uykuya çekivermişti. Sobadaki son odunlar çıtır çıtır ses çıkartıyor, tokmaklı saat tik tak ediyordu. Artık bu sesler yorgunluktan bitkin düşmüş İsmail ve Ali'yi rahatsız etmiyordu. Aksine derin uykuları için muştulu bir senfoni oluşturunuyordu.

Sert şekilde kapıya vurulunca Ali de babası da aynı anda odalarından çıktılar. Saat üç olmuştu. İkisi de biz neredeyiz dercesine birbirlerine baktılar. Hasan Efendi'nin sesini duydular. "Hey delikanlılar! Yaylalarda dört saat uyku yeter, hadi uyanın!"

İsmail uyanmıştı, Ali de yabancılık çektiği için hızla uyanıvermişti.

İsmail karşı ses verdi: "Tamam geliyorum."

Aceleyle gidip kapıyı açtı. Hasan Efendi'nin elinde koca bir sini üzerine konmuş güzel bir sahur sofrası vardı. Selam vererek içeri girmeden önce İsmail'den elindeki siniyi almasını istedi. Ayakkabısını çıkararak içeri girdi. Sofrayı masanın üzerine koydurdu. Hasan içeri girer girmez gözleriyle Ali'yi aradı. O da uykusunu almış, canlı gözlerle ona bakıyordu.

"Günaydın Ali, uykunu alabildin mi?"

"Günaydın amca, valla çok güzel uyumuşum, duyduğum tek şey kapı sesi oldu."

"Hepi topu dört beş saat uyudunuz. Hava o kadar güzel ve berrak ki yeterli oksijen yüzünden vücut, çabuk dinleniyor. Ben istesem de buralarda dört saatten fazla uyuyamıyorum evlat."

Ali, "Haklısın amca, buranın havası gerçekten çok iyiymiş." dedi.

İsmail elini yüzünü yıkayıp sofraya oturdu.

Soba sönmemişti, közlerin üzerine Hasan Efendi yeniden kuru meşe odunlarını atarak bir iki üflemeden sonra yeniden harlanmasını sağlamıştı.

Ali elini yüzünü yıkadıktan sonra sobanın başına geldi. Elleri ısıttı, ibrikteki soğuk suyla elini yüzünü yıkadığı için üşüdüğünü hissetti. Hasan Efendi yeniden sobanın üstündeki suyla taze çay demlemişti.

“Biz yemeğimiz yerken çay da demlenir. Hadi buyurun gençler, sofraya sizi bekliyor,” diyerek misafirlerini sofraya davet etti.

Muhabbetleri öyle bir hâl almıştı ki müşteri hancı ilişkisinden eser yoktu. Doğrusu İsmail de bu kadarını beklemiyordu.

Hep birlikte oturdular. Hem yiyorlar hem de yarım kalan o güzel sohbetlerine devam ediyorlardı.

Hasan Efendi söze girdi: “İsmail, biliyorum sen tutucusundur. Son kez yine söylemiş olayım, dinde seferîlik diye bir şey var; yolculukta yersin sonra kaza edersin. Bugün ve yarın oruç tutmasan olmaz mı? Yolcusun kardeşim, bildiğim kadarıyla yolcuya ruhsat var dinimizde. Unutma Ali de senden çok etkileniyordur, belli ki o yiyip içerken sen bakıyorsun.”

Ali bu sözlerle çok sevinmişti, kendisi her su başında kana kana su içerken babasının sadece ağzını çalkalamasını ve başını ıslatmasını bir türlü kabullenemiyordu. İstiyordu ki o da kendisi gibi yiyip içsin, yolculukları güzel geçsin.

İsmail bu sözleri duyunca Hasan’a döndü: “Hasan Efendi ben hayatımda hiç oruç yemedim, ne iş yaparsam yapayım, nereye gidersem gideyim orucumu hep tuttum. Bana mâni olacak bir şey yok. Evet sıcak, güneş başımıza geçiyor ama çöllerde oruç tutan peygamber ka-

dar çaresiz değiliz ki. Ben ağustos sıcağında fındık toplarken bile nemli Ordu havasında oruç tutmuşum, bu ne ki. Ben orucumu yiyemem, altmış bir gün kefareti göze alamam.”

“Yahu niye kefaret olsun, niyet etmeyeceksin ki...”

“Olsun, ramazan ayında niyet etsen de etmesen de o mübarek ayın içinde olmak zaten niyetli olmayı gerektirir. Keyfi oruç bozulmaz, tutmamak doğru olmaz.”

Hasan Efendi, İsmail’i ikna edemeyeceğini anlamıştı.

“Tamam İsmail tamam. Bu Meletlilerin ne kadar inat olduğunu hep duymuşumdur. Demek ki söylentiler doğruymuş, inatsın be kardeşim. Tutmazsan Ali’yi de mutlu edeceğini unutma. Sonra kaza yaparsın ama artık sustum. Karar senin kardeşim saygı duyuyorum.”

Sonra Ali’ye dönerek, “Aliciğim sana iki tane hediye olacak. Yemekten sonra onları sana takdim edeceğim. Senin geleceğini çok parlak görüyorum. Ülkeye, millete faydalı bir evlat olacağın gözlerinden ve cevvalliğinden belli. Senin gibi parlak gençlere ihtiyacımız var. Bu ülkeyi bundan sonra siz inşa edeceksiniz. Mutlaka okuyup iyi yerlere gelmen gerekiyor. Kılıcın keskin, adaletin daim olsun.”

Ali, duyduklarına çok sevinmişti. Hasan amcası âdeti ruhunu okşuyordu. Yemek bitmiş, her üçü de karnını bir güzel doyurmuştu. Ali alacağı hediye merak ediyordu. Hasan amcası ona ne verecekti acaba?

Hasan, “Hadi Aliciğim duanı bekliyoruz, soframız bereketlensin.” dedi.

Ali, aynı duayı okumuştı. Hasan dua sonrası sofrayı kaldırdı. Masanın üzerine üç tane çay bardağı getirmiş, sigarasını da yakmıştı. Ali, Hasan amcasına öyle bir bakı-

yordu ki ondan çok etkilenmişti. Stresli bir yolculuk muazzam bir yolculuğa dönmüş gibi hissediyordu.

Hasan amcası cebinden bir dolma kalem ve bir de bıçak çıkarttı. Ali'nin yanına geldi, ona bir şeyler söylemek istiyordu.

“Sevgili Aliciğim, bu kalemi ve bıçağı bana babam hediye etmişti. Bunları bana verirken şu cümleleri kurmuştu yıllar önce: “Evlat, kalem hakkı savunman ve bildiklerini yazman içindir, bıçak ise adaleti temsil eder. Yaşadıkların her ne olursa olsun adaletten asla şaşma.”

Hasan Efendi, babasının anlattıklarını anlatmaya devam etti: “Bak evlat, bana eşkıya derler oysa sende biliyorsun ki ben haksız yere asla bir insanı öldürmedim. Adımız eşkıyaya çıktı. Haksızlık karşısında susmadım, sözüm net, kılıcım sert ve keskin oldu. Babam da buna benzer bir silah ve kalem vermişti bana. Şimdi ben de sana bu bıçağı ve kalemi veriyorum ki sen de adaletten şaşmayasın ve günü gelip de yaşın kemâle erdiğinde bu mirası uygun gördüğün âdil ve âlim olabilecek birine devredesin. Devret ki yük sende kalmasın. Bu bizim buralarda kadim bir gelenektir. Mirası devir alana söyle, o da büyüdüğünde aynı sözleri emanet alarak kemale erdiğini hissettiğinde bir başkasına devretsın.

Hasan amcası bıçağı kılıfıyla birlikte Ali'ye uzattı, dolma kalemi de aynı şekilde teslim etmişti.

Ali de babası İsmail de duyduklarına çok şaşırmışlardı. Ali'nin yüzü gülüyordu. “Nasıl yani Hasan amca? Şimdi sen bu kalemi ve bıçağı bana bir sorumluluk yükleyerek mi vereceksin? Bu benim için çok kıymetli bir emanet olacak elbette, ancak kaldırabilir miyim bilmiyorum.”

Hasan, Ali'ye döndü: "Bak sevgili Aliciğim, iki üç yıldır bu emanetleri kime vereceğim diye yirmi yaş altı insan arıyordu gözlerim. Sen öyle bir zamanda karşıma çıktın ki bunları devretmek için senden daha uygun bir insanı, üç beş yıl daha arasam da bulamazdım. Sen ki çocuk hâlinle bir tosunun özgürlüğü için kendini bu sıcakta dağlara vurmuşsun, sen ki yaşına bakmadan yapılan zulme boyun eğmemişsin, sen ki babanı oruç ağızla yalnız bırakmamışsın bu hediyeyi manasına uygun şekilde senden daha fazla hak edecek bir insan düşünemiyorum."

Bir nefeslendi Hasan ve devam etti: "Eve gittiğimde yaşadıklarınızı eşime de anlattım, gözleri doldu. 'Bak işte kalemi ve bıçağı vermek için bir genç bekliyordun. Allah ayağına gönderdi,' dedi ve çok duygulandı. İkiniz de benim gözümde kahramansınız. Bir zulme başkaldırmak tam da budur! İnsanlar buna basit gözle bakabilir, "Şu salaklara bakın bir tosun için bu sıcakta yollara vurmuşlar" diyebilir. Halk cahildir Aliciğim, menfaat söz konusu olmayan her şeye aptallık gözüyle bakarlar. Sen de baban da vicdanlı merhametli ve asil insanlarsınız! Her ikinizi de tebrik ediyorum."

Sonra İsmail'e dönerek şöyle söyledi: "Evet İsmailciğim, sana gelince şimdi birazdan bana konaklama için han parası vereceksin. Değerli dostum, sen o kadar asil bir insansın ki seni tanıdığım için bir kez daha gurur duydum. Senden bir kuruş bile konaklama parası almayacağımı öncelikle bilmeni isterim. Sizler benim için hızır misali ruhumu besleyen cenabı Allah'ın özel misafirleri oldunuz. Herkes beni solcu bilir, babası gibi eşkıya bilir, belimdeki silahtan çekinir, dik duruşumdan rahatsız olur. Ben de babam da aslında tam sizin gibiyiz. Haksızlık karşısında ne olursa olsun gücü nispetinde isyan eden şahsiyetli insanlarız. Varsın bizi sünepe, silik tipler eşkı-

ya bilsin. Senin de belinde silah var değerli dostum. Silah eşkıya olmak için değil, esenlik içinde olmak için kadim bir emanettir. Silah korkaklarda cinayeti, vicdanlı insanda adaleti besler. Hiçbir vicdan sahibi asla insan vurmak için silah taşımaz. Ben hancı olduğum için devlet bu silahı bana hanımı, hanemi korumam için vermiş. Neyse konuyu fazla dağıtmayayım. Sizler öyle büyük insanlık örneği ortaya koydunuz ki bir tosunun sadece doğal yaşamını sürdürebilmesi için yollara düştünüz. Belki de bu mücadeleniz dalga dalga duyulacak ve bu kanunun değişmesine vesile olacak. Bu mücadele dilden dile doluşacak en sonunda ülkeyi yönetenler belki de 'ırkların değiştirilmesinin' sosyolojik travma ürettiğini düşünerek bu vicdansız uygulamadan vazgeçecekler."

Ali ve İsmail şaşkınlık içinde Hasan Efendi'nin konuşmasını dinliyorlardı. Ali şok içindeydi. Duydukları inanılmaz şeylerdi. Bu meseleyi konu komşu ile konuşmaktan artık yorulan İsmail, aldığı eleştiriler yüzünden konuyu "Siz beni anlamıyorsunuz," diyerek çoğu kez öfkelenip kesmek zorunda kalmıştı. Nihayet onun bu eylemini destekleyen biri vardı karşısında.

İlk defa birisi İsmail ve ailesi gibi düşünüyordu. İsmail söze girdi: "Hasan kardeşim beni çok duygulandırdın. Bu tavrın Ali için de bir ödül oldu. Onun belki de hayatının bundan sonraki evrelerinde iz bırakacak bir öğretmen oldunuz. Bense senin bu konuşmandan sonra haklı olduğumu ve geri kalan yolculuğumun daha güzel geçeceğini şimdiden görmüş oldum. Allah senden de eşinden de razı olsun. Sen çok asil bir insansın. Sana ve babana eşkıya diyenleri Allah'a havale ediyorum. Bu dünyada iyi olana çoğunluk nedense hep kötü gözle bakar. Buna alışmalıyız, bunu hepimiz iyi biliyoruz. Değerli dostum sohbet çok güzeldi, her şey çok güzeldi. Yedik,

içtik, uyuduk, dinlendik. Yaptığınız bu iyiliği asla unutmayacağız.”

Ali, duygulu bir şekilde Hasan amcasının elini öptü: “Hasan amca, bana verdiğiniz bu hediyeleri en güzel şekilde taşımak için elimden geleni yapacağım. Âdil ve âlim bir insan olmak için bu iki öğüdü hiç unutmuyacağım. Sizin gibi asil bir insanı tanımaktan dolayı çok memnunum...”

Hasan söyleyeceklerini söylemiş, duyduklarına sadece gülümseyerek karşılık vermişti. “Âmin inşallah” demekle yetindi.

Çantalarını topladılar. Hanın sıcaklığı kadar Hasan Efendi’nin insani sıcaklığı da bırakılacak gibi değildi. Lâkin İsmail bu kez biraz daha erken çıkmak istiyordu. Çünkü ikinci konaklama adresleri olan Herközü’ne yürüyecekleri yol, geldikleri yoldan biraz daha uzundu. Saat tam 04.00 idi. Artık vakit gelmişti.

Hazırlanıp dışarı çıktılar. Daha şafak sökmediği için Ali biraz tedirgindi. Sanki “Baba biraz daha dursak, hava zifiri karanlık” der gibi bakıyordu. Babasına bunu söylemeye cesaret edemedi. Henüz sahur bitmemiş ezan okunmamıştı. Bu karmaşık duygular içinde ayakkabılarını giydi. Babası zaten çıkmış dışarıda Ali’yi bekliyordu. Hasan Efendi en son çıktı. Tecrübeli olduğu için odaları bir şeylerin unutulabilme ihtimaline karşılık son kez koлаçan etmişti. Bir sorun görünmüyordu.

Dışarı çıkıp ahıra yöneldiler. İsmail elindeki gece fenerini tutarak ahırın kapısını açmıştı. Sarı tosunu uyardırmak için sesini biraz yükseltti. “Hey sarı oğlan! Kalk hadi!” diyerek içeri doğru yöneldi. Sarı tosun yatıyordu. Ahırın kapısı açılır açılmaz ayağa kalktı. İsmail tosunun ipini çözdü ve dışarı çekti. Ali de tosunun yanına gidip

başını okşamıştı. Ona sevgi sözcükleriyle methiyeler düzdü.

Hasan Efendi, baba-oğul ve sarı tosunu izliyor, bu üç güzel yolcunun arkasından su dökmek için sabırsızlanıyordu.

Babası Ali'ye, "Oğlum karşıdaki su yalağına götürüver, tosun biraz su içsin." dedi.

Hasan Efendi'ye dönüp iki elini açtı. "Gel sana bir sarılayım asil insan, her şey için tekrar çok teşekkür ediyorum. Allah seni ve eşini iki cihanda aziz kılsın."

İkisi de konuşarak yavaş yavaş çeşmeye doğru yürüdü. Ali tekrar Hasan Efendi'nin elini saygıyla öptü, Hasan Efendi iki eliyle alinin başını tutarak, "Ey asil evlat yolun, izin, bahtın açık olsun." deyip gülümseyerek alına bir buse kondurdu."

"Hadi şimdi gidin sağlıcakla, yolunuz açık olsun."

Bu han ve Yokuşdibi belki de böylesine duygusal bir havaya hiç sahne olmamıştı. Herkes olan bitenden kendince bir şeyler öğrenmişti. Bu kadim bilgelik, gelecekte hayırlı bir eyleme dönüşebilirdi. Doğrusu her üçü de kendini çok iyi hissediyordu.

Hasan Efendi, İsmail'e döndü: "Keşke biraz bekleyseydiniz. Yokuşdibi'nin hemen çıkışındaki orman yolu biraz ürkütücüdür. Hadi sen korkmazsın ama çocuk ve tosun tedirgin olabilir. Vahşi hayvan sesleri duyabilirsiniz, dikkatli olun. Özellikle aylar uyanıktır. Bu ormanda da çok ayı olur. Ay ve yıldızlar gözlerin alılabileceği bir aydınlık veriyor, yine de karanlık ve orman korkutucu olabilir, dikkatli olun.

Ali konuşulanları duymuştu. Daha çocuktu, tedirgin olmaması imkânsızdı. Bir taraftan el sallıyor bir taraftan

tosunu çekiyordu. İsmail nihayet Hasan'la vedalaşmış, yola koyulmuştu. Hasan Efendi son kez hanın önünden "Hadi yolunuz açık olsun" diyerek el sallamış sonra eve doğru yürüyerek karanlığın içinde kaybolmuştu.

Yüksek dağ başlarında ay ve yıldızlar yeryüzüne ayrı bir anlam katıyor, yolların kıvrımları, ormanın vahşi ve heybetli görüntüsü, sivrilmiş ağaçlar, yığıntı gibi görünen çalılıklar, gören gözler için büyük bir ressamın eseriymişçesine muazzam bir görsellik sunuyordu. Yolun ortasındaki irili ufaklı taşlar bazen yürümeyi zorlaştırıyor, hayvanın da çocuğun da tökezlemesine sebep oluyordu. Tam bir ıssızlık ve sessizlik hâkimdi. Orman, yolcularını yavaş yavaş içine çekiyor, seyrek ağaçlarla başlayan deruni ve gizemli sağlı sollu çoğalan ağaçlar 'hadi gelin size başka bir dünya göstereyim' dercesine haykırıyor gibiydi. Orman zifiri karanlıkta her türlü gizemini ve vahşi yanlarını hissettiriyordu ki her zaman içinde derin sırlar taşıyan insanlığın ve tüm canlıların en gizemli adresiydi.

Ali önde, tosun ortada, babası arkada klasik bir başlangıçla yolculuk başlamıştı. Virajlı yollardan sakın ve bambaşka duygularla dingin bir ruh hâli içinde adımlar atıyorlardı. Her biri ayrı duygular içindeydi. Ali bilmediği yollardan yürüdüğü için tedirgindi. "Acaba babam önde ben arkada olsam daha mı huzurlu ve güvenli olurum" diye içinden geçiriyordu çünkü ilk defa karanlık bir orman yolunda yürüyecekti. Tosun sadece talimatlarla uyuyor, nereye götürüldüğünden bîhaber sadece yürüyordu. Onu doğduğu günden beri seven ve koruyan bu ikiliye itiraz etmemesi gerektiğini sanki biliyordu. Yokuşdibi'nin hemen çıkışında orman tüm heybetiyle karşılarında duruyor, her adım onları biraz daha kendine yaklaşıtıyordu. Yavaş yavaş ormanın içine sokuldular.

Sağa sola, ileri geri baktıklarında gördükleri tek şey çam ağaçlarının heybetiydi. Yol onları gidecekleri yöne doğru çekiyor, ormanın gizemini yolun varlığı en azından kırıyordu. Ali korkusunu yenmekle meşguldü, tosununda herhangi bir tedirginlik yoktu. Sürekli kafasında senaryolar yazıyordu. “Ya ayılar bize saldırırsa ne yaparız, kurtlar, tilkiler, aslanlar...” diye düşünüyordu korkuyla. Önce Allah’a ve sonra da babasına güveniyordu. Sürekli dua okuyor, “Allah’ım bize yardım et, bizi bu ormanın içinde yalnız bırakma...” diye yalvarıyordu. Başka hangi varlığa sığınabilirdi ki? “İnsan en çok da korktuğunda Allah’a sığınıyor demek ki!” diye geçirdi içinden. Biraz duraksadı, babasına döndü:

“Babacığım sen öne geçsen nasıl olur, sen bu yolları biliyorsun ben biraz korkmaya başladım.” Babası Ali’nin yanına geldi.

“Evlat, korkma bir saatlik yolumuz kaldı. Bu mevsimde hiçbir hayvan yoldan geçene saldırmaz. Kar kış olsa da hayvan aç kalsa belki. Zaten hayvan kendi yolunda olana saldırmaz evlat. Biz bir hayvanın yuvasının yanından geçmiyoruz onları neden kızdıralım ki? Ayrıca onlar bu yolların insanlara ait olduğunu senden benden iyi biliyor, bir hayvan durup dururken bu yollarda insana saldırmaz. O yüzden korkularını yen. Ay ışığı zaten yolumuzu aydınlatıyor. Sen önce Allah’a sonra bana güven. Ben şimdi bu yollardan her geçtiğimde söylediğim türkülerini okuyacağım, hem de bağıra bağıra. Hayvanlar benim şarkılarımı türkülerimi dinleyecek. Benimle dostluklarını pekiştirecek... Ben insandan başka hiçbir canlıdan korkmam evlat!”

Ali babasının tabiatla bu kadar barışık olmasını hayretle izliyordu. “Ne köpekten ne ayıdan ne karanlıktan

korkan bir babam var!” diyerek tebessüm etti, babasıyla gurur duydu.

Babası öne geçmişti. Dediği gibi biraz yürüdükten sonra “Gesi bağları” türküsünü yüksek sesle okumaya başladı. Sesi o kadar güçlüydü ki sessizliğin içinde mikrofondan okunuyor gibiydi. Hiçbir şekilde korku emaresi yoktu. Babasına hayretler içinde bakıyordu Ali. “Bu adam nasıl bir adam? Tabiatın tüm dengesini, âhengini, şifrelerini çözmüş gibi.” diye geçirdi içinden. Ormanın derinliklerine girdikçe garip sesler duyuyor, uğultular hışırtılar Ali’yi tedirgin ediyordu.

Ali birden babasına bağırdı ve yerinde çakılı kaldı. Babası da durmuştu Ali’nin tedirginliğine karşılık.

Ali eliyle işaret ederek, “Baba bak bak kocaman bir ayı! Üst taraftan yola indi, aşağı doğru yürüyerek alt tarafa geçiyor. Bak bak, arkasında yavruları var!” dedi.

“Sakin ol evlat, yavaş yavaş yürüyeceğim beni takip et.”

“Duralım baba o geçsin gitsin.”

“Hayır durmayacağız. Durduğun vakit senin ondan korktuğunu düşünür. O zaman niyetinde geçip gitmek de olsa niyetini bozabilir. Biz hiçbir şey görmemiş gibi, görsek de korkmuyor gibi umursamaz bir tavırla aynı şekilde yürümeye devam edeceğiz. Birazcık yavaşlayabiliriz ama durmak doğru değil.”

“Unutma evlat hayvanların hisleri çok güçlüdür. Eğer onu okuyamazsan o seni okur, bu ise sorun olabilir. Sen bana güven üstelik silah belimde, mermi ağzında. Çok haddini aşarsa sadece havaya sıkacağım mermi sesi bile onu karşı ormanlara kadar koşturur.”

Ali heyecanla, "Baba ben de Hasan amcanın verdiği bıçağı kılıfıyla belime taktım." dedi.

Babası, Ali'nin bu sözlerine gülümsemişti.

Tekrar 'Gesi bağları' türküsüne kaldığı yerden devam etti. Ayılar yüz metre kadar ileride önlerinden geçip gitmişti. Ali tosunun arkasında sürekli etrafına bakınıyordu. Ayıların geçtiği yere geldiklerinde tedirginliği iyice artmıştı. Lâkin ortada hiç hayvan görünmüyordu.

Babası ayıların çoktan alt tarafa geçtiğini ve yürüyüp ormanın içlerine doğru akıp gittiğini anlamıştı.

Babası sessizliği bozdu: "Hayvanlar bile insanlara ait bir yoldan geçerken tedirgin olur evlat ve mümkün olduğunca insanlardan uzak dururlar. Bu yolun bize ait olduğunu onlar çok iyi biliyor, keşke insanlar da ormanların hayvanlara ait olduğunu bilselerdi." Ali hayretler içindeydi, "Bu kadar soğukkanlılık normal mi?" diye geçirdi içinden. Bir taraftan yürüyor bir taraftan da bakışlarını hızla çevresinde gezdiriyordu. Ormana gireli neredeyse bir saat olmuştu.

Ali, orman havasına yavaş yavaş alıştığını fark etti. Ormanın derinliklerinden gelen vahşi hayvan seslerine pürdikkat kesiliyor ama eskisi kadar tedirgin olmuyordu. Artık her şey normal gelmeye başlamıştı. Bu arada babası türkünün birini bitiriyor diğerine başlıyordu. O kadar mutluydu ki her şey sanki tamamlıyordu. Vicdanî bir sebebe istinaden tosunla yola çıkmak, Hasan Efendi'yle tanışıp ondan hediyeler almak, ormanın gizemine dalmak hepsi birbirinden kıymetli şeylerdi.

Nihayet orman yolu bitmek üzereydi. Ağaçların arasından uzak vadiler görünüyor, aydınlanmaya yüz tutmuş ormanın içindeki ağaçlar da tek tek seçilmeye

başlıyordu. Orman birazdan yolcularını azat edecekti. Turnalık, Yokuşdibi ile Çambaşı arasında vahşi doğasıyla kâh vadilerin, çayırların, sulak ovaların olduğu, kâh ulu çam ormanlarının göğe tırmandığı yüksek ve gizemli bir yerdi.

Ali ve babası sarı tosunla ormanı çıktıktan sonra virajlı yolun sonunda aydınlanan havayla Turnalık'ı tepeden görmeye başlamışlardı. Ali vahşi doğanın her türlü anını yaşamamanın hem şaşkınlığı hem mutluluğu içindeydi.

Yol aşağı doğru inmeye başladı. Turnalık önlerindedeydi. Her zamanki gibi yürüme temposu nabız için en uygun seviyedeydi, yorulmadan yürüyorlardı. Güneş dağların arasından kızıl rengini göstermiş, Turnalık'ın üzerinde ve uzak vadilerdeki görüntüler gizemli ışık hüzmeleri arasından âdeta bir şölene dönüşmüştü.

Evvelki günün başlangıcından fersah fersah uzakta, daha huzurlu ve mutluydular. Bu duygular eşliğinde Turnalık'ın içine girmişlerdi. Sabahın erken saatinde hayata başlayan, tarlasına giden, hayvanını yaylalara otlatmaya çıkaran köylüler tek tük yollara çıkmıştı. Onları görenler bu yabancıları tanımaya ve anlamaya çalışıyorlardı. "Nereye bu yolculuk" deseler de bu yolların yaylalara giden yol olduğunu biliyorlardı. Köylü merakı işte, hiçbir zaman bitmiyor, şüpheci gözlerle bakan bir yönlerini her zaman ortaya koyuyordu.

Güneş artık tüm çıplaklığıyla görünüyordu. Gizemli ve tehlikeli orman yolculuğundan sonra Turnalık, insan yerleşimi ile orman arasındaki farkı ortaya koyuyor, Ali'nin zihninde çelişkili düşüncelere yol açıyordu. Ayıların, kurtların, bin bir türlü yabani hayvanın yaşam alanından çıkıp şimdi güneşle birlikte insan topluluğunun yaşadığı medeni alana girdik. "Hayat nasıl bir şey?" Diye

içinden geçiriyordu. Bir taraftan Hasan amcasının söyledikleri, diğer taraftan babasının ormandan ve aylardan hiç korkmaması, bir yandan sarı tosunun sessizlik içinde yoluna devam etmesini Ali'yi düşündürüyordu.

Turnalık'ı hızla geçmişlerdi. Zaten burası da Yokuşdibi'nden biraz daha gelişmiş derme çatma evlerin, ahır ve samanlıkların, hayvan kemrelerinin yığıntı olarak göze çarptığı kirlili bir kasaba görünümündeydi. Her yer kapalıydı, tek tük hayvanlar ve insanlar göze çarpıyor, ramazan ayının mahmurluğuyla da doğal olarak insanların pek çoğu evlerinde uyuyordu.

Turnalık sonrası uzun bir yol göze çarpıyor, sağlı solu vadilerin derinliği, yeşil otlakların arasındaki su şırıltıları muazzam bir doğa görüntüsü sunuyordu. Hemen vadilerin bitimindeki gür ormanlar vadiye bütüncül bir görsellik katıyor, Ali bu görselliğin her bir karesini zihnine nakşediyordu. Dağların sırtı doğal bir akış oluşturmuş keskin iniş ve çıkışlar sanki bitmiş gibiydi. Handan çıkalkı beş saat olmuştu. Zamanın nasıl aktığını kimse tam olarak anlayamamıştı. Hepsi sadece hiç durmadan yürümeye ayarlamıştı kendini. Yol ayakları altında eriyordu. Sertleşmiş taş toprak karışımı yol sanki hiç bitmiyor, yolculuğun başladığı andan itibaren aynı seyirde varlığını koruyordu.

Vadi yolu bitmek üzereyken babası Ali'ye seslendi: "Evlat ileride bir su var. O suyun başında mola verelim. Su hem çok gür akar hem de içimi çok yumuşaktır. O sudan bol bol içmelisin, beğeneceksin. Bu yollarda hangi su lezzetlidir ezbere bilirim."

"Tamam babacığım, zaten ben de biraz dinlenmek istiyorum. Biraz ara vermek iyi gelecek. Tosun da su içer, biraz çayırda otlanır."

Çeşme görünmüştü, Ali suyun ne kadar gür olduğunu merak etmişti. Yaklaştıkça suyun sesi geliyordu. Çeşmeye varınca kurnadan akan suyun kol kalınlığında olduğunu gördü.

Babası Ali'ye dönerek, "Evlat, suyun sadece ön tarafına bakma, bir de aşağı dereye doğru akan arka tarafına bak."

Ali çeşmenin arkasına bakınca, hakikaten büyük bir gözenin yerin altından fışkırdığını ve gür bir şekilde dereye doğru aktığını gördü.

Heyecanla, "Baba haklıymışsın, su çok gür ve soğuk. İçeyim derken elim dondu. Şu ağacın altında biraz oturalım." dedi.

Yol üzeri biraz dinlenmek, su içmek, tosunu otlatmak ve hiç durmadan yol yürümekten başka yapacakları başka bir şey yoktu. Ne olabilirdi ki zaten? Babasının zamanı dilimleyerek planladığı, sorunsuz sürüp giden bir yolculuktu.

Babası yere uzandı, Ali de yanına oturdu. "Babacığım annemin kurutulmuş keşlerinden ekmekle biraz yemek istiyorum, canım çekti. Malum bugün ikinci gün, hiç yemeden buraya kadar geldik."

Babası Ali'ye döndü: "Benim güzel evladım, dilediğin kadar yiyebilirsin. İkinci durak, yolumuzu yarılacak üzereyiz. Akşama inşallah Herközü'nde olacağız."

Tosun çeşmenin etrafında keyifli keyifli otlanıyordu.

Bir saate yakın dinlenmişlerdi. Babası hareket etmeleri gerektiğini hatırlattı. "Evlat, güneş tepeye çıkmadan şu Çambaşı'nı aşalım az kaldı. Bir saate kadar Çambaşı'ndan aşağı doğru salınırsınız. Sonraki vadiler serin olur

çünkü oralar sürekli eser. Suları gür, vadileri de geniştir.”

“Buraya her geldiğinde bize pestil getirirdin ya... Bana biraz pestil alır mısın? Ben o pestili çok seviyorum.”

Babası Ali’nin bu isteği karşısında kendine kızdı:

“Ya evladım kusura bakma. Hemen şu ilk girişteki bakkala gidip oradan alalım. Ya da sen burada bekle ben alıp geleyim.”

Babası gidip iki kilo kadar pestil almıştı. Kendisi de pestili seviyordu. Aldığı pestili uzattı. Ali paketi alıp teşekkür etti ve tekrar babasının gösterdiği istikamete doğru yola devam ettiler.

Babası epeyce ilerideki yüksek dağları gösterdi:

“İşte evlat o dağları aştık mı bizim obalara inmiş olacağız. Gözün korkmasın! Yürüdükçe yolun nasıl azaldığını gördün. Sen zaten beni hayli şaşırtacak kadar uyumlu yürüyorsun. Aferin sana.”

Tek tük yayla evleri haricinde neredeyse hiç ev yoktu.

Ali, babasının türkü çığırmasından çok hoşlanıyordu.

“Baba yine türkü söyler misin?”

Ali’nin bu isteğine, “Sen de iyi alıştın evlat.” diyerek gülümsedi İsmail.

“Dağlara vurdun kendini bir iki gündür. Bak hemen nasıl da keyfin yerine geldi.”

Oğlunu kırmadı, eskilerden Ali’nin hiç duymadığı türküleri söyleyerek sessizliği yeniden bozmuştu.

İsmail türküden sonra “Kaç kez geldim bu obalara, kaç kez yürüdüm bu yollardan biliyor musun?” diyerek Ali’ye geçmişte yaşadıklarını anlatmaya başladı.

“Aşağıda yine güzel bir su var, güzel de bir dere akar. Orası iyi eser. Dibinde biraz dinlenir yürümeye devam ederiz.” Yürürken su içmek ve arada bir pestil ye-

mek Ali'ye yetiyordu. Sanki dağ suları vücuduna tarifi imkânsız bir enerji veriyordu. Yürümek bedenini öyle bir hâle getirmişti ki yorgunluk hissetmiyordu. Saatlerce yürüdüler. Nasıl bir enerji, nasıl bir istikrar doğrusu anlamış değildi.

Eğer yağmur çamur yoksa toprak yollarda yürümek taşlı yollara göre çok daha kolay oluyordu. Yolun belli belirsiz yerlerinde çukurlar olsa bile toprağın sertleşerek zamanla oturup sıkı bir yola dönüşmesi yürümeyi kolaylaştırıyordu.

Bir yere geldiklerinde babası durdu. "Bak evlat bizim Kavaklıca obası şu sol yol ayrımından devam ediyor. Biz yıllardır bu obada yayla yaparız. Ordu'da yaşadığımız yerin yerlisi değiliz ama orada amcam var. Biz sürekli onlarla yayla yapardık. Biliyorsun yaylacılık zaten göçebeliktir. Yaylada düzgün yapılmış evler, binalar düşünme. Derme çatma yapılar ve çoğunluğu çadırlardan oluşur." Bir müddet durduktan sonra yürümeye devam ettiler. Güneş ikindiye dönmüş, vadilerden gelen esintiyle sıcak azalmaya başlamıştı. Güneş yaksa da esinti biraz olsun ferahlatıyordu. Ali sürekli gördüğü irili ufaklı çeşmelerde babasının telkiniyle hem bol bol su içiyor hem de şapkasını ıslatıyordu.

Çambaşı'ndan çikalı iki saat olmuştu. Yürürken babasının sözünü ettiği ikinci mola yerine yaklaştıklarını babası yine hatırlatıyordu.

"Evlat az kaldı mola yerine yaklaştık."

Sanki bir istasyon ya da bir tesis varmış gibi konuşuyordu. Altı üstü sadece suyu güzel olan bir çeşmeden bahsediyordu. Saat iki sularıydı. Derenin coşkun akan suları bir çağlayan gibi şakır şakır ses çıkarıyordu. O kadar ki su sesine kapılan konuşmalar bazen anlaşılmaz

hâle geliyordu. Nihayet günün ikinci dinlenme istasyonu görüldü diye içinden geçirdi Ali. Biraz esprili, biraz da gerçekçi bir dille, "Baba sanırım dinlenme tesislerine geldik." dedi.

Babası da bu espri karşısında gülümseyerek karşılık verdi: "Evlat dağların dinlenme tesisleri böyledir. Su varsa, azık varsa hayat var demektir."

Suyun başına geldiklerinde bir köylünün uzanıp uyukladığını gördüler. Babasının kasıtlı çıkardığı seslerden adam uyanmıştı. Hafif doğrularak bu garip yolcuları tanımaya çalışıyordu. İsmail adamla göz göze geldiğinde selam verdi.

"Ve aleyküm selam gardaş!" dedi ve yerinden doğrulup sordu:

"Nereye yolculuk? Kimlerdensunuz? Nereden gelip nereye gidersunuz?"

Bu klasik soruyla ikisi de o kadar muhatap olmuşlardı ki artık cevap vermek bile zül geliyordu.

"Buralardan değiliz, ileride dağın ardında Herközü var, oradan daha ileride Ovacık var, oradanız. Ordu'dan yola çıktık iki gündür yürüyoruz. Bugünden sonra köye varmamız için bir günümüz daha var."

Köylü her hâlden anlam veremediği belli olan bu seyahati sormadan edemedi.

"Yahu iyi güzel de ha bu sıcakta, ha bu havada bura nere ora nere? Tosunu anladuk da ha bu çocuğu ne diye yüreteysun?"

İsmail ukala ukala konuşan adamdan hiç hoşnut olmamıştı. Birdenbire "Sana ne be adam!" diyesi gelse de aldığı terbiye buna müsait değildi.

Adamın şaşkınlığı her hâlimden belliydi. Kendisinden beş on metre ilerideki kangal kırması bekçi köpeği arada bir suyun başına gelen yeni yolcuları süzüyor, sahibine yönelik bir tehlike var mı diye sürekli takip ediyordu. Vadi oldukça esintiliydi. Derenin şırıltısı kulağa hoş geliyor, çam ağaçlarını yalayan rüzgâr muştulu bir uğultuyla tabiatın güzelliğini tamamlıyordu. Gündüz yakan güneşten korunmayı başarmışlardı fakat şimdi neredeyse esintiden üşüyorlardı. Suyun başındaki çınar ağacı, çevrelerini saran çam ağaçlarının görüntüsü, dallarında öten çeşitli kuşlar, vadinin sol tarafına doğru geniş düzlükler oluşturan çayırlar ve üzerinde özgürce yayılan kısraklar, bir başka noktada görülen koyun sürüleri esrarlı ve büyüleyici manzaraydı. Bir ressamın elinden çıkmış muazzam bir tuvali gibi yeşil ve uçsuz bucaksız vadiler insanın nefesini ve ufkunu açıyordu. Yorgunlukları bir suyun başında sadece yarım saati aşmayan dinlenmelerde kaybolup gidiyordu.

“İnsanın dinlenmesi meğer ne kadar kolay oluyormuş. Bu seyahatte onu da öğrendim. Saatlerce yürümeye rağmen biraz dinlenince yorgunluğumuzu atabiliyor ve tekrar yürümeye hazır hâle gelebiliyoruz.” diye düşündü Ali. “O kadar yol yürüdüğümüz halde bir çeşmenin şırıltısı, rüzgâr ve ağaç gölgesi her türlü olumsuzluğu alıp götürüyordu. İnsan zihnen bir çatışma, yorgunluk ve stres yaşamadığı zaman aslında beden ne kadar yorulsa da dinlenmesi bir o kadar kolay oluyormuş. Demek ki bedenin ilacı biraz gıda, biraz su, biraz da temiz hava ve tabiatın güzellikleriyle baş başa kalmakmış.”

Adam yarı laz yarı Ordulu şivesiyle bu seyahati meraklı gözlerle anlamaya çalışıyordu. Babası çeşmeye yöneldi. “Dur hele! Elimi yüzümü bir yıkayayım hemşerim anlatırım. Sen ne kadar aceleci bir adamsın...” Diye tatlı

bir sitemde bulundu. Adam babasından biraz yaşlıcaydı ama bıçkın bir Karadenizli edası vardı. Belindeki silahın varlığını hissettirircesine oturuyor, Karadenizli olmanın güç gösterisini yapmaktan da geri durmuyordu. Bazen durgunlaşan yüzünün bir suçlu edasına büründüğünü Ali masum ruhuyla anlayabiliyordu.

Babası elini yüzünü yıkadıktan sonra biraz rahatlamış hâlde irice bir taşın sırtını dayayarak oturan adama yöneldi: “Eee hep sen sordun biz cevapladık gardaş. Şimdi de ben sorayım sen cevapla, peki sen kimsin?”

Adam İsmail’in bu özgüvenli tavrının bir tepki işareti olduğunu anlamıştı. Ses tonunu yumuşatıp biraz önceki yarı alaycı dilini değiştirerek kendini anlatmaya başladı. İsmail’i süzerken de belinde kılıfıyla asılı duran Smith Wesson silahı görmüştü. Bu adam da boş değil diye düşünmüş olmalı ki kendine şöyle bir çekidüzen verdi. İsmail de adamın belindeki silahı fark etmişti. Hoş bu dağlarda neredeyse herkeste silah bulunurdu. Köylerinde yaşayan insanlar genelde silahsız olmazdı. Bu yörede çok doğal bir durumdu, kırsal yaşamın içinde olan hiç kimse bu durumu yadırgamazdı. Üstelik silah Karadeniz’de namus sayılırdı.

Adam söze girdi: “Ben aslen Trabzon-Araklılıyım. Oraya da dedelerim kan davası sebebiyle Artvin Borçka’dan gelmişler. Şu aşağıdaki çiftlik benim, bana Gason İbrahim derler. Aslen Gürcüyüm. Maalesef bir dönem gençliğin de verdiği cahillikle bir adam vurdum. Vurduğum adam da öyle yabancı biri falan değil ha... Çok sevdiğim amcamın oğlu. Saçma sapan bir tartışmadan dolayı kuzenimi vurdum. Vallahi o kadar pişmanım ki her zaman gözümün önüne gelir o sahne. Gittim teslim oldum. Dokuz sene ceza evinde yattım. Çıktıktan sonra

cezaevindeki Ordulu bir arkadaşım burayı tavsiye etti. Hâliyle memleketi terk etmem kaçınılmazdı. Geldim bu dağın başına yerleştim. Bizim oralarda kan davaları hiç bitmez. Eşim çocuklarım dokuz yıl tedirgin yaşamışlar, sürekli tehdit, sürekli taciz. Cezaevine girdiğimde bir kızım iki oğlum vardı. Karım namusuyla dokuz sene bekledi beni, ona çok şey borçluyum. Çıktığımda çocuklarım da büyümüştü. Rahat etmek için çoluğumu çocuğumu alıp buralara kadar geldim. Önce çiftlik ağasının kâhyası olarak buraya yerleştim. Sağ olsun bana ev verdi, iş verdi, birazda para verdi. Zaman içinde para bile biriktirmeye başladım. Çok sevmiştim buraları. Neredeyse hiçbir yere gitmek istemiyordum. Şehre hiç inmemiş yaşlı iyi bir adamdı. Karısı öldükten sonra o bize babalık, biz ona evlatlık yaparak uzun yıllar birlikte yaşadık. Dört tane çocuğu olmasına rağmen hiçbirini yanına gelmezdi. Burada tek başına yaşırdı. Onunla tam yirmi beş sene böyle yaşadık. Birkaç sene önce adam ölünce ben birikimlerimle burayı zaten gözden çıkarmış evlatlarından ucuz yollu satın aldım. Tamı tamına otuz yıldır buralarda yaşıyorum. Sen belli ki yaylacılığı biliyorsun. Bu kadar yolu yürüyerek dağların vadilerin arasından geçip bir tosun bir çocukla seyahat ediyorsan boş adam değilsin. Buranın şartlarının nasıl olduğunu en az benim kadar bilirsin.”

Her ikisi de sürekli birbirlerini tanımaya ve tartmaya çalışıyordu. Doğrusu karşılıklı konuşma daha yumuşak ve makul hâle dönüşmüştü. Konuşurken ölçülü olmaya gayret ediyorlardı. Hem çeşmenin hem derenin su sesi hem de vadilerden gelen esinti konuşmanın azığı oluyordu. Yalnızlığın ve insanın az olduğu bir ortamda birbirlerinin muhabbetinden hoşlandıkları belliydi.

Ali çam ağacının dibine uzanmış çamların arasındaki kuş sürülerinin daldan dala uçuşmalarını seyrediyor,

bir taraftan da çıkardıkları seslere kulak kabartıyordu. Yılkı atlarının dümdüz çayırlarda birdenbire sağa sola koşuşturmalarını seyrediyor, “Acaba o atların sahipleri var mıdır?” diye de içinden geçiriyordu. Dağın bir tarafından yayıla yayıla ovalara inen koyun sürüleri yeşilliklerin arasından pastoral bir güzellik oluşturuyor, koyunları uzaktan sessizce yöneten çoban köpekleri hayvanlara sahibinin talimatına göre yön veriyordu.

Ali yere uzanıp göğesini bakmayı öteden beri çok severdi. Çimlerin üstünde uzandıkça serin toprağın sanki altından bütün sıkıntılarını ve yorgunluklarını çekip aldığı hissedirdi. Bir yandan da çantasındaki kuru ekmeği suda ıslatıp keşiyle katık ederek karnını doyuruyordu. Ali yayla havasının onu çabuk acıktırdığını fark etmişti.

Babası bir taraftan adamla muhabbet ederken bir taraftan da Ali’yi ve tosunu seyrediyordu. Sarı tosun verilen molalarda her defasında önce bol miktarda su içiyor, sonra da çeşme etrafındaki çimenlere yayılarak bir güzel karnını doyuruyordu. Ağaçların arasından rüzgâr muştulu bir esinti getiriyor, uğultulu ve ihtişamlı sesiyle vadilerin senfonisi olarak kulağa hoş bir hissiyat bırakıyordu. Suyun sesi, rüzgâr ve sessizliğin ortasında uzanıp giden geniş vadiler insana dinginlik veriyordu. Bunca yol yürümelerine rağmen biraz dinlenmek, biraz atıştırmak, biraz sessizlikte uzanmak onlara fazlasıyla yetiyordu.

İki günlük seyahat süresince en fazla burada dinlenebilmişlerdi. Babası da tanımadıkları bu adamla iyiden iyiye sohbete dalmıştı. Muhabbet geliştikçe Kavaklıca Yaylası’ndaki hısım akrabalarını anlatarak ortak tanıdıkları üzerinden muhabbeti koyulaştırmışlardı. Babasının bu kadar konuştuğuna çok az şahit olmuştu. Bu vadi, bu ortam, seyahatin onun açısından kontrollü gitmesi belli

ki İsmail'i rahatlatmıştı. Bir saat kadar istirahat ettiler. Bu dinlenme her birine iyi gelmişti.

Nihayet sohbet doğal olarak İsmail tarafından sonlandırılmıştı: "Hadi hazırlan evlat, yavaş yavaş yola koyulalım. Akşama Herközü'nde olmamız gerekiyor. Daha aşacağımız dağlar var. Çoban bağirtan suyunun orada da mola veririz, sonrası Hergözü."

İsmail seyahatin sebebini Hancı Hasan Efendi'ye anlattığı gibi aynen bu adama da özetleyerek anlatmıştı. Adam, Hasan amcadan daha hiddetli tepkiler vermiş, hayretini saklayamamıştı. Hatta muhabbet esnasında, "Benim çiftliğime öyle adamlar gelecek, benim tosunlarımı kısırlaştıracak, vallahi çeker vururum. Bir dokuz-on yıl da tosunlarım için yatarım." diyerek tepkisini dile getirmişti. İsmail'in bunca yolu oruçlu oruçlu yürümesine çok şaşırmış, ona bu fedakârlığından dolayı saygı duymuştu.

Adam sözlerini şöyle bitirdi: "Valla İsmail Efendi sana helal olsun. Büyük fedakârlık yapıyorsun gardaşım. Bu sıcak Ramazan ayında hem de bayrama iki gün kala, sırf bu hayvanın doğal yaşamına müdahale edilmesin diye, üstelik körpe bir çocukla yollara vurmuşsun. Sana gıpta ediyorum. Hadi yola koyulun şimdi. Bir daha bu tarafa yolun düşerse bana uğramayı unutma. Bak, burada bundan böyle bir dostun var."

Adam Ali'nin yanına geldi. Mekap ayakkabılarına bakarak, "Aferin delikanlı. Allah'tan ayakkabıların iyi, yoksa bu yolları zor yürürdün. Ne güzel de gözlerin var senin maşallah." diyerek başını okşamıştı. Doğrusu "adam vurdum" dediğinde ürkmüştü Ali, babacan ve sevimli konuşmaları da hoşuna gitmişti. "Bak yakışıklı, bir saat sonra yolun solunda delik kayalar var. Biz ora-

ya eşkıya ini deriz. Eskiden oralarda eşkıyalar, devletten kaçanlar, yol kesen haraççılar, haydutlar olurmuş. Sakın korkma ha, bu dediğim çok eskidendi. Şimdi gönül rahatlığıyla geçip gidersiniz, kimsecikler olmaz. Oralari iyice seyret, sayısız delik kayalar göreceksin. Hatta birinde dibi bulunmadığı söylenen bir mağara var. Gençken define aramak için didik didik etmiştim oralari. Valla doğrusu mağaraya girdiğimde ürkmüştüm. Anlatılanlara göre içinde çok büyük eşkıya hazineleri varmış. Bugüne kadar korkudan kimse cesaret edip de sonuna kadar gidememiş.”

Adam birkaç dakikalık konuşmada Ali’yi bambaşka bir hayalin ve ürpertinin içine sokmuştu. “Ya eşkıya varsa, ya yolumuzu keserlerse, ya bizi öldürürlerse...” Saniyeler içinde aklından bir sürü şey geçmişti. Bir taraftan adamı dinlerken bir taraftan toparlanıyor, ısıklık çalarak sarı tosunu bekliyordu. Babası güneşe bakarak belirlediği kible tespitinden sonra namaza durmuş, neredeyse bitirmişti. Ali, tosunun yanına gitti, ipinden tutarak çeşmenin başına getirdi. Babası çantasını sırtına almış, çok uzatmadan memnuniyetini dile getirip adamla vedalaştı:

“İbrahim Efendi çok memnun oldum, hoşça kal. Bizim hikâyemiz böyle işte. Yorulsak da sarı tosun için degecek. Çünkü ben hayvanlarla çok sıkı bağ kuruyorum, onların acısını kendi bedenimde hissediyorum. Bugüne kadar sattığım her hayvandan sonra bir hafta kendime gelememişim çok olmuştur. Sonuçta evladın gibi büyütüyorsun ve bir anda senden kopuyor. Bu beni çok etkiliyor. Zaten diğer tosununda bir acı yaşadık, dönünce onu görmeye dayanmam. Çünkü her gördüğümde o rezil işlem yapılırken gözünden akan yaşlar aklıma gelecek. Hayvana büyük eziyet ettiler gardaş. O yüzden kısa zamanda satacağım.”

“Haklısın İsmail Efendi, ne desen haklısın gardaşım. Böyle bir eziyet için adam vurulur. Hayatımda ilk defa böyle bir şey duydum. Valla kabullenilecek gibi değil. Tez zamanda bu yasa kalkar inşallah ne diyeyim. O yasayı çıkaranın da aklına şaşayım. Bu obalarda gezen tosunlardan sana ne gardaşım...”

İsmail sağa sola bakınarak bir şeyin kalmadığından emin olduktan sonra “Kal sağlıcakla İbrahim Efendi.” diyerek dost duruşunu sergilemiş, gülümseyerek adama veda etmişti. Ali de “Hoşça kal amca,” deyip el salladı.

“Hadi evlat, çek sarı tosunu yola çıkaralım,” dedi. Uzun bir yolculuğun tam ortasında bir yerdeydiler. Tekrar yola koyulmuşlardı. Artık güneşin ikinci vaktine doğru yol alması gibi yolculuk da dönüşe geçmişti. Böylece yolculukta yarıyı geçmiş oldular. Seyahatleri sanki hiç bitmeyecekmiş gibi kabullenilmiş bir yolculuğa dönmüştü. İbrahim Efendi’nin anlattığı “İleride önünüze delik kayalar çıkacak,” dediği yer Ali’nin hep aklındaydı. Acaba orası nasıl bir yerdi?

Her zamanki gibi düşük tempoda kendilerini yormadan yürüyorlardı.

Babası vadilerdeki sessizliği fırsat bilerek kısık sesle türküler çağırıyor, Ali bin bir türlü hayaller kuruyor ve ha bire yürüyorlardı. Arada bir sarı tosunun yanına gelip boynuna sarılarak sevildiğini gösteriyor, bu yorucu yolculukta ona bir tür moral veriyordu. Koca kafasının küçük olduğu zamanlardan beri sürekli yanağını yanağına yaslayarak severdi onu. Kimsenin içinde bir burukluk kalmamış gibiydi. Sonuç ne olursa olsun herkes mutlu görünüyordu.

İbrahim amcadan ayrılalı bir saati geçmişti. Vadilerin içinde yürüdüklerinden zaman zaman yol gölgeye düşü-

yor, serin ve rahat yürünüyordu. Yol kuru topraktı, hem onları hem tosunu neredeyse hiç yormuyordu. Ali, korkusuz babasıyla yürüse de bu vahşi vadilerden yürürken tedirgin olmamak mümkün değildi.

Vadiler vahşi yüzünü göstermeye başlamıştı. Ev yok, hayvan yok, yolcu yok, sadece sessizlik vardı. Birazdan önlerine çıkacak olan delik kayalardaki gizemli mağaraların da vadiye ayrı bir gizem katacağı kesindi.

“Baba, delik kayalara ne kadar kaldı?”

“Evlat çok kalmadı, yarım saate geçeriz oradan.”

“Peki, İbrahim amca eşkıyadan bahsetti ya, eşkıya olabilir mi?”

“Yahu oğlum eşkıya mı kaldı artık, o eskidendi. Şimdi eşkıya şehirlerde. Sen yürümene bak, öyle bir şey yok. Hem olsa bile belimdeki silahı unutma. İçin rahat olsun.”

Nihayet biraz yürüdükten sonra yolun solunda uzaktan delik kayalar belirmeye başlamıştı. Ali, sağlı sollu vadiyi ikiye bölen kayalıkların arasından geçerken gizemli bir seyahatin içinde olduğunu düşünmeye başlamıştı. Gözünü kayalıklardan hiç ayırmamaya çalışıyordu. Her birinin gövdesi isten simsiyah olmuştu. Belli ki vadide ateş yakılmış, zaman içinde çam ağaçlarının sisleri siyah örtüyü nemle kayalara yapıştırmıştı.

Ali gizemli kayalara bakarken bir taraftan da “Kim bilir ne efsane eşkıyalar barınmıştır buralarda? Hangi çeteler bu geçitleri kullanmıştır? Kim bilir içlerinde ne canlar yanmıştır, kaç insan öldürülmüştür ya da soyulmuştur? Bu yollar, Ordu ile Kelkit Vadisi’ni yüzyıllardır dağ patikalarıyla birbirine bağlayan yollardı. Bu yolları sadece bu yörede yaşayan insanlar bilirdi.

Gözünü delik kayalardan ayırmadan o gizemli vadi-den geçmişlerdi. Suyun heybetli sesi, kayaların karanlık delikleri ve üzerindeki siyahımsı isler ister istemez Ali'yi kendinden alıp eşkıyaların hüküm sürdüğü dönemlere götürmüştü. Daha çocuktu, ister istemez hayaller kuruyor, gerçekte hayalin birbirine karıştığı yerde beliren gizemli görüntülerden de doğal olarak etkilenip ürküyordu.

Biraz yürüdükten sonra babasının uzaktan sürekli "Şu dağı aşacağız evlat." diyerek gösterdiği dik ama çıplak dağın dibine gelmişlerdi. Yol sola doğru giderken, babası "Şimdi şu patikadan dağa doğru vuracağız. Sen sadece patikayı takip et. Yolu dolaşacak olursak mesafe uzar. Zaten çimenlerin üzerinde yürüyeceğimiz için yorulmayacağız." dedi.

Dağa tırmanırken, yüzyıllardır sağlıklı sollu zikzak çizerek oluşmuş patikalar onları yukarı doğru çıkarıyordu. Koyun sürüleri dik yamaçlarda yeşilin bol olduğu otlaklara yayılıp duruyordu. Dağın bu yamacında güneş yoktu. Hava serin serin esiyor, yürümelerini etkileyen güneş dağın arka yüzünden ışınlarını gösterse de artık ısıyla onları rahatsız etmiyordu. Uzaktan çoban bağırmanın görüldüğünü babası Ali'ye gösterdi. "Bak oğlum, şu görünen suyun yanından dolayı dağın sırtına çıkacağız. O suyun efsaneleri çoktur."

Ali, babasının gösterdiği yöne doğru bakınca suyu görmüştü. Uzaktan küçük görünüyorsa da suyun yerden fışkırdığını tahmin edebiliyordu.

"O suyun başında kısa bir mola verimiz. Ondan sonrası dağın sırtından aşarak Herközü'ne gitmek olacak. Sanırım akşam namazına yetişmiş olacağız."

Zikzak çize çize hiç durmadan suyun çıktığı yere doğru yaklaştılar.

“Baba bu su o tepeden mi çıkıyor?” Ali ilk defa dağın zirvesinden fışkıran bir su görüyordu.

“Evet evlat. Şu gördüğün coşkuyla akan berrak su bu dağın zirvesinden fışkırıyor.”

Ali yaklaştıkça babasının söylediği gibi suyun fışkırdığını görmeye başlamıştı. Gerçekten muhteşem görünüyordu; fışkırırken çıkardığı ses, büyüleyici bir hava ortaya koyuyordu. Nihayet suyun başına gelmişlerdi. Ali, “Aman Allah’ım, bu ırmak sanki dağın altından fışkırıyor baba!” diyerek hayretini gizleyemedi. Suyun başına gelince heyecandan tosunu bırakmıştı. Hemen suya yöneldi. Küçük cılız gözelerden sular içmiş olsa da bu suyu avuç avuç içmek yerine kafasını içine sokarak karnarcasına yutmak istiyordu. Suyun çıkardığı ses, köpük köpük fışkırışı, bir volkan gibi dağı delip içinden çıkması muhteşem bir atmosfer oluşturuyordu.

Babası suyun kenarında her zamanki gibi elini yüzünü yıkadı. Ayaklarını çıkarıp suyun içine soktu, abdest aldı. Namaza durmadan önce de Ali’ye tembihte bulundu: “Evlat ben namaz kılacağım. Sakın çok su içme soğuktur, elini yüzünü ayaklarını yıkayıp serinle, karnını doyur. Ah şu atmış bir gün kefarete meselesi olmasaydı ben biliyordum yapacağımı ya... Neyse bu günkü yürüyüşümüz dağı aştıktan sonra son bulacak. Allah’a şükür, iyi geldik.” Sonra namaza durdu.

Yine azık torbasını çıkararak suyun başında ekmekle kuru peyniri katık edip yemeye başlamıştı. Bir taraftan kafasını buz gibi suya gömerek hem serinliyor hem de bu soğuk sudan içmeye çalışıyordu. Babası namazı kılıp yanına oturarak dinlenmeye başlamıştı. Sarı tosun da yo-

rulmuş olmalı ki yamacın bir tarafında çimenlere uzanmıştı. Belli ki yorgunluktan uyuşmaya başlamış yürümesi de hareketleri de yavaşlamıştı.

Babası: “Biliyor musun evlat buraya niçin çoban bağırtan dendiğini? Çobanın biri bu sudan içtikten sonra karnına ağırlar girmiş ve burada kıvrılarak ölüvermişti.”

Ali şaşırmıştı: “Neden ölmüş baba?”

“Yanında getirdiği eti kenarda yaktığı ateşte bir güzel pişirip yemiş, sonra üzerine de bu soğuk sudan bol bol içmiş. Hızlı hızlı yediği ve üzerine de soğuk suyu içtiği için et midesinde donuvermiş. Hülâsa çoban çatlayarak ölmüş. Bu hikâye, bu yörede nesiller boyu söylenir durur.”

Şaşırmıştı Ali. “Ya ben de ölürsem, bir sürü su içtim, ama ben et yemedim ki...” diye geçirdi içinden. Üç beş yudumdan fazla bu sudan kana kana içmek nerdeyse imkânsızdı. Buz gibi bir suydı. Babasının neden “Sakin çok içme.” dediğini şimdi daha iyi anlamıştı.

Babası anlattıkça çobanın ölümünü düşünmeye başlamıştı. “Acaba şurada mı oturmuştur? Yok yok muhtemelen bu yanda oturmuştur,” diyerek hayal kurmaya başlamıştı. “Ya dereye yuvarlanıp aşağıya doğru sürüklendiyse. Suyu kapılmış olabilir miydi?” Suyun dere oluşturduğu yer coşkundu, bir adamı rahatça sürükleyebilecek yoğunlukta akıyordu. Ayrıca dere dik bir dağdan aşağı salındığı için “Yuvarlanmış olabilir...” diye düşündü. Uzun uzun garip hayaller kurduktan sonra uzandığı su kenarında yorgunluktan içi geçmişti. Babasının hafiften sarsarak uyandırmasıyla gözünü açmış, birden sıçrayıvermişti. Uyandığında daha önce olduğu gibi vücudu yenilenmiş ve tüm yorgunluğu gitmişti. Merakla babasına, “Baba, ben ne kadar uyudum?” diye sordu.

“Uyandırmaya kıyamadım oğlum, yarım saat kadar uyudun. Yolculuk nasılsa hesap ettiğim gibi gidiyor, sanırım iftara yetişeceğiz.” Ali toparlanıp hemen ayağa kalktı. Sarı tosun onlardan daha çok yorulmuştu. Kendinden geçmiş hâlde kafasını yere koymuş uyuyordu. Babası Ali’ye döndü: “Oğlum bırakalım biraz daha dirlensin, vaktimiz var. O dört ayaklı ve tırnaklı bir hayvan, taşlı yollar onu çok yordu, bırak.”

Güneş, dağın diğer yamacından solgun ışıklarını göğe doğru yansıtıyor yavaş yavaş batıya doğru kayıyordu. Bulundukları yer yüksek ve çıplak bir dağ idi. Bu bölgede yer alan yaylaların en yükseği olarak biliniyordu. “Kim bilir kaç metre yüksekliğindedir” diye düşündü Ali. Hava o kadar sert esiyordu ki dağın diğer sırtından gelen rüzgâr suyun coşkulu akışına karışarak müthiş bir serinlik oluştuyordu. Dağdaki yalaktan içmek için koyun sürülerinin biri geliyor diğeri gidiyordu. Ali manzara karşısında vahşi doğayla daha bir yakınlık kurmuş, duygularını her yaşadığı olaydan sonra yeniden tahkim etmeye çalışıyordu. “Acaba daha neler göreceğim? Bu gecedен sonra bir günlük daha yolumuz kaldı.” diye düşünmeye başladı.

Biraz oturduktan sonra babası Ali’ye, “Hadi evlat, kaldır şu koca kafalı sarı tosunu. Yavaş yavaş dağın sırtından aşağı doğru sarkıp Herközü’ne inelim.” dedi.

Yola çıktılar. Keskin rüzgârlı havanın sisli bir havaya dönüştüğünü fark ettiler. Sis hızla dağın her yanını kaplamaya başlamıştı. Babası sitem edencesine, “Bitmez, bu dağların sisi bitmez.” diyerek birdenbire yüksek sesle “Şu yüce dağları duman kaplamış” türküsüne girivermişti.

Yüz yıllardır üzerinden insanların geçtiği patika yolu takip ediyorlardı. Bu yollardan ne kervanlar ne kaçakçılar ne eşkıyalar geçmişti. Dağın diğer taraftaki eteğinin bitiminde babasının söylemesine göre Herközü vardı. Az ilerisinde ise Herközü'nün Yaylası. Tosun oldukça yavaş yürüyor, babası sırtına sıvazlayarak, "Sarı oğlum dayan az kaldı!" diyerek cesaret vermeye çalışıyordu. Arada bir elini tosunun başına götürüp, "Sarı, seni çok yorduk. İnan her şey senin iyiliğin için, başkalarının yasalara sığınarak sana zulmetmesine göz yumamazdık." diye serzenişte bulunuyordu.

Sis iyice çökmüştü, sarı tosun artık durmak istiyor ve gittikçe yavaşlıyordu.

İsmail: "Oğlum çekme hayvanı çok yoruldu, biraz daha dinlenelim. Vaktimiz var yetişiriz iftara. Hem yetişmesek de önemli değil. Bir yerde oturup senin azıktan atıştırır orucumu açarım."

İsmail yaşadıklarına çok öfkeliydi. Yorgunluktan bi-tap düşmüş sarı tosunu, kuvvetine hayran kaldığı Ali'sine, sonra da gökyüzüne bakarak birilerine isyan edercesine beddualar etmeye başladı:

"Allah'ım bu zulmü bu hayvana ve bize yaşatanlara huzur vermesin. Allah zalimleri kahretsin!"

Ali babasına döndü: "Baba sakın ol. Bu yolculuğun sonu inşallah iyi olacak. Sarı tosunu kurtardığımız vakit ikimiz de mutlu olacağız."

Babası, Ali'nin sözlerinden sonra biraz teselli bulunmuş sakinleşmişti.

Dağın sırtı düzdü. Etrafta hiç ağaç yoktu. Sisin oluşturduğu gizem ürperti veriyor, havada efsunlu tül gibi bir örtü oluşturuyordu. Herközü Yaylası çok yakındı. İs-

mail, “En azından oraya gider hayvanı orada bırakırız.” diye düşündü.

Tosun yüzünden oldukça yavaş yürüyorlardı lâkin sisten dolayı önlerini görmekte de zorlanıyorlardı. Sis ara ara açılıyor, güneşin batmaya yüz tutmuş ışınlarını bir umut nişanesi olarak bu mazlum yolculara aksettiriyordu.

Bu yüksek dağın tam tepe noktasında bulundukları için karşı dağa kıvılcığıyla çöken güneşin hızla ilerleyen sis bulutları arasından arada bir göze ilişen muhteşem görüntüsü bambaşka bir manzara oluşturunuyordu. Babası farkında olmasa da bu manzara Ali’yi sisin içinden alıp bambaşka duygulara sürüklüyordu. Mütemediyen yürüdükleri bu yollarda farklı şeyler görüp yaşayınca mutlu oluyorlardı.

Yürüdükçe yakınlarında olduğu anlaşılan koyunların çanlarını işitiyorlardı. Kangal köpekleri yaklaşan yabancıların kokusunu alınca havlamaya başlamışlardı. Sis biraz açılmış, yüz-yüz elli metre civarında görüş alanı oluşturmıştı. İlerideki koyunlar seçilebiliyordu artık. Tehlike hisseden köpekler birden toplanıp bir araya gelmişlerdi. Havlama sesleri çoğaldı. Ali şaşkınlık içinde, “Aman Allah’ım o da ne!” diye haykırdı. Dev gibi üç dört köpek havlayarak sislerin içinden hızla üzerlerine doğru geliyordu.

Ali korkuya kapılmıştı. Çoban bir anormallik olduğunu fark edince köpeklerin koştuğu yöne baktı. Bir çocuk ve bir adamın yanlarında bir tosunla ona doğru geldiğini görünce köpeklerle bağırıp azarlamaya çalıştıysa da köpekler bir defa yaydan fırlamış ok gibi ileri atılmışlardı bile. Ali dehşet içinde, “Şimdi ne yapacağız baba?” diye bağırdı. Babası Ali’ye döndü: “Evlat korkma!

Yanıma gel ve sakın ol. Yanımızda hayvan olduğu için köpekler tehlike olmadığını hemen anlayacaklar ve biraz havladıktan sonra çekip gidecekler.”

“Baba nasıl gidecekler? Şunlara baksana nasıl geliyorlar?”

“Sen onların hızla koşturmasına bakma! Onların görevi sürüye bir tehlike gelecek olursa önlemek. Sürü için bir tehlike yok, zaten insana da kolay kolay saldırmazlar. Tosunun varlığı onları sakinleştirecek meraklanma. Kaçmak, tedirgin olmak, korkmak daha çok saldırmalarına yol açar. Hangi hayvan olursa olsun korkan insanı kovalar evlat. Sakın olacağız ve birlikte hareket edeceğiz. Bu sopayla ben onları kovalarım.” diyerek Ali’ye güven verecek şekilde telkinde bulunmuştu.

Köpekler yaklaştıkça yaklaşıyor babası sakinliğini koruyordu. Yaklaştıkça köpeklerin havlama sıklıkları ve saldırgan hâlleri doğrusu azalmıştı. Hem çobanın köpeklerle, “Tehlike yok! Hoş hoş” Bağırışı hem de babasının muazzam cesareti ve hayvanlara nasıl davranacağını bilme yeteneği köpekleri uzaklaştırmıştı. Elindeki değnekle kendilerine beş-on metrelik mesafe kalan köpekleri tek komutla kovalamıştı babası.

Köpekler tehlikeli bir durumun olmadığına karar vererek, sanki biraz önce koşarak gelen kendileri değilmiş gibi, bir iki havlamadan sonra hızla yanlarından ayrılmışlardı. Çoban merakından gelenlerin kim olduğunu anlamaya çalışıyordu.

Çobanın yanına kadar varınca babası selam verdi.

Çoban, “Aleykümselam emmi.” diyerek selamı aldı.

“Evlat köpeklerin neredeyse bizi parçalayacaktı,” diye espri yaparak söze girdi. “Çambaşı’ndan geliyoruz, buradan Kavacık köyüne gideceğiz. Bu geceyi Herkö-

zü'nde İsmet Ağa'nın orada konaklayarak geçireceğiz. Sanırım iftara yetişemeyeceğiz, tosunumuz çok yoruldu. Doğrusu karar vermekte zorlanıyorum. Tosun çok dik yokuş çıktı, şimdi tekrar çok dik bir inişi başarabilir mi bilmiyorum."

Çoban, İsmet Ağa'yı tanıdığını duyunca İsmail'e yakınlık göstermeye başlamıştı.

"Haa bizim İsmet Emmi..."

"Emice gel hele ağıla doğru yürüyelim, önce bir soluklanıp kendinize gelin. Hem çocuk da var, köpekler korkutmuştur sizi. Biraz oturup nefeslenin, su ve ayran ikram edeyim."

Çoban otuzlu yaşlarında soluk yüzlü, insan canlısı, kavalı cebinde tipik bir Anadolu delikanlısıydı. Ağıla yanaşıp derme çatma, taş ve naylonlarla çevrilmiş barakaları görünce Ali buranın bir yayla olduğunu anlamıştı. Babası elbette daha önce bu ağılın yanından çok geçip gitmişti.

"Evlat ben buradan çok geçtim, her geçtiğimde birilerini görüp selam verirdim ama seni ilk defa görüyorum. Sen demek İsmet Ağa'nın köyündensin. Bu obanın onların yaylası olduğunu biliyordum, bugüne kadar hiç durup dinlenmek nasip olmamıştı. Misafirperverliğin için sağ olsun."

Biraz dinlenmek için ağılın hemen sırtındaki taşların üzerine oturdular. Çok yorgun olan tosun için de bir karar vermeleri gerekiyordu.

Çoban ayran getirmeye gitmişti. Ali babasına, "Babaçığım ne kadar yolumuz kaldı?" diye sordu.

"Bir saat var yok evlat, lâkin hayvanla zor." diye cevaplayıp düşüncelere daldı.

Çoban ikram etmek için büyük bir tasla ayran getirmişti.

Babası söze girdi: “Evlat sen delikanlıya ver onu, hak etti. Ben oruçluyum. Nasipse Dursune’lerde orucumu açarım. İsmet Ağa’nın oğlu -isini unuttum- bizim kızımızla evli. Ben Ovacıklıyım, kızımızın adı Dursune.”

“Aaa öylemi? Çok ekmeği bol bir kadındır emmi. Köyde ekmeğini aşını yemeyen kalmamıştır.”

Çoban bir taraftan hızlı hızlı konuşuyor bir taraftan da çözüm üretmeye çalışıyordu.

“Tamam emmi sen bizdensin.” Eliyle aşağıya doğru işaret etti: “Bak, bizim oba hemen şurası, biraz hızlı yürürseniz iftara yetişebilirsiniz. Dağın dik bir inişi var, siz şu kestirmeden aşağı doğru inerseniz bir saate falan evde olursunuz.”

“Evlat o kestirmeyi yıllar önce öğrenmiştim.”

Çoban, adamın bu dağları bu kadar iyi bilmesine doğrusu şaşırmıştı. “Emmi maşallahın var, her yeri de biliyorsun.”

Çoban tosunun sarsak yürüyüşünü görmüştü, geldiği yolu da düşünerek, “Çambaşı’ndan beri bu hayvan yürümüş, belli ki yorgunluktan perişan olmuş.” diye aklından geçirdi.

“Emmi bu hayvan bu dik yolu inemez. Hâinden belli çok yorulmuş, hayvana yazık! Bence siz tosunu burada bırakın, dinlensin. Al oğlanı köye git, yarın sabah gelir alırsınız. Ben köyün çobanıyım, bütün köylünün hayvanları bana emanettir. Ona da bakarım merak etme, için rahat olsun.”

Çoban babasını ikna etmişti. Sarı tosunu ona teslim ettiler, vedalaşıp yola koyuldular. Zaman kaybetmeden aşağı doğru inmeye başladılar.

Sarı tosunu geçici de olsa arkada bırakmanın hüznüne kapılmıştı ikisi de. Aşağı inerken fark ettiler ki tosunu bıraktıktan sonra çok daha hızlı yürüyorlardı.

“Babacığım farkında mısın çok hızlı inmeye başladık?”

Babası “Farkındayım evlat, her şeyin farkındayım...” derken gülümsüyordu.

İsmail öyle ince ayarlama yapıyordu ki neredeyse zamanlamayla ilgili hiç yanılmıyordu. Gide gele dağların nabzını tutmayı öğrenmiş, yol ve yolculuk onda tabii bir hâl almıştı. Saat kullanmaz, tabiat takvimi ve zamanı üzerinden hareket ederdi.

Öteden beri gökyüzü kapalı olsa bile havanın yağıp yağmayacağını, sıcak mı soğuk mu olacağını tahmin eder, gökyüzüne bakarak isabetli tespitlerde bulunurdu. Ali babasının bu yeteneğine çok şahit olmuştu. Dağ yolu patika da olsa çok dikti. Herközü aşağıda görünüyordu. Uçurumun kenarından inen patika yol yer yer Ali’yi ürkütse de babasının güçlü iradesi sayesinde duygusunu ifade etmeye bile çekiniyordu. Az kalmıştı. Bu dik ve ürkütücü dağ yolu bitmek üzereydi. Nihayet düzlüğe indiler, iftara yarım saat kadar vardı. Babasının her hareketini ve zamanlamasını takip eden Ali hayretle, “Babam yine yanılmadı.” diye geçirdi içinden.

Babası hiç şaşırmadan evin yolunu tutmuştu. Kapıyı çaldığında ezan yeni okunmaya başlamıştı. Herkes belli ki sofraya oturmuş bekliyordu. Köyün sokaklarında kimsecikler kalmamıştı. Kapıyı akrabaları olan Dursune Hanım açmıştı. İsmail’i görünce gülümseyerek yöresel

ağızla, “VIII İsmail Emmii... Hoş geldin, içeri gelin buyurun.” diyerek heyecanla içeriye buyur etmişti.

Zira Anadolu’da ‘tanrı misafiri’ kavramı, her zaman bir misafir gelecekmiş gibi herkesin kadim ön kabulü olarak hiç değişmeden zihinlerde hep yerini korumuştur. Bu gelenek Anadolu’nun en kadim ve belki de en asil geleneği olarak yediden yetmişe herkes tarafından bilinir ve uygulanırdı. Özellikle ramazanlarda kapılar, sofralar ve gönüller bu tip sürprizlere hep açık olurdu. Yorgunluktan bitkin hâlde davete icabet ederek eve girdiler.

İsmail, İsmet Ağa’nın elini sıktı. Herkes ayağa kalkmıştı. Mübarek ramazan akşamının bu geç vaktinde baba ve oğulun nereden gelip nereye gittiğini diğerleri gibi hâliyle onlar da merak etmişti. Ali artık bu meraklı bakışlara alışmıştı, kim ne sorarsa sorsun babasının ne diyeceğini biliyordu. Herkes kendisini toparlayıp sofraya düzenini yeniden oluşturmaya başladılar. Ali de babası da lavaboya yöneldi. İhtiyaçlarını giderip ellerini yıkadıktan sonra salona geldiler ve onları bekleyen sofraya oturdular.

İsmet Ağa yeniden, “Hoş geldin İsmail Efendi, sen de hoş geldin evladım.” dedi. İsmail, “Hoş bulduk.” dedikten sonra “Uzun bir yolculuğun ödülü olarak sanki yaratıcı bizi zengin bir sofraya ile ödüllendirmiş gibi...” diyerek iltifatta bulundu ve sözünü tamamladı: “Dün akşam da bir günlük yürümenin ardından Allah bize bereketli bir sofraya nasip etmişti. Bugün de hamdolsun, yine öyle.”

Evde Dursune Hanımın eşi, kayınbabası, kayınvalidesi ve üç çocukları vardı. Ali çocuklarla göz göze geliyor, birbirlerini kaçamak bakışlarla tanımaya çalışıyorlardı. Evin şirin bir sakinliği vardı. Tavanların ve zeminlerin ahşap görüntüsü sofranın sıcaklığına ayrı bir sıcaklık katıyor, eşyaların azlığı da gözü yormayan insi-

camıyla evin huzurlu bir yaşam alanı olduğunu hissettiriyordu. Beyaz kireçle boyanmış salonun hemen solundaki kuzineli soba, sobanın üzerinde koca bir çaydanlık ve üstünde kokusundan demlenmiş olduğu anlaşılan çay, hemen dibinde küçücük pencerenin altındaki ahşap seki, zevkli deseni ve renkleriyle oldukça eski bir duvar halısı vardı. Her köy evinde hemen hemen hiç eksik olmayan duvarın tam ortasında asılı işlemeli örtüsüyle Kur'an-ı Kerim Anadolu ev yaşamını süsleyen klasik dekorlardı. Evler birbirine çok benzerdi. Bu görüntü neredeyse bütün evlerde aynıydı çünkü insanlar, dikey değişim ve dönüşümleriyle birbirini taklit ederek fakat birbirlerinden zevk bakımından hiç kopmadan yaşarlardı. Kendi kabuğunu kıramamış, kendi kültür renklerinin dışında başka renkler görmemiş Anadolu insanının ortaya koyduğu mütevazı bir yaşam biçimiydi bu. Her zaman az ile yetinmeyi bilen, asla lükse kaçmayan, konfor aramayan, nispet yapmayan kanaatkâr bir yaşam şekliydi. Anadolu'da hayat, tüm hareketliliğine rağmen yeme içme, evlerin şekli, giyim kuşam, konuşma, aile bağları anlamında birbirine o kadar çok benziyordu ki ayırdına varmak imkânsız gibiydi. Güzel hasletlerin yanı sıra köylerdeki yarış, kavgâ ve mal edinme mücadelesi de aynı şekilde benzerliğini koruyordu. Hiç bitmeyen su, sınır ve hayvan kavgaları neredeyse kötü bir geleneğin değişmez bir parçasıydı Anadolu'da.

Senin öküzün benim tarlama girmiş, senin baban benim sınırımı geçmiş gibi anlamsız kavgalar o ihtişamlı doğa harikası masumluğa rağmen hiç bitmiyordu. Herkes birbiriyle hısım olduğu kadar hasımdı da. Birçoğu birbirini seviyormuş gibi görünse de aynı zamanda nefret de ediyordu. Gülümsemeler yapay, fikirler sabit, ilişkilerdeki derinlik çok kırılıyordu. Bir anda kavgâ gü-

rültü ve çatışma çıkabilir, insanlar hiç acımadan birbirini hayvan yahut basit bir sulama bahanesiyle vurabilirdi. Anadolu'nun bu yönüyle hüznü veren bu köklü ilişki biçimi, aynı şekilde korkunç derecede ürperticiydi de. Bir taraftan hiç çekinmeden herhangi bir insanı evine konuk olarak yedirme, içirme, yatırma geleneği devam ederken, diğer taraftan basit sebeplerle insanlara doğrudan zarar vermek anlaşılır bir şey değildi.

Ali evi ve sofrayı tararken, arada bir ev sahiplerinin onu bunu sorması ile birden daldığı hülyalardan çıkıyor ve babasıyla birlikte sorulara cevap yetiştirmeye çalışıyordu. Yemeğin akışı kısa ve keskin sorulara bağlı olarak kısa konuşma şeklinde cereyan ediyor, hızlı hızlı çalakaşık yemekler yeniliyor, yemek sonrası için de daha geniş konuşma faslı planlanıyordu.

Dursune, pürdikkat tabakları takip ederek herkese bol bol yemek koyup duruyordu. Neredeyse çatlayacak kadar yemişti herkes. Uzun yolculuk boyunca küçülen ve yürüdükçe yediğini eriten mideleri bu kadar fazla yemeğe isyan edecek boyuta gelmişti. Hem iftar-hem de Anadolu'nun ikram kültüründen dolayı yememek en hafifinden nezaketsizlik olurdu. Anadolu'da insanlar yemek yedirmeyi iyiliklerin piri sayar, yemek yedirmeden kimseyi bırakmazlardı. Temel anlayış, "Tok da olsan yiyeceksin!" Anadolu'da bir eve misafir geldiği vakit konuştukları dikkatle dinlerdi. Çocuklar da sıralanır, merakla büyüklerin konuşmalarına tanıklık ederlerdi.

Dış dünyadan haber almak için evde kocaman gövdesiyle duran siyah beyaz tek kanallı televizyon ve eski bir radyo vardı. O yüzden eve başka bir yerden gelenler sosyal açıdan bilgi eksikliğini tamamlamanın önemli bir

parçası olurdu. Elle dokunulan, gözle görülen, sesi canlı olan, sorular sorulup haber alınabilen bir sosyal araç...

İftar yemekleri hızlı yenilirdi, zira hızlı oruç açmanın da sevap olduğu anlayışı hâkimdi. İnsanlar gün boyu süren açlık ve susuzluğun tesiri ve bu tuhaf inancın dürtüsüyle on beş-yirmi dakikada önüne gelen bütün yemekleri midesine doldurur, sonra da “Yahu çok yedim, oy öldüm, vay bittim” Diye sızlanarak geceye yönelirlerdi. Bu şekilde çalakaşık hızla yemek bitirilmişti. Sofra evin gelini Dursune tarafından kaldırılmış, herkes sağa sola sekinin üzerine oturmuştu. İsmet Ağa babasını yan odaya alıp birlikte akşam namazını kılmışlardı. Ali ise halâ çocukları ve ortamı keşifle meşguldü. Ali’nin düşündüğü tek şey sıcak bir yatağa girip uyumaktı. Çok yorgundu, o yüzden konuşmayı bile istemiyordu. Zaten hızlı yemek yemenin ağırlığı ile saatlerce süren yol yorgunluğu birleşmiş göz kapakları açılmaz hâle gelmişti. Dün Hasan amcasının hanındaki ortamını yakalayamamıştı Ali. Belki de iki günün yorgunluğu şimdi kendini göstermişti.

Ali’nin, yemek sonrası ramazan aylarının vazgeçilmezi olan akşam namazıyla yatsı arası çay muhabbeti, ardından teravih namazı aklına geliyor, “Yahu yorgunluktan ölüyoruz, bir de bunlar bizi teravih namazına götürürlerse yandık.” diye düşünüyordu. Çünkü Ali biliyordu ki bizim toplumun dört namazı kutsaldı ve terk edilemezdi: Cuma namazı, Bayram namazı, Teravih namazı, Cenaze namazı. Oysa farz olan beş vakit namazı çoğu insan kılmazdı.

Bir taraftan derin düşüncelere dalmış bunları düşünürken, başını yasladığı geniş ve sert seki yastığı Ali’ye öyle bir dinginlik vermiş olmalıydı ki sızıp kalmıştı. Bu kadar yorgunluğun üstüne sızmamak da doğrusu im-

kânsızdı. Babasının ve herkesin bakışları arasında Dursune ablasının; “Vah guzum vah! Yatağın hazır gel hele. Ben babanla konuştum onlar namaza gidecek. Sen odaya geç bir güzel uyu guzum.” Bu söz belki de son zamanlarda duyduğu en güzel sözdü. “Ne kadar uyumuştuk ki?” Sanki saatlerce uyumuş gibi de dinlenmiş hissediyordu. İnsanların bakışları arasında biraz mahcup olsa da bu teklife karşılık hiçbir şeye dikkat etmeden hemen gösterilen odaya geçmiş üstünü çıkarıp yatağa girmişti. Öyle bir uyumuştuk ki sonrasında hiçbir şeyi hatırlamıyordu. Babasının sarsmasıyla gece sahura uyanmıştı.

Akşam namazından sonra İsmail yine aynı sorulara muhatap olmuş, artık ezbere dönen ala tosun ve sarı tosun hikâyesi özetle anlatılmış, bu yolculuğun sırları bir şekilde ifade edilmişti. Ev ahalisi hatta çocuklar bile duyduklarına inanamamışlardı. Tosunların takip edilmesi ve bir müdahaleyle doğal yaşamından uzaklaştırılması anlaşılır gelmemişti ev halkına. İsmail muhabbeti uzatmadan yatsı namazını kılıp yatmak istediğini söyledi ve oğlu ile aynı odadaki yatağa gömülüp yattı. Yüksek rakımlı yerler olduğu için havada nem neredeyse sıfırdı. O yüzden birkaç saat uyumak dinlenmeye yetiyordu. Bu açıdan, yayla havasında tadılan Anadolu bozkırlarının uykusu belki de sahil kesiminde nemle boğuşan hiçbir şehirde yoktu. Çam, kekik ve dağ çiçeklerinin tarif edilemez kokuları arasında müthiş bir hava akımı oluşuyor, âdeta hayat mücadelesinin iksiri hâline dönüşüyordu buralarda.

Dursune, yengesinin üzerinden akrabası olan İsmail ve oğlu için doğal olarak itinayla sahur hazırlamış, Ramazan’ın son orucu için veda mahiyetinde geceyi maharetıyla aydınlatmıştı. Evin tam ortasında kurulmuş yer sofrası hazır. Herkes elini yüzünü yıkamış onları bek-

liyordu. Evde tatlı bir telaş vardı. Son sahur olmasından, bir de misafir ağırlamanın farklılığıyla evin içindeki düzen biraz esnemiş gibiydi.

Gösterilen yerlere oturmuş bir güzel yemeklerini yemişlerdi. Yolcu olduklarından herkes misafirlerinin sahur sonrası yola çıkacağını biliyordu. Akşam yemeğindeki konuşmalarında İsmail bunu dile getirmişti. Ancak bu sefer durum biraz farklıydı; sarı tosunu dağda bırakmışlardı, onu alınması gerekiyordu. Mevzu akşamdan konuşulmuş, Dursune'nin eşi sabah erkenden Ali ile gidip getirebileceğini söylemişti. O yüzden hareket için babasının şimdilik telaş etmesi gerekmiyordu. Mecburen sarı tosunun gelmesini bekleyecekti.

Yemekten hemen sonra sarı tosunu getirme muhabbeti yapılarak kısa süreliğine de olsa sıcacık sobanın başında çay içmeye koyulmuşlardı. Herkes birbirine ezana ne kadar kaldığını sorup duruyordu. Ramazan boyunca, oruçlu olanların iftar için heyecanla akşam ezanını bekleme titizliği, her gece yeme içmenin bir anda kesileceği imsak atımı için sabah ezanını bekleme titizliğine dönüşüyordu. Öyle ki İsmail'in her defasında ezan okunur okunmaz ağzındaki lokmayı daha çiğnemedi yutmaya çalışma telaşı, "Ayşe ezan okunuyor çabuk bir bardak su getir," demesi hiç değişmeyen sahnelerdendi. Benzer şeyleri bu evdeki hatta Anadolu'daki herkes aynı telaş ve titizlikle yaşıyordu. Ezanın başlamasıyla ekser çoğunluk yemeği bitirir, ağzındaki lokmayı apar topar yutar, çok az bir kesim ezan bitene kadar yese de evin büyükleri tarafından yedikleri neredeyse burunlarından getirilirdi. Ali daha çocuk olmasına rağmen böyle incecik bir "zaman kesitini" anlamakta doğrusu çok zorlanıyordu. Bir "zaman kesiti", nasıl olur da bu kadar çabuk girip çıkabilirdi?

Nihayet yolculuk Ali için yeniden başlamıştı. Dursu-
ne ablasının eşiyle yola koyulmuştu. İçinden de üzülü-
yordu, “Yahu adamın düzenini de bozduk. Şimdi ne diye
bu adamcağız bizim için dağa çıkacak?” diyordu. Baba-
sına göre genç olduğu için aile kararıyla bu fedakârlığa
doğrusu konuşularak karar verilmişti. Belki de onlar için
bu dağlara inip çıkmak çocuk oyuncağıydı. Alışkın ol-
dukları kesindi. Konuşmalarından bunu anlamak müm-
kündü. Dağa tırmanmaları bir saat kadar sürmüştü.
İndikleri o dik ve ürkütücü patikalardan yukarı tırman-
mışlardı. Dün aynı yollardan inerken de kendine sitem
etmişti, “Oğlum sen yarın bu yolları sarı tosunu almak
için tekrar çıkacaksın.” Yolculuğun devamı için başka da
bir şansı yoktu Ali’nin. Alaca karanlıkta çok az konuşa-
rak süren yolculuk güneşin doğmasıyla Ali ve enişteyi
zirveye taşımıştı.

Hava aydınlandıkça berrak bir günün ihtişamı, ha-
fif ama keskin bir soğukta yüzlerini yalayan rüzgârın
esintisiyle birleşiyor, kızıl güneşin doğuşunu seyrederek
tırmandıkları çıplak tepeler insana müthiş huzur veri-
yordu. Sabahın bu erken saatinde koyunların meleme-
sinden ve çan seslerinden başka bir ses yoktu. Hayatın
doğal akışı muhteşemdi. Bir âhenk içerisinde ilerleyen
doğal denge insanın az olduğu yerde tabiat tahrip edil-
mediğinden çok da bozulmuyordu. Arada bir hayvanlar
birbiriyle boğuşsa da kavgaları bittikten sonra sürekli
bir kin yahut çatışma, insanlarda olduğu gibi organize
işler onların hayat akışında yoktu. Hayvanlar yaşamak
için rutin çizgilerinin dışına çıkmayan canlılardı. Sadece
günü yaşarlar ve kavgı bittiğinde hayata kaldıkları yer-
den devam ederlerdi.

Ya insan? Çok bilinmeyenli bir varlık. Sürekli gücüne
güç katmak için savaşıyor, servet biriktirmek için çabala-

yan, zevk u sefası için yaşayan, amaçsızca çiftleşen, bu yönüyle hayvandan uzaklaşan garip bir canlı türüydü. Oysaki akıl, bunların tam tersini, güdülerinin dışında bir hayatı işaret ediyordu. Yaylalara, dağların başına çıkıldığında tabiatta zaman ayrı ilerliyor, insana bunları düşündürüyordu.

İnsan doğayla baş başa kaldığı vakit; insan-doğa, insan-hayvan, insan-eşya, insan-Allah ilişkisini çok daha iyi kavriyordu. Allah'ın yeryüzündeki tecellisini şahit olmak isteyenler; yaşadığı dünyaya öncelikle tabiatla iç içeyken bakmayı denemeli, güneşin efsunlu doğuşunda ve batışında dağların zirvesinden, sislerin arasından, ovaların ve denizlerin enginliğinden, nehirlerin ve çağlayanların üzerinden, yağmurların ve karların içinden, ormanların ve ağaçların gizemli dünyasından bakabilmeliydi. Hayvan sürülerinin yayılışındaki, kuşların süzülüşündeki, atların dört nala koşuşundaki estetik ve ihtişamı seyretmeli, her türlü canlının sesleriyle ve sûretleriyle renk kattığı tabiatın bu âhengine ve musikisine kapırmalıydı kendini...

Hafif yamaca kurulan obanın ahırları yığma taşlarla yandan ve önlerden yükseltilerek hayvanların girebileceği derme çatma barınaklara çevrilmişti. Zira güneşten de yağmurdan da korunmak için bunlar zorunluydu. Çoban onları karşılamış sarı tosunun bulunduğu ahıra Ali'yle birlikte gitmişti. Ali derme çatma kapıyı açarak sarı tosunu yaklaştı ve hemen boynuna sarıldı. Ali'den hiç ürkmezdi, ona sokuldukça sokuldu, iri başını okşamaya başladı. Ondan nasıl ayrılacaktı? Ayrılma vakti de gittikçe yaklaşıyordu. Sahi kime vereceklerdi, ne yapacaklardı? "Babam da bunca şeyden sonra ondan nasıl ayrılacak?" diye düşündü. Düşünmek bile ızdıraba dönüşüyordu. "Onun doğal yaşamını korumak için bunca

yolu yürüdük, peki ya sonra?" İçinden fısıldayan sesin derin bir yaraya işaret ettiğini biliyordu. Bir yandan babasının üzüleceğini bilmek de ona üzüntü veriyordu. Garip bir sarmaldı bu. "Ne babam ne de ben bu sarı tosun hikâyesini kimselere anlatamayız," diye düşündü. Aslında kendi taraflarında bakınca büyük bir travmaya varacak ağır bir imtihanın içindeydiler. Hasan amcasının dediklerini ve verdiği morali hiç unutmuyordu Ali. "Bu asil bir görevdi!" Evet, "Belki bu olay dalga dalga büyüyecek ve bu yasanın kalkmasına vesile olacak," diye umuda kapılıp içinde bir bayrak açmıştı Ali. Kendine bir rol biçiyordu! Bu böyle bitmeyecek der gibiydi.

Bütün bu garip duygular içinde yeniden sarı tosunla yola koyuldular. Önce patika yollardan yokuş aşağı inmeye başladılar. Patika çok dar ve dikti, gerçekten korkutucuydu; hayvan bile inerken zorlanıyordu. Tosunun alışık olmadığı türden bir yol olduğu için onun tedirginliğini anlayabiliyordu. Çok korkmuştu doğrusu. Ya kayıp yuvarlanırsa ya Sarı Tosun düşüp ölürsa... Nihayet bir sıkıntı olmadan inmeyi başarmışlardı. Ali derin bir oh çekti.

Babasıyla buluşmuş, vedalaşarak yola koyulmuşlardı. Nihayet son güne gelmişlerdi, yarın bayramı köyde geçireceklerdi. Hayatlarında hiç unutamayacakları bir bayram onları bekliyordu.

Ali babasına döndü: "Babacığım artık son gündeyiz, ne kadar yolumuz kaldı?"

"Oğlum, can evladım, şu karşıda gördüğün köy bizim köyümüz. Akşama Allah nasip ederse ablanlardan birinde kalırız. Sabahleyin bir güzel köylülerimizle bayram yaparız."

Taşlı yollar yine yürümeyi zorlaştırıyor olsa da artık vücutları o kadar yürümeye alışmıştı ki menzile yaklaşmanın mutluluğu içinde güle oynaya yürüyorlardı. Her defasında babası heyecanla karşı dağlarda görünen köyleri eliyle işaret ederek, “İşte bak oğlum, köyümüz tam şu karşıda görünen!” diyordu. Gösterdiği tarafta birkaç köy görünüyor, Ali de “Tamam baba, gördüm.” diyerek onun sevincine ortak olmaya çalışıyordu. Babasının gördüğü şey her zaman ona yakındı. Gördüğü şeyden korkmaz, gördüğü uzaklıktan üşenmez, nevi şahsına münhasır bir insandı.

“İnsan sanki yürümek için yaratılmış muhteşem bir varlıktı.” diye içinden geçiriyordu Ali. Sadece belli aralıklarla dinlenmek onlara yetiyordu. Mütemediyen yürüyebilirlerdi sanki. Yürümek değil de belki yürümek insanı öldürebilirdi. İnsan yeryüzündeki her canlı gibi yaşamın doğal akışına bağlı olarak hareket etmeye ve yürümeye uygun yaratılmış, aklıyla da birleştğinde esasında mükemmel bir canlıydı. Lâkin nefesine ve şeytana uyduğunda ise en tehlikeli varlık. Hatta “Aşağının aşağısı” Olmaya da meyilli görünen, kendini ezici çoğunlukla bu hale sokabilen bir varlık. Çok azı hariç insanlık ne yazık ki hüsrân ve dalalet içinde...

Tosunu kâh başıboş bırakarak, kâh çekerek, bazen önde bazen arkada aynı tempoda iki gündür alıştıkları şekilde yürüdüler, yürüdüler, yürüdüler... Su başlarında, ağaç gölgesinde kısa molalar verdiler. Babası yine orucun verdiği hafif susuzlukla bu yolculuğa sebep olanlara isyan sözleri savursa da çok sorun olmadan yollarına devam ediyorlardı. Arada bir sarı tosunu otlaklara salıyorlar, dinlenmesini sağlıyorlardı. Ali de tosunun otlamasını fırsat bilerek su başlarında peksimetini ıslatıp keşle katık yaparak karnını doyuruyordu.

Öyle böyle ikindiye doğru babasının dediği gibi köyün geniş arazilerinin sınırları içine girmişlerdi. Akşam olmadan, ezan okunmadan, telaşlı yapmadan rahat rahat iftara yetişeceklerdi. Irmak kıyısına inmişlerdi. Yıkık dökük ahşap köprüyü görünce İsmail, “Evlat hiç düşünmedik ama tosun bu köprüden geçemez.” dedi.

Ali köprünün üstüne baktı. “Baba tosun iyi basarsa yürüyüp geçebilir.”

“Oğlum hayvanın ayağı tahtaların arasına sıkışırsa kırılabilir, bunu göze alamayız. Sen bunu suyun kenarına götür, suyun sığ olan yerlerinden yürüterek geçireceğiz başka çaresi yok.” dedi. Tosun, ahşap köprüyü görünce ürkmüştü, yanaşmak bile istemedi. Ali paçalarını sıyırdı, ayakkabısını çıkarıp suyun yayvan tarafına doğru yürümeye başladı. Suyun yayvan tarafı biraz yukarıda kalıyordu. Köprünün olduğu yer ırmağın en derin yeriydi. Ali eşyalarını babasına verip yalın ayak taşların üstünden zorla yürüyor, sarı tosunu sığ tarafa doğru götürüyordu.

Hayvan, Ali’ye güvenerek suya girdi. Belki de suya ilk defa giriyordu, gerçi su onun doğasına aykırı bir şey değildi. Suyun sığılığında yürümeye başladılar. Sarı tosun Ali’yi çok yormadan sorunsuz karşıya geçti.

İsmail olup bitenleri köprünün üstünden izliyordu. “Aferin oğlum. Ben senin emeğini nasıl öderim.” diye geçirdi içinden. Yine kendilerine bu sıkıntıları yaşatanlara saydırıp durdu.

Nihayet son yokuşu da tırmanıp eski köyün düzlüğüne çıktılar.

İsmail, eski köydeki özenle kesilmiş dilme ağaçlardan yapılmış, aslında oldukça heybetli duran etrafı otlarla kaplanmış damların önünden geçerken Ali’ye seslendi;

“Aliciğim biliyor musun ben bu evde doğdum. Bir zamanlar bizim köyümüz burasıydı. Sonra yukarı taşındı. Buralarda çok anım var. Çok kavgalarım, çok acılarım var. Çocukluğum bu çayırlarda oynayarak geçti. Sonra ne olduysa daha ben küçükken herkes yukarı ev yaptı ve köyümüz oraya taşındı. Orası da güzel fakat burası ırmağa daha yakın, arazisi daha düz.

Muhteşem bir vadi içine kurulu eski köy, göz alabil-
diğine buğday tarlalarıyla doluydu. Ekinler ikindi esin-
tisinde âhenkle sağa sola savruluyor, harika bir görüntü
oluşturuyordu. Hava artık serinlemeye yüz tutmuş, gü-
neş dağın arka yüzünde kalarak zorlu yolların yolcuları-
nı son yokuşta gölgede bırakmıştı. “Artık bu son yokuşu-
muz evlat.” diye seslendi İsmail.

Ali, “Şükürler olsun Allah’ım!” diye bağırarak baba-
sına sevinçle karşılık verdi.

Artık geriye bu zorlu yolculuğun son yokuşu kalmış-
tı. Köye çok az bir mesafe vardı.

Nihayet yokuş da bitmiş, köyü ev ev seçerek göre-
bilecekleri düzlüğe kavuşmuşlardı. Babasının özlemi-
nin biteceğine seviniyordu. Yorgunluk yoktu, hüznü
yoktu. İsyancıları azalmış, çileleri bitmişti. Köy artık ön-
lerindeydi.

Üçüncü gün onlara alışılmış adımların sadece zaman
içinde kayması gibi gelmişti. Ayaklar sanki onların değil-
di. Yolculuk boyunca yürüdükçe yürüdüler, tabiri caizse
dere tepe düz gittiler ve nihayet yolları bitirdiler. “Eski
insanların günlerce at üstünde sefere çıkması gibi demek
ki yürümek böyle bir şeymiş.” diyordu Ali içinden.

Tek tük evlerle başlayan köye girdiler, orta mahalle-
ye doğru yürümeye devam ettiler. Babası Ali’ye dönerek,
“Evlat, Ziyet ablana gidelim, onun evi ve ahırını müsait-

tir. Annesiyle birkaç kez geldiği için Ali köyü hatırlıyordu. Kaldıkları ahşap evi, annesiyle geçirdiği vakitleri...

Tam caminin önüne geldiklerinde, ondan birkaç yaş büyük teyze oğlu Avni'nin tahta arabasıyla kumların üzerinde oynarken, kazancı tarafından başının tam ortasına yediği değneği nasıl unutabilirdi. Darbeyi almasıyla başından kan fışkırması bir olmuştu. Komşuları olan şahıs, kumları dağıttıkları gerekçesiyle beş altı yaşlarındaki bir çocuğun kafasına öyle bir hışım vurmıştı ki Ali orada ölebilirdi. Bu menfur hadiseyi hatırladı.

Annesinin adama bağırarak, "Sen ne yapıyorsun be adam? El kadar sabiye böyle vurulur mu? Oğlumu mu öldüreceksin? Ortada hiçbir şey yokken bu zulmü nasıl yaparsın?" Seslenişleri gözünün önüne geldi. Ali o günden beri köylülere karşı oldukça mesafeliydi.

Köylüler İsmail'i gördükçe, "Hoş geldin Çeçen. Ne o yine dağları devirmişsin?" Laf atmalarına kısa cevaplar vererek durmamaya gayret etti. Ancak birlikte büyüdüğü Osman Efendi'ye denk geldi, onu hızla geçemezdi. Birbirlerine sarıldılar. Osman bu tuhaf üçlüyü dikkatle süzerek, "Yahu Ordu'dan buraya, buradan Ordu'ya çok yürüyen insan gördüm de senin kadar bu yolları kullanan insana pek rastlamadım. Bu nasıl dağ sevgisidir gardaşım, çile çekmeyi ne kadar çok seviyorsun. Bir de tosun getirmişsin." Sonra Ali'ye doğru döndü ve "Kendin yürüdün yetmedi, len o dağ yollarında bu çocuğu da mı yürüttün yoksa?" Diye şaşkınlığını dile getirdi. İsmail, "İftar yaklaşıyor sonra konuşuruz Osman." deyip geçiştirdi. Köyün içinden geçip hoşbeşlere cevap verirken, eski evine doğru şöyle bir bakıp iç geçirerek hiç durmadan kızının evine doğru devam etti. Aslında herkes kendi işinde gücündeydi lâkin köylü dediğin gördükle-

ri adamı merakla baştan aşağı süzmeden, kim nereden gelmiş, kiminle gelmiş, ne için gelmiş anlamadan pek bırakmazlardı. Köylüler her zaman kurnaz, acımasız ve meraklı olurdu.

Yürümeye devam ettikçe babasını görenler şaşırıyor, “Yahu İsmail emmi yine mi Ordu’dan yürüyüp geldin?” deyip duruyorlardı. Babası kim bilir bu yolları kaç kez yürümüştü. Köyde herkes, babası gibi yürüyerek seyahat eden insanlara eskiden beri alışık olduklarından nereden geldiğini bilseler bile, “Bu devirde yürüyerek seyahat edilir mi yahu?” diyerek tepki veriyorlardı. Haksız da sayılmazlardı çünkü devir, arabaların devriydi.

Ona selam ver, buna dert anlat derken, herkesin iftar ve bayram telaşı içerisinde hızlı hızlı evlerine yöneldiği bir vakitte kızı Ziyne’tin evine gelmişlerdi. Ziyne babasını, kardeşini ve sarı tosunu görünce çok şaşırmıştı. Bir babasına baktı bir Aliye baktı, soru sormadan önce babasının elini öptü, sonra Ali’ye sarıldı. “Ah yavrum, sen bu yolları yürüyerek mi geldin?” diye söylenip durdu. Bakıldığında bir çocukla onca yol, akıl alır iş değildi bu devirde.

“Ya baba, Allah aşkına bu Ramazan ayında, bayram arifesinde sen dağlardan yürüyerek, bu körpecik kardeşi mi de yanın sıra yürüterek, dağ taş aşarak buraya geldin he mi? Vah vah... Sen kendine acımazsın bunu biliyorum, bari şu çocuğa, şu tosunu acısaydın. Hem sen bu hayvanı buraya ne diye getirdin? Sürülecek tarlan mı var, burada kapısı açık ocağı tüten evin mi var, oğlun uşağın mı var ki? Baba köyü herkes terk ediyor sen öküz getiriyorsun. Ne olacak bu öküz burada?”

Babası hafif yüzünü ekşiterek sus der gibi bir bakış attı. Ziynet bakışından anlamıştı, “Belli ki anlatacak bir şeyleri var.” diye düşünüp sustu.

İsmail, kızının hoş geldiniz faslından sonra saydırıp durduğu laflara diyecek söz bulamamıştı. “Kızım hele sen önce şu tosunu ahıra bağla, iftarımızı yapalım. Şükür ki sağ salim geldik. Bunca yolu bu sıcakta oruçlu niye yürüdük anlatırız, acelen ne?” diyerek babacan bir tavırla fakat kızına sitemini belirtecek şekilde üst perdeden konuştu. Haklıydı canım, elinde büyüttüğü kızlarından biriydi. Onun gibi altı kız büyütmüştü. Ne zorluklar ne fedakârlıklar ne çileler çekerek hem de... Ziynet sanki babasını tanımıyor muydu? İnsanı yakan bu sıcaklığın altında oruç ağız, yanında çocuk ve bir tosunla zorluklara katlanarak buraya kadar gelmişse elbet anlatacak mantıklı bir sebebi olmalıydı, değil mi?

İftara yarım saat var yoktu. Kızı tosunu ahıra bağlamış, önüne ot koyup hızla yanlarına gelmişti. Sofra zaten hazırdu. Kayınpederi Durmuş Ağa’nın gelmesini bekliyordu.

İsmail bu kızına çok üzülüyordu. Nasıl olduysa bir hata yapmış, onu çocuk yaşta evlendirmişti. “O da benim gibi çilekeş bir kız.” diye düşünüyordu. Daha on beşindeyken onu hiç görmediği teyzesinin oğluyla evlendirmişti. Düğününden bir iki yıl önce teyzesi ölünce de evin anası oluvermişti. Bu yetmemiş gibi kocası evlenir evlenmez Arabistan’a çalışmaya gitmiş, yıllardır bu gencecik kızı köyde babasının yanında hayat sürmek zorunda bırakmıştı.

Ziynet, Ali ve babası ahşap evin tek odasında yanan ocağın başında oturmuş iftarı bekliyorlardı. Ziynet bir yandan yemekleri çoğaltmaya çalışırken annesini ve kız

kardeşlerini sormayı da ihmal etmiyordu. Tosunla ilgili bir şey sormaya cesaret edemedi. İftar iyice yaklaşmıştı. Ziyne, dışarıda çıkardığı seslerden kayınpederinin geldiğini anlamıştı.

Durmuş Ağa da ayakkabılardan ve Ziyne'in karşılamaya çıkmamasından eve misafir geldiğini fark etmişti. Sezgileri güçlü, değişik bir adamdı.

Durmuş Ağa iri fiziğiyle, uzun sakalıyla yarı açık olan kapıyı iterek içeri baktı, gelen misafirin kim olduğunu anlamaya çalışıyordu. Dünürü İsmail'i gördü. Hazır sofranın etrafındaki sekide oturlurken içeri girmişti. "Ooo dünür hoş geldin. Hayırdır yahu. Nereden bu yolculuk bayram arifesi?" Babam artık millete laf yetiştirmekten yorulmuştu. "Yahu hele otur iftar vakti, laflarız sonra. Ne kadar meraklısınız yahu? Bir sebebe uyduk geldik işte! Köyümüzü, kızlarımızı özledik geldik diyelim, ne var ki bunda?"

Hep birlikte şakalaşarak savaş kazanmış süvariler gibi finali yemekle, ertesi günü bayramla karşılamış olacaktı. Yanında bir çocuk ve bir hayvanla oruç ağızla sığağın altında üç gün yol yürü, planladığın şekilde sağ salim hedefe ulaş; bu başlı başına büyük bir olaydı esasında. Tüm yorgunlukları gitmişti. Üstelik bu akşam teravih de yoktu. Kızının sıcak ilgisi baba ve oğlu oldukça mutlu ediyordu. Yediler, içtiler çay muhabbetine koyuldular. Durmuş Ağa zeki bir adamdı; "Yahu İsmail, hır mıdır hayır mıdır? Yanlış anlama ama sen bu tosunu buraya niye getirdin?" Babası artık sorulara aynı cevabı vermekten seriye bağlamış, herkese anlattığı gibi hikâyeyi Durmuş Ağaya da anlatmaya başlamıştı.

“Biliyorsun dünür ben hayvanları çok severim. Onlarla kurduğum bağ benim için özeldir. Onlara bir sıkıntı gelmesi beni üzer.”

“Eee...” Dedi Durmuş Ağa, ne diyeceğini anlamaya çalışıyordu.

“Ben diğer tosunun acısına dayanamadım, bu yolları tepip sarı tosunu buraya getirdim.”

“Ne acısı, hayırdır dünür? Direk anlatsana şunu yahu merakta bırakıyorsun.”

“Hükümet, güya memlekette sığırların verimliliğinin düşük olmasından dolayı yurt dışından verimi artıracak damızlık tosunlar getirtmiş. Suni dölleme kararı alınmış. Yeni ırkların yaygınlaşması için eskilerinin çok gürültü çıkarılmadan ortadan kaldırılması gerekiyormuş. Tosunların kısırlaştırılmasıyla ilgili yasa çıkarılmamış fakat köy köy dolaşıp haya burma yöntemiyle mevcut tosunları ortadan kaldırıyorlar. Yurt dışından gelen ırkların çoğaltılması için yerli ırkların azaltılması gerekiyormuş. Artık nereden geldiyse bu damızlık hayvanlar, suni dölleme yöntemiyle böyle bir uygulamaya karar vermişler.”

Durmuş amca merakla dinliyor, anlamaya çalışıyor, anladıklarına ve duyduklarına da inanamıyordu.

“Niye? Bizim sığır ırkı çok mu kötüymüş? Ne istemişler bizim tosunlarımızdan?”

“Valla orasını bilemem ama bizim yaşadığımız durum bu! Diğer tosunu kısırlaştırdılar. O korkunç işlem yapılırken çektiği acıdan dolayı iri gözlerinden akan yaşlar halâ gözümün önünde. Ben de isyan ettim. Kendi kendime bu tosunu size yem etmem dedim ve vurdum geldim. Şimdi anladınız mı buraya neden geldiğimi?”

Kızı Ziynet başka soru sormadan konuşulanları dinlemiş, tosunun neden buraya getirildiğini anlamış ve çok şaşırmişti, “Hay Allah’ım, ya Rabbim!” demekle yetinmişti hayret içinde.

Durmuş Ağa şaşırmış, “Valla İsmail, seni tebrik ediyorum. Sırf bu tosunun dağda, bayırda, otlaklarda özgürce doğal hâliyle yaşaması için bu fedakârlığı yaptın ya sana helal olsun.”

Ziynet söze girdi, “İyi de baba, sen bu tosunu şimdi birine satacaksın, senden çıkmış olacak. Tamam, burada sürümde kullanılır belki kurtulur kesilmez. İyi de niha-yetinde bu hayvanlardan yüzlerce binlerce var. Devlet bu kararı vermişse bundan kaçış yok ki. Hem Ordu’da büyötmeye devam etseydin ne olacaktı ki? Eninde sonunda kesilecek.”

İsmail biraz da sitemle sesini yükseltti: “Kızım devlet karar vermişse vermiş, beni ilgilendirmez. Ben bu tosunun o anlamsız acıyı yaşamasını, kendi doğal hayatının akışını birilerinin bozmasını hazmedemedim. Bana ne diğerlerinden! Ben kendi vicdanımdan sorumluyum. Sinirlendirmeyin adamı! Hem size ne yahu yürüyen benim, sıkıntısını çeken benim, oruçlu oruçlu bu yolları tepen benim... Bu yollarda yürüyen biz olduk. Ben sabretmişim bana dokunmamış, oğluma dokunmamış, sarı tosunu dokunmamış da size ne oluyor Allasen! Bir de takdir etseniz azıcık. Şu olup bitenden sanki ben mi sorumluyum? Tamam, bizim oralarda sürümlük hayvan olmaz, fındık ağaçlarının buna ihtiyacı yok. Yaşayabildiği kadar yaşardı. Sonrasında satardım yahut kesime giderdi. Bu doğru lâkin bu yasa mı nedir olmasaydı gençliğinin baharında bir hayvan en azından böyle rezil hale sokulmazdı... Bana en ağır gelen şey hayvana reva görölen

bu muamele. Hem dışarıdan getirilen ırkın özelliklerini biliyor muyuz? Bizim hayvanlarımız buranın iklim şartlarına uyumlu. Hastalıktan ölen hayvan neredeyse yok gibi. İğne yok, ilaç yok, biz yüzlerce yıldır bu topraklarda böyle yaşıyoruz. Biraz da meselenin olumsuz yönlerine bakın yahu! Habire bizim üç gündür yürümemiz sorgulanıp duruyor. Ben çok mu meraklıydım bu sıcağın altında bu kadar yolu yürümeye, karımdan çocuklarımdan uzak bayram yapmaya? Bunu en iyi sen bilirsin kızım. Seni küçük yaşta gelin edip gurbete gönderdim..." Sözlerini bitirdiğinde biraz olsun rahatlamıştı.

Ziynet bunları duyunca yüzünü buruşturup babasına olan kırgınlığını hissettirmişti çünkü istemeden, ağlaya ağlaya evlenmişti. Bu yüzden her defasında anne ve babasına sitem edip dururdu...

Düşüncelerini mecrasından çıkarmadan babasına hak vermişti. "Tamam baba, özür dilerim. Valla haklısın. Ben sana üzülyordum ama anlattıklarından sonra haklı olduğunu gördüm. Böyle zulüm olmaz!"

Durmuş Ağa da babasına hak vermişti. Ali olayı başından beri bildiğinden, "Kim ne derse desin, bu yolculuğu kimse sorgulayamaz." diye geçirdi içinden. Babası kesinlikle haklıydı.

Biraz muhabbetten sonra yarın erken kalkıp bayram namazına gidecekleri için yatmaya karar verdiler. Durmuş Ağa da "Haklısınız, yorgunsunuz hem, hadi istirahat vakti." diyerek İsmail ve Ali'yi dışarıdan çıkılan üst taraftaki misafir odasına götürmesi için Ziynet'e işaret etti.

Ziynet önceden banyoyu hazırlamış, "Sabah yapamazsınız, hemen banyonuzu yapıp öyle yatın." diyerek

havluları çıkartmıştı. Yatakları açmış, babasının ve kardeşinin yatacağı ortamı hazır etmişti.

Artık yolculuk sona ermişti. Tosun köye getirilmiş, kilometrelerce süren yorucu, düşündürücü ve öğretici yolculuk nihayet bitmişti. Şimdi tosun ne olacaktı? Bu tosuna kim bakacaktı? Fazla plan yapılmadan buraya aceleyle getirilen tosunun sadece özgürce yaşaması düşünülmüş, doğrusu diğer hususlar akıllarına bile gelmemişti.

Banyodan sonra yatağa gömülüp baba oğul yorgunluktan bitap düşmüş hâlde derin bir uykuya dalmışlardı. Kapı çalınca Ali yatağından sıçramıştı. Oda zifiri karanlıktı. Bir müddet “Neredeyim?” diye düşünse de hemen nerede olduğunu anlamış, zihnini toparlamıştı. Ablası, Ali’ye seslendi. “Uyandım abla, tamam birazdan aşağı ineriz.”

Sabaha kadar deliksiz uyumuşlardı. İsmail de konuşmalara uyanmıştı. Sessizliğin içinde en ufak bir ses, bir tıkırtı o kadar tesirli oluyordu ki...

Uyuyunca yorgunluklarını önceki iki gecede olduğu gibi attıklarını hissettiler. Vücutları o kadar yürümeye alışmıştı ki Ali neredeyse, “Hadi baba hazırlan. Buradan da gidebildiğimiz yere kadar yürüyerek gidelim.” diyecek kadar zinde hissediyordu kendisini. Gerçekten, çocuk bile olsa yürümek Ali’ye çok iyi gelmişti.

Değişik dağlardan, ovalardan, nehir yataklarından, dere kenarlarından geçmek, değişik hayvanlar görmek, yıllık atlarının başıboş sağa sola koşuşunu, kuş sürülerinin bir âhenk içinde dağların yamaçlarından bir örtü gibi bir o yana bir bu yana süzülerek uçuşunu izlemek, kuş seslerinin o muhteşem âhengini dinlemek, rüzgârların uğultusunu, çayırlara renk katan koyun sürülerinin

yayılışını, azgın kangal köpeklerinin havlamalarını, gizemli mağaraları, kervan basan eşkıyaları, saklanan defineleri, cinayet hikayelerini ve dağlara sığınan o adamı... Ali kendi hikâyelerinin yanı sıra o kadar çok şey görmüş ve yaşamıştı ki üç günde, ömür boyu unutmaması mümkün değildi.

Aklınıza doğayla ilgili ne geliyorsa her birini mütemadiyen temaşa etmek çok büyük keyif vermişti Ali'ye. O yüzden sanki yeniden bir daha yürümesi gerekiyormuş gibi hissediyordu. İnsan o kadar çok yürümeye göre yaratılmıştı ki bunu çocuk ruhuyla anlatması çok güçlü. Lâkin bunu doğayla iç içe yaşayarak ne kadar keyifli bir şey olduğunu hissetmişti. Babası da yürümekten, yürüyerek düşünmekten, kendi kendine mırıldanmaktan, türküler söyleyip, "Ah ulan aah!" diye dertlenerek geçmişî yâd etmekten çok hoşlanıyordu. Şu dağların dili olsa da konuşsa diyerek sanki her karışına bir iz bırakmış gibi iç çekip duruyordu.

Ali'nin ablası düşünceli ve pratik bir genç hanımdı. Kardeşinin ve babasının kıyafetlerini akşamdan yıkamış erkenden yaktığı sobanın başında kurutmaya çalışıyordu. Doğrusu gidip gelip yokluyordu. Sonunda "Tamam, kıyafetleriniz de kurudu. Birazdan giyinip çıkar namaza yetişirsiniz." dedi.

Dediği gibi de oldu, üstlerini başlarını tertemiz giyinip bayram namazına gittiler. Durmuş Ağa erkenden gitmişti camiye.

Ali ilk defa nüfusuna kayıtlı olduğu bu köyde bayram namazı kılacaktı. Çünkü Ali'nin kökleri bu topraklara ait olsa da babası yıllar yıllar önce birçok hısım ve akrabası gibi Ordu'ya yerleşmiş, sekiz kardeşin sadece ikisi

bu köyde doğmuştu. Neredeyse hepsi Ordu kültürüyle büyülmüşlerdi. Aslında Ali bu köye çok yabancıydı.

Babasına annesine gösterilen sıcak muhabbetten dolayı bir bağ kurmaya çalışıyor fakat kurmak istediği bu zorunlu bağ suni kalıyordu. Bir mekânla aidiyet bağı kurmak için insanın oraya ilişkin anıları olması gerekirdi. Ancak bu anıların hatırlattığı yaşanmışlıklar üzerinden o hissi bağ kurulabilirdi. Ali'nin maalesef bu köye ilişkin anıları yoktu, ona göre hâliyle bir bağ kurmasına gerek de yoktu.

Ali babasıyla birlikte toprak ve dar yollardan geçerek köy ortasındaki camiye doğru yürüdüler. Henüz hava aydınlanmamıştı. Köylüler evlerinden çıkıp gereksiz bir telaşla camiye yetişmeye çalışıyordu. Oysa henüz ezan bile okunmamıştı. Ali bu kadar erken vakitte bu telaşın anlamını çözmeye çalışıyordu. Camiye ulaştıklarında yirmi-otuz kişilik bir cemaatin biriktiğini gördü.

Köyün muhtarı, amcaoğlu olan İsmail emmisini gördü: "Ooo emmi hoş geldin." diyerek sarıldı, hep birlikte camiye girdiler. Kısa bir süre sonra ezan okunmuştu. Sabah namazı kılınmış, nihayet bayram namazına geçilmişti. Diz üstü oturmaktan Ali'nin ayakları uyuşmuştu, buna rağmen ayaklarını uzatmaya utanıyordu. Nihayet bayram namazı bitmişti. Bayramlaşmak için cami içinde uzun bir halka oluştu, herkes birbiriyle bayramlaştı. Cami çıkışında bayramlaşma devam etti. Anadolu'da her bayram yapılan kadim bir seremoniydi bu; dostlukların pekişmesi, küslüklerin ve kırgınlıkların ortadan kalkması, düşman olanların barışması, herkesin yürekten birbirinin elini sıkması muazzam bir olaydı. Bunu başka hangi din, hangi kültür gerçekleştirebilirdi? Bayramlaşma bitmiş, köylüler aralarında serbest muhabbete başlamıştı.

İsmail'i ve oğlunu gören hısım ve akrabalar yanlarına gelerek hoş beş ediyorlar, birbirleriyle kısa muhabbete dalıyorlardı. Ali kendisine gösterilen ilgiden çok memnundu. Nihayetinde çocuktı ve sevmek güzeldi..

Geleneğe bağlı olarak cami avlusunda bir yemek telaşı vardı. Ali, babasıyla cami avlusunda köylüleriyle bayramlaşırken köyün kadınlarının avluda uzun bir sofraya kurduğunu fark etti. Kadınların biri gidiyor, elinde yemekle diğeri geliyordu. Bizzat kadınların eliyle sere serpe oluşturulan sofraya tam bir seyirlikti. Tencerelerini, tabağını alan uzunca serilmiş yer sofrası üzerine yemek sıralıyordu. Bayram sabahı olması hasebiyle sanki köydeki hayvanlar da sokağa çıkmış gibiydi. Yemeklerin gelip gittiğini gören kediler kadınların etrafında dolaşıyor, köpekler asil duruşlarıyla avlunun kenarına yatmış acaba bize de bir şey düşer mi diye bakıp duruyorlardı. Avlunun hemen dışında kalan ahşap evler kararmış gövdeleriyle kendilerini insanlara sergilerken çilenin ve ayakta kalarak yıllara meydan okumanın ihtişamını haykırıyordu. Mütemadiyen akan köy çeşmesi ağaçtan oyulmuş peteğin içine düşerken tok ve coşkulu sesiyle sessizliği bozuyor, suyun hayat iksiri olduğunu gelip geçerken elini yüzünü yıkayan, kana kana içen herkese gösteriyordu. Medeniyetin kesintisiz ve kadim derinliği ancak su ile olur dercesine belki de asırlardır burada haykırıp duruyordu. Toprak yolların, dar geçitlerin, tezek kokularının, birbirine küs adamların, dedikoducu kadınların, su kavgalarının, sınır kavgalarının tamamı mutlu bir bayram sabahında suyun coşkulu sesine karışarak geçici de olsa yok olup gidiyordu. Bayramın getirdiği bereket sofrası ve insanların birbiriyle kaynaşma görüntüsü Ali'nin çok ama çok hoşuna gitmişti. Tatlı bir heyecan içindeki tüm köylülerin bu yemekten yemesi mecburiy-

di. Bu kültür öylesine yerleşmişti ki sofraya oturmaya-na iyi gözle bakılmazdı. Mevsim yaz olmasına rağmen sabahları epey serin olurdu, herkes mutlaka kışlık bir şeyler giyerdi. Namaza gelenler de aynı şeyi yapmıştı. Köyün sığırları yollara dökülmüş çan sesleriyle herkesin dikkatini çekerken, Ali'nin dışında kimse bu alışılmış görünümlüyle ilgilenmiyordu. Yerli kaslı sığırlar alinin dikkatini çekiyor, ırkların değiştirilmesiyle ilgili konuşmalar ve sarı tosendan sonra gördüğü her hayvana "Acaba bu yerli tür mü?" diye bakıyordu. Zihnini başka türlü çalıştırıyordu. Çoban arkada, sığırlar önde köy yolunun yaylalara açılan istikametine doğru düzenli askerler gibi ilerliyor, hiçbir şekilde sağa sola bakmıyorlardı. Her sabah öylece otlamaya giderlerdi. İçgüdüsel olarak her biri ahırının yolunu bilirdi, akşam dönünce herkes kapısına ayrılır, sabahleyin tekrar sürüye katılırdı. Sahi nereden çıkmıştı bu hayvan türünü değiştirme hikâyesi?

Ali hayvanlarla ilgili sürekli bir şey öğreniyordu. Bir gün belki de bu alanda her şeyi öğrenecekti.

Babasıyla namaz sonrası buluşmuş hısım akrabalarının, "Ulaa bu bizim İsmail'in oğlu değil mi?" tepkilerine karşılık vererek, alâka gösterenlerin elini öperek onlarla bayramlaşmıştı. Köylüler gerçekten çok mutluydu. Bazıları isteksiz olsalar bile en azından şimdilik mutlu görünüyorlardı.

Herkes yer sofralarına oturmuş hem muhabbet ediyor hem de hızlı hızlı sarmaları, dolmaları, ev tatlılarını atıştırıyordu. Ali, serin bir yaz sabahında güneşin ilk ışınlarının muhteşem etkisiyle bu kadar güzel bir sofrada oturmanın zevkini yaşıyordu. "Bu ne muhteşem bir gelenek! Bu kadim kültür mutlaka yaşatılmalıydı. Çok güzel bir buluşma, barışma ve kaynaşma örneği..." diye

düşündü. Güneş yükselmeye başladıkça topluluk yavaş yavaş dağılmaya başlamıştı. Ali ile babası, Durmuş Ağa'yla birlikte evin yolunu tutmuşlardı. Durmuş Ağa, "Dünür, Ziyet hamarattır, mutlaka bir şeyler hazırlamıştır. Hem bilirsin bayramda ikram âdettedir." dedi yürürken. Bayramın kazandırdığı güzel âdetlerden biri de sırasıyla büyüklerin ziyaret edilerek hürmet gösterilip ellerinin öpülmesiydi.

Ali eve girer gizmez ablasının boynuna sarılıp bayramını kutladı. Bayramlaşmadan sonra birlikte yine bayram sofrasına oturup ağır ağır kahvaltılarını yaptılar.

Ali yol yorgunluğunu çoktan unutmuş, köyün çocuklarıyla kaynaşarak çelik çomak oynamaya gitmişti. Çocuklar dışarıdan gelen hemşerilerine karşı sevecen tavırlar takınıyor, maharetlerini sergilemek için de yarışıyorlardı. Kimi eşeğe nasıl bindiğini anlatıyor, kimi kaval çalıyor, kimisi elindeki sapanla kuş avlıyor, herkes Ali'ye hünerini göstermeye çalışıyordu. Önceden annesiyle birkaç kez geldiği köylerinde bazı kötü anılar yaşamış olsa da oyuna daldıkça çocuksu ruhuyla bunları unutuyordu.

Ali karanlık çöküp oyun faslı bitince ablasına geldi. Babası evde yoktu. Ablasıyla konuşmaya başladılar. "Ablacığım bizim sarı tosuna sen bakabilir misin? Onu satmayalım. Sen onu sabah çobana katarsın akşam ahıra koyarsın. Kış gelince babam bir çözüm bulabilir, belki ot satın alır. Kışı da öyle atlatırız. Ne dersin?"

Ablası, Ali'nin duygusal anlatımlarına çok tepki vermek istemedi. İkisinin de tosun ile kurdukları bağı görmüştü. Elbette bu bağın kurulmasındaki en büyük sebebin hayvanlara yapılan o kötü uygulama olduğunu biliyordu.

“Benim güzel kardeşim, ben tosuna bakayım bakmasına da bu nereye kadar sürebilir? Hadi bir sene baktım sonra ne olacak? Taşıma suyla değirmen dönmez. Bu uygulamayı devlet ortadan kaldırmalı. Böyle hayvan takip etmekle olacak iş mi bu? Şimdilik sevinelim ki en azından buralarda tosun güvende olacak. Satsanız da en azından o berbat uygulama olmayacak.”

Ali, Ziyet ablasıyla vakit geçirmeyi seviyordu. Babası öğle namazına gitmiş, akşam olduğu hâlde, henüz eve dönmemişti. Köylülere karışarak hasret gidermiş, akşama kadar cami avlusundan çıkamamıştı. Akşam namazı sonrasında evde bir araya gelmişlerdi. Büyük ablası da Ali’yi ve babasını görmek için kız kardeşine gelmiş, onların niye geldiğini anlamaya çalışıyordu. Ali, büyük ablasının elini öptü birbirlerine sarıldılar. Hanım ablasıyla ikisinin de unutamadığı bir çocukluk anısı vardı. Üç buçuk yaşına kadar anne sütü emmişti Ali. Ablası memeye acı biber sürerek Ali’nin ağzını yaktırmış, o da bir daha emmeye cesaret edememişti. O yüzden ablasına bakarken bu anısı hep aklına o geliyordu. Ali doğduğunda ablası evlenmişti. Hatta ondan önce Hülya isminde bir kızı olmuştu. Hanım ablası Ali’ye espiyle takılmak istedi: “Aliciğim anneme eziyet etmeye devam ediyor musun hâlâ?”

Ali de gülümsedi. “Hep senin yüzünden abla, ağzımı biberle öyle bir yaktırdın ki bir daha ne mümkün?”

“Oğlum senin kadar emen birine hiç rastlamadım, koca adam olmuşsun hâlâ emiyordun. Bana dua etmelisin, karizmanı kurtardım len.” Kahkahayla gülerek maziyi hatırladılar.

Hanım, babasına döndü: “Baba hır mıdır hayır mıdır? Bayramda sen bu köye pek gelmezdin! Bir şeyler

duydum; bir tosun getirmişsiniz, doğru mu bu söylentiler? Biliyorsunuz köyde laf çabuk yayılır.”

Durmuş Ağa ve Ziyet de ocağın başında oturmuşlar hem çaylarını içiyorlar hem de konuşulanları dinliyorlardı.

“Kızım evet, ahırda bir tosun var. Onunla dağlara vurduk, oğlumla geze geze geldik işte.” diyerek özetleyip konuyu kapamak istedi.

Hanım, “Baba bu mevsimde gelmezsin, üstelik fındık yaklaştı. Bu tosunu da gezmek için getirmezsın! Anlatsana mesele nedir?

İsmail dayanamadı: “Hanım kızım, artık anlatmaktan o kadar yoruldum ki inan. Belki de bu tosunu pat diye birine satıp hemen Ordu’ya döneceğim. Devlet yurt dışından getirdiği hayvanları çoğaltmak için tespit ettikleri yerli tosunları kısırlaştırıyormuş. Bize de geldiler, diğer tosunu kısırlaştırdılar. Biz de ailece, benim de ısrarımla, bu tosunu kaçırmaya karar verdik. Hayvan bu acıları yaşamasın, doğal bir hayat sürsün diye kardeşinle dağlara vurduk. İşte tam olarak mesele bu!”

Hanım şaşkınlığını herkes gibi gizleyememişti. “Devletin başka işi gücü yok muymuş?”

“Bilmiyorum kızım. Bu yasa mıdır nedir, işte ıssız fındık bahçelerinin içinde gelip bizi buldu, ne edersin?”

“Peki, baba ne yapacaksın burada?”

“İşin orasını çok düşünmedik kızım. Burada bakabilirseniz siz bakarsınız. Bir hakikat var ki eninde sonunda bu satılacak. Benim hayvanlarla nasıl duygusal bir bağ kurduğumu bilirsin. Bir hayvan sattığımda uzun zaman kendime gelemiyorum. Yolculuğun sıkıntısını beraber çekmişiz. Sarı tosunun bu kadar yolu bizimle yürüme-

sinden sonra ondan nasıl ayrılırim bilemiyorum. En azından kalbim müsterih, biz onu dağlara kaçırmayı başardık. Burada birine satsak da bileceğiz ki bu hayvan doğal yaşamı içerisinde kalacak.”

İki kızı da sekide yan yana oturmuş babalarını dinliyorlardı. Durmuş Ağa söze girdi: “İsmail istiyorsan hayvan biraz burada kalsın, Ziyne onu çobana katar, akşamları da içeri alır. Ama hısmım ne bileyim, burada ne kadar kalabilir ki? Köklü bir çözüm bulmak lâzım. Tosunu sürümlük yap desem tarlan yok tapçağın yok, buraya sadece gezmeye geliyorsunuz. Bu tosunla yapacak başka işiniz de yok. Hayvanı zihnimde bir yere oturtamıyorum doğrusu.”

“Haklısın dünür. Ben de ne yapacağımı bilmiyorum. Akşam Muhtar Kemal camiden sonra yanıma geldi. Tosunu görmüş, biliyorsun hayvan alıp satıyor. ‘Emmi tosunu satmaya mı getirdin?’ diye bana sordu. ‘Evet’ desem, biliyorum bana yapışıp bir şekilde benden almak için elinden geleni yapacak.”

Kızları bir ağızdan söze girdiler: “Baba illaki birine satacaksın sen bunu. Ne yapacaksın ki? Birkaç gün kaldın diyelim, köyde fındık yaklaştı çekip gideceksin işine. Senin hayatın otuz yıldır Ordu’daki şartlara göre. Evet, köklerin burada lâkin ekip dikecek, buraları yeşertecek tarlan tapanın yok, bunu sen de biliyorsun.”

Biri söze girince diğeri susuyor, konuşan susunca öbürü söze giriyor, benzer cümlelerle babalarına yükleniyorlardı. İsmail bunalmaya başlamıştı. “Yahu susun yeter artık!” diyecek hâle gelmişti. Durmuş Ağa yüreğine biraz su serpse de o da biliyordu ki bu çözüm değildi. Evde herkes şaşkıındı. Ali sessizlik içinde, “Bir yasa yüzünden insanların kafa yorduğu şeye bak.” diye düşün-

dü. İşi gücü olan bu insanlar için durum gerçekten sadece zaman ve enerji israfı idi. Tabi morallerin bozulması da ayrı bir sıkıntıydı.

“Hele bugünü de atlatalım, yarın öbür gün buluruz bir çözümünü Allah Kerim.” dedi İsmail. Dediğim gibi beni ferahlatacak tek şey tosunu o acımasız adamların elinden kurtarmak olacak. Gerçi onlar da emir kulu, ne yapabilirlerdi ki... Yoksa dağları devirip buraya gelmemiz, oğlumla bunca yolu yürümemiz bize koymadı. Ali’ye de sorun isterseniz, o da hâlimden oldukça memnun. Öyle değil mi evlat?”

“Sevgili ablalarım, biz iyi bir şey yaptık. Babam haklı, içimiz rahat. Ben de aynı şekilde çok mutluyum. Hayatımın en uzun yolunu yürüdüm. Yoruldum, dinlendim, tekrar yürüdüm. Ben bu yolculuktan o kadar çok şey öğrendim ki bunu size anlatamam. Bize acımanıza gerek yok. Acınacak varsa onlar, bize bunu yaşatanlardır. Ben babamı ilk defa bu yolculukta tanıdım, ilk defa baş başa kaldık. Karanlık ormanları aştık, aylar gördük, kurt sesleri dinledik, köpeklerin saldırısına uğradık, korkularımızla yüzleştik. Tosunumuz bize sadıktı, biz de ona sadık kaldık. Görevimizi yaptık.”

Kendini o kadar güzel ifade etmişti ki Ali, “Herhalde bu sözlerin üstüne kimse konuşmaz.” Diye düşündü.

Hanım öğreneceğini öğrenmişti, “Baba çocuklar evde yalnız. Biliyorsun damadın Libya’da. Ben eve geçeyim yarın tekrar görüşürüz. Bize de buyurun gelin, ben de misafir edeyim sizi.” diyerek vedalaşıp ayrıldı.

Saat ilerlemiş, yatma saati gelip çatmıştı. İsmail üzgün bir hâlde kızına ve Durmuş Ağa’ya dönerek, “Durmuş Ağa, kızım, size de yük olduk. Artık yatalım, yarına Allah Kerim.” İsmail ve Ali odalarına çıkıp yattılar.

Sabahın ilk ışıklarıyla yine uyanmışlar ve hayata dönmüşlerdi. Ali, “Burada ne kadar az uyunuyor?” derken hayretini gizleyememişti. Ordu’da annesi onu yataktan kaldıramazken burada kendisi ok gibi fırlıyordu.

İsmail ise mutsuzdu. Ayrılık vakti yaklaşıyordu. Sarı tosunun son durağı burasıydı, bu topraklarda en doğru adama satacak ve bir daha akıbetini merak etmeyecekti. Az önceki konuşmaların üstüne yatarken böyle düşünmüştü. İçinden, “Tosunu sat İsmail, kimseye yük olma. Yapacak bir şey yok. Eskiden büyütüp sattığı her hayvanda duyduğu acının belki katbekat fazlasını sarı tosununda yaşayacaktı. Sarı tosuna olan vefa duygusu onun içinde hep bir ışık olarak kalacaktı. Onu zorbaların elinden kaçırmayı başarmıştı. Yüzünde bir hüznün hep vardı. Hayvanları sever, insanlardan yediği darbeyi ve hayvanlarla kurduğu bağı hiç unutmazdı. Az konuşur ama özlü konuşurdu, isabetli yorumları vardı. Duygusalı, kandırmaya çok müsaitti.

Ali ise mutluydu. Üç günün yorgunluğunu ablasının evinde atmak güzeldi. İyi dinlenmişti, sanki onca yolu kendisi yürümemişti. Sabah kahvaltısını yaptıktan sonra öğle namazına doğru tekrar camiye gitmek için hazırlanmışlardı. Köydeki en büyük sosyal etkinlik camiye gitmek, cami avlusunda hoş sohbet vakit geçirmektir. Bayram olması hasebiyle küçükler büyükleri ziyaret ediyor, Durmuş Ağa yaşlı biri olduğu için ablası evden çıkamıyor, sürekli misafir ağırlıyordu. İlk iki gün gelip giden hiç bitmezdi neredeyse.

Ali ve babası iş gücü olmadığı için cami avlusuna birlikte gitmişlerdi. Muhtar Kemal’in evi de caminin çaprazında olduğu için emmisinin camiye geldiğini fark

etmişti. Tosuna göz koyduğu belliydi. Köyün girişinden üst başına kadar iri tosunla yürüdüğümüzü mutlaka o da görmüştü. Herkes biliyordu ki İsmail'in bu köyde ne sürülecek tarlası ne de başka bir sebeple kalma durumu vardı. Bu tosun satılacaktı. Kimse buna anlam veremese de olası ihtimalleri anlayabiliyorlardı. Köylüler saf görünseler de kurnaz insanlardı. Paranın, kârlı işin kokusunu erken alacak kadar...

Nihayet cami avlusuna gelen muhtar kemal İsmail'in yanına sokularak, "Ya emmi ver elini bir daha öpeyim. Sen benden büyüksün, bayram namazında bayramlaştık ama bir daha bayramlaşalım." diyerek sinsi gülümsemelerle İsmail'in eline eğildi. İsmail el öptürmeyi pek sevmez, öteden beri elini öpmek isteyenleri makul bir refleksle durdururdu ama Muhtar Kemal öyle bir hızla eğilmişti ki durdurması imkânsızdı. Herkes seyrediyor, "Yahu bu adam kabadayı ruhlu biri ama ne olduysa İsmail'in eline yumuluverdi..." sözleri sağdan soldan duyuluyordu. Bayramın verdiği enerjiye yorsalar da herkes anlamıştı ki muhtarın gözü sarı tosundaydı.

Köylüler kendi aralarında konuşuyorlardı: "Bakın şimdi, muhtar bir şekilde İsmail'i punduna getirip, tosunu ucuza kapatacak."

Muhtar Kemal, sorusunu kısık bir sesle İsmail'e yöneltti: "Eee emmi! Hır mı hayır mı? Köye niye geldin?"

İsmail yüzündeki mutsuz ifadeye rağmen cevap vermek zorunda kaldı. "Tosunu getirdim, buralarda yaşamasını istedim."

Diğerlerinin aksine Muhtar Kemal, "Yahu yazık etmişsin kendine. Bu yolları nasıl teptin?" demek yerine tam tersini söyledi. "Valla emmi sana helal olsun." dedikten sonra herkese dönerek "Bakın bakın da adam gö-

rün! Benim emmim tosununa kıyamadığı için ta buralara kadar dağı taşı aşp yürümüş.” diyerek kendince övgülü cümleler kuruyordu. Muhtar Kemal sinsi bakışlarla biraz da sesini kıstı: “Eee emmi kaçta satıyorsun tosunu? Senin burada sürececek tarlan yok, herhalde tosunu satmaya getirdin.”

Adamın kafası sadece alıp satmaya odaklandığı için her şeyi kâr zarar ölçüsüne vuruyordu. İsmail’in hikâyesini dinlese ya gülüp geçecek ya da görmezden gelecek kadar duyarsız biri olduğunu açıkça hissettiriyordu. İsmail onu tanıdığı için onunla konuşmayı, yaşadıklarını ona anlatmayı zerre kadar düşünmemişti. İsmail tosunun değerini bile zihninde pek belirlememişti. O sadece şartlar gereği kendisi yaşatamayacağı için bu hayvanın, burada doğru insanların elinde, ömrü nispetinde yaşamasını dilemişti.

İsmail, Muhtar Kemal’in suallerine bir şeyler demek durumunda kaldı. “Valla bilmiyorum Kemal, henüz bir fiyat belirlemedim. Keşke mümkünü olsa satmasam da burada kalıp onu bozkırlarda özgürce yayıp yaşatsam...”

“Aşk olsun emmi köy senin, tabi ki yaşayabilirsin. Hem bak yeğenin Kemal de bu köyün muhtarı.” diyerek kendine de gereksiz bir övgü payı çıkardı.

Söylediklerine kendisi bile inanmıyordu. On beş-yirmi güne fındık başlayacak, o da çok iyi biliyordu ki İsmail emmisi fındık için gidecekti. Laf olsun diye konuşuyor, sözde emmisinin gönlünü almaktan ziyade arka planda tosunu satın almaya çalışıyordu. Bu, çok açıktı. Fırsatçı bir adam olduğu her hâlden belliydi. Bir güven belgesi gibi muhtarlık forsunu da kullanıyor, köy yerinde küçük dağları ben yarattım çığlığı ile dolaşarak o küçük dünyasında despotik bir hegemonyanın kendince keyfini sürü-

yordu. Köylünün bakışlarından, buralarda sevilmediğini anlamak çok da zor değildi.

Muhtar bir anda İsmail'in koluna girdi, milletten uzaklaştırdı. Ali'ye dönerek, "Sen burada bekle yakışıklı." dedi. Az ileride konuşmalarının duyulmayacağı bir noktada sürekli; İsmail'e bir şeyler anlatıyordu. İsmail'in mutsuz olduğu her hâinden belliydi. Kurduğu her cümle ve gösterdiği tavır olumsuz bir hava veriyordu. Sözde emmi dediği İsmail'e baskı uyguluyor, bir şekilde onu ikna etmeye çalışıyordu. Neredeyse bunu başarmış gibiydi. Tekrar koluna girerek İsmail'le kalabalığa doğru yürüdüler. O sırada ezan okunmaya başladı, herkes usul usul camiye giriyordu. Ali, babası ile muhtarın konuşmalarını izliyor ne olacağını merak ediyordu.

Ezan okunduğu için konuşma bitmiş, herkes öğle namazı için camiye girmişti. Güya akraba olacaktı ama babasında, tosunun bu adama gitmesini istemez bir hâl vardı. O da elinde büyüttüğü tosunun kime satıldığını görmek istiyor, bu kadarına da hakkı olduğunu düşünüyordu.

Ali'de bir hüznün, bir ayrılık duygusu oluşmuştu. "Artık sarı tosunun bizden kopma vakti geldi," hissi büyümeye başlamıştı. Zaten biliyordu, lâkin hiç bu kadar yakın hissetmemişti. Muhtar Kemal gibi birine gitmesinden belli ki hiç hoşnut olmayacaktı. Çocuk hâliyle bu adamın sevimsiz ve hakkaniyetsiz biri olduğunu her hâinden okuyabiliyordu. Bir işleri zora girmeye görsün köylüler güçlerini önce baskı kurarak, sonra zorbalık yaparak göstermeyi ve sonuç almayı severlerdi. Muhtar Kemal de İsmail'den tamam sözünü almış olmalı ki sürekli etrafına gülücükler dağıtıyordu.

Köylülerle yeniden vedalaştıktan sonra İsmail, “Oğlum hadi gel bizim eve bir göz atalım, ne var ne yok içine girip bir bakalım. Tamam, ablada kalıyoruz ama biliyorsun bizim de bu köyde bir evimiz var. Ali ile babası caminin çaprazındaki evlerine yöneldiler. Ahırın kapısını açıp İsmail içeriye şöyle bir bakıverdi. Sonra eve çıktılar. Belki içine girerim diye düşünerek anahtarı kızından almıştı. Kapıyı açıp içeri girdi. İn cin top oynuyordu. “İnsanın yaşamadığı ev ne kadar da ruhsuz oluyor” diye geçirdi içinden. Ali de içeri girmişti. Her şey yıpratıcı bir ıssızlığın ortasında yerli yerinde öylece duruyordu. Ahşap dilmeden yapılmış bu evde İsmail’in el emeği çoktu. Bin bir çeşit duygular eşliğinde bir zamanlar yaşadığı evin her yanını gözden geçirdi. “Ah koca ev ah! Benim kaderine kurban evim, sen de bu hayatta yalnızlığı tadıyorsun. Seni de böyle bir başına bıraktık, bomboş ve kimsesiz bekliyorsun. Söyler misin bana neyi bekliyorsun? Kimselerin artık dönüp gelmeyeceği o yarınları mı?” diye kederle söylendi.

İsmail, Muhtar Kemal’le konuştuktan sonra eve girince hatıraları canlanmış, bir duygu seline kapılmıştı. Pencerenin perdesini sonuna kadar açıp sekiye oturdu. “Ali oğlum gel sende otur.” dedi titreyen sesiyle.

Ali, babasının yanına oturdu. O da etkilenmişti, babasının bir şey demesini bekliyordu. Mahzun bir şekilde “Ah benim güzel oğlum, ah benim son beşiğim, canım evladım...” diyerek birden Ali’ye öyle bir sarıldı ki Ali de duygulandı, ağlayacak gibi oldu. Babasının bu duygusal hâli onu öyle bir duruma getirmişti ki ağlamaması neredeyse imkânsızdı.

İsmail eve tekrar göz gezdirirken mırıldanıyordu: “Benim kıymetli eşim, çilekeş karıcığım ne emeklerle

yaptık bu evi seninle. Senin hakkını nasıl öderim.” Birden ağlamaya başladı, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ali de artık dayanamadı, ağlamaya başladı. Babasının bu kadar duygusal olduğunu gerçekten bilmiyordu.

İsmail, “Canım evladım ne olur bana hakkını helal et, seni de bu yollarda yürüttüm. Ben zaten alışkınım ama sen... Ne olur bana gönül koyma. Sen çok iyi bir çocuksun, yolculuk boyunca beni hiç üzmedin.” Ali, babasına sarıldı. Hüzün bir bulut gibi üzerlerine çökmüş, ikisini de kaplamıştı. Birbirlerine sarılarak o kadar ağladılar ki eşyalar bile ağlayacak hâle gelmişti. Baba oğul, kendilerini buraya getiren bu gizemli yolculuğu birlikte yaşamışlardı. Bu yolculuğun her anını, sebebini ve hikmetini ancak onlar anlayabilirlerdi.

İsmail: “Ah be oğlum! Hasan Efendi’nin bize nasıl değer verdiğini gördün mü? Sana nasıl hediyeler verdiğini... Bizi bir o anladı Ali, bir tek o adam. O da okumuş ülkesi için dert çekmiş bir adam. Aliciğim, canım evladım, ben tosunun sözünü verdim onu satacağım. Akşam Muhtar Kemal gelecek, büyük ihtimal ona vereceğim.”

Ali, ne diyeceğini bilemedi. Duyguları ve duydukları karşısında ağızından herhangi bir söz çıkmadı. Bu sessizliğin üzerine babası konuşmaya devam etti:

“Bana kızdın mı oğlum? Başka ne yapacağımı bilmiyorum ki... Ne yapabilirdim? Herkes işinde gücünde, bizden kimse yok burada. Bu tosunu emaneten kim ne kadar bakabilir ki? Kızlarım el kapısında, doğrusu onlara da yük etmek istemem. Ah be benim güzel gözlü, güzel yüzlü evladım! İçimdeki yangını bir tek sen görebilirsin. Beni sahici duygularla bir tek sen anlayabilirsin. Sen benim kanım, canım her şeyimsin.”

Bir zaman öylece kalakaldılar. İsmail bu ağır hüznün havasını dağıtmak ve oğlunu daha fazla üzmemek için birden ayağa kalktı. “Hadi evlat. Yeter içimizi döktük...” diyerek oğlunun yüzündeki yaşları sildi. “Hadi ağlama. Ablanlara gidelim ve akşamı bekleyelim. Yapacak bir şey yok evlat yapacak bir şey yok.” Bir taraftan da kendi gözyaşlarını silmeye çalışıyordu. Evin kapısını yaşadıkları mahzun anların ve hatıraların üstüne kapatıp hızla Ziynet’in evine doğru yol aldılar.

Ziynet elinde çalı süpürgesiyle evin önünü süpürüyordu. Selam verdiler. Ziynet gülerek, “Hoş geldiniz baba.” dedi.

“Hoş bulduk kızım. Sarı tosun ne yapıyor? Ona ot verdin değil mi? Hava da güzelmiş, keşke çobana katıp gönderseydik. Dağlarda, yaylalarda otlasaydı ona iyi gelirdi.”

“Aa baba... Söyleseydin ya, sabah çobanlara katarımdım.”

“Yok kızım gerek kalmayacak, sadece içimden geçenleri söyledim. Ben tosunun sözünü verdim, satacağım.”

“Kime verdin baba?”

“Muhtar Kemal’e verdim.”

Ziynet şaşırmişti: “Baba keşke ona satmasaydın. Ben o adamı sevmiyorum, köyde neredeyse kimse sevmez. İnsanları kandırmaktan başka bildiği bir şey yoktur onun.”

“Yapacak bir şey yok kızım, beni can damarımdan yakaladı. Hısımız, akrabayız falan derken ağzımdan bir söz aldı. Bu akşam tosunu teslim edeceğim. Ali’yle onu yakınlarda biraz otlatmaya çıkartalım. Ayakları uyuşmuştur biraz açılır. Ne yapayım kızım, tosunu başka

kime satayım? Bu köyde onu alabilecek kimse yok. Hele de bu mevsimde. Burada herkes kendi tosununu kendisi büyütüyor zaten. Burada hayvan kıtlığı yok ki her yer sığır dolu.”

Ziynet yüzündeki öfkeyi belli eden bir kızdı. Küçük yaşta gelin olmanın yüzünde bıraktığı o derin iz hiç silinmiyordu. Babasına öfkeli olduğunu, konu kendisine geldiğinde hiç esirgmeden söyleyebilecek cesarete sahip biriydi. Bu konuda tepkisini koymaktan da çekinmedi. Konu kapanmıştı. İsmail verdiği sözü tutardı, doğru kabul ettiği şeyi mutlaka yapardı. İstişare etmek gibi bir huyu yoktu. Bu konuyu da daha önce defalarca yaptığı gibi kimseyle istişare etmeden pat diye kapatıverdi. Gözü gibi baktığı tosunu elinden çıkaracaktı. Belki hüznlenecek, ağlayacak, üzülecek, uzun zaman unutamayacak ama başka yapacak ne vardı?

“Kızım akşama geliriz, hadi Allah’a emanet ol.”

“Baba öyle yemeği yemediniz, bu ne acele? Durun yemek hazırlayayım gidersiniz.” Babası çok aç olmadığını söyleyince, “Dur bekle o zaman ekmekle peynir koyayım, gözelerin başında yersiniz.” dedi. İçeri gidip hızlıca peksimet ve keşi Ali’nin çantasına koymuş, çantayı da Ali’ye getirmişti. Birlikte yarım saat mesafedeki dağ yollarına doğru vurdular. İki de sarı tosunla yan yana yürümeyi özlemişlerdi sanki. Seyfettin Yaylası’na kadar yürümüşlerdi. Sarı tosun özgürce yaylada otlamaya başladı. İsmail ve oğlu, tosunu otlarken seyrediyor, içlerinden de “Ah koca kafa! Seni akşam yeni sahibine teslim edeceğiz. Bizi nasıl üzeceksin farkında bile değilsin.” diyorlardı.

Yaylada otlayan başka tosunlar da vardı. Üç genç uzak bir noktada hayvanları otlatıyor, kendi araların-

da oynayıp duruyorlardı. Çimlerin üzerine oturup karşı dağları seyretmeye başladılar. İnişli çıkışlı Seyfettin Yaylası, çam ormanlarının hemen eteklerindeydi. Yayla köyün tam üstünde yer alıyordu. Oturdıkları yerden geldikleri yolları, karşı dağları ve uzak mesafeleri görüyorlardı. İkisi de tarifi imkânsız duygular içindeydi. Ayrılık vaktinin yaklaştığını biliyorlardı. Kendi evlerinde iyi ki ağlamış, içlerini dökmüşlerdi. Biraz olsun rahatlamışlardı. Şimdi yaylaya çıkarak daha bir ferahladıklarını hissettiler.

İsmail karşıda bir noktayı işaret ederek, “Görüyor musun evlat? Hatırladın mı sis çökmüştü dağın başına? Hani köpekler bize doğru koşarak gelmişlerdi. Sarı tosunu bıraktığımız Herközü Yaylası, işte tam orası.”

Ali babasıyla aynı yöne bakarak, “Hatırladım babacığım, o yaylayı nasıl unutabilirim? Köpeklerden nasıl da korkmuştum. Nasıl unuturum çoban bağırtanı, ölen çobanın hikâyesini? Sadece o mu babacığım, ben o dağlara bakarken o kadar çok şey hatırlıyorum ki hangi birini anlatayım? Manzarayı bu açıdan görmek bile bir başkaymış. Bir tepeden diğerine, dağ, bayır, ormanlar... Ne güzel yerlermiş buralar, keşke burada yaşasaydık.” dedi. İsmail gülümsedi. Tosun bir ara yayla yayla yanlarına gelmişti. Baba oğul, tosuna bakıyorlardı. İsmail yine duygulanmıştı. Bu ayrılık nasıl olacaktı? İçlerindeki hüznün, sert akan bir ırmağa dönüşmüştü. İzahı olmayan, adı konulmayan, bunu sadece ikisinin anlayabileceği bir hüznün ırmağına...

Vakit ikindiye evrilmişti. İsmail bu duygusal ortamı biraz dağıtmak için “Evlat ben şu gözeden bir abdest alayım da ikindi namazını kılayım. Sonra yavaş yavaş toparlanır ineriz. Karnın acıktıysa gözenin suyuyla ekmekleri

ıslat. Birlikte ekmek peynir yiyelim. İstersen çam ağaçlarından iliç ye, ne de olsa iki tane bıçağın oldu. Genç çam ağaçlarının kabuğunu sıyrıp içindeki suyunu emiyorsun, atalarımız buna ilaç gözüyle bakarlardı. Denemek istersen şu çamlıkta deneyebilirsin. Bu teklif, Ali'ye cazip gelmişti. Babası abdest almaya giderken Ali de ormana yöneldi. Genç ağaçları bularak Hasan amcasının verdiği bıçakla kabukları sıyırmaya başladı. Sulu kabukları içinden emerek içmeye başladı. Tadını çok sevmişti. Değişik bir tecrübe ediniyordu. Bir süre sonra babasının yanına geldi. Ekmekleri ıslatıp peyniri de çıkararak su başında mütevazı bir sofra kurdular. İsmail gülümseyerek baktı: "Evlat, oruçtan dolayı üç gün seninle yemek yiyemedik. Bak, şimdi dağların başında özgürce yemek de nasip oldu."

Birlikte yiyip içtiler. Bu dağın bağrında, gözenin yanı başında peksimet, keş ve su o kadar lezzetli geliyordu ki bu azık, şu anda onlar için en lezzetli yemekten bile daha güzeldi. Bir yandan hafif rüzgâr esiyor, terleme ve bunalma hissetmiyorlardı. Çam ormanlardan sıyrılarak gelen rüzgâr, güneşin solgun ışıklarıyla öyle güzel bir hava veriyordu ki izahı mümkün değildi.

Güneş batmadan köyün yolunu tuttular. Tosunu tekrar ahıra bağlayıp eve girdiler. Mahzundu her ikisi de. Ayrılık kapıya dayanmıştı. Muhtar Kemal'in gelip tosunu almasını bekliyorlardı. İkisi de çok huzursuzdu. İçinden, "Satma babaaa!" diye bağırısı geliyordu Ali'nin. Bir pişmanlık hissi büyüyüp dururken yapacak başka bir şeyin olmadığını da düşünüyordu. Bu tosun satılacaktı, parasının bir değeri yoktu. Gönül isterdi ki iyi bir insana gitsin. Bunu bilmek onları mutlu edecekti. Tamam da o "iyi insan" nasıl bulunacaktı?

Ziynet, Muhtar Kemal'in geldiğini gördü. O da hüzünlenmişti.

"Nasılsın yeğenim? Bayramın mübarek olsun."

"Sağ ol Kemal abi. Sizin de bayramınız mübarek olsun."

"Emmim nerede, içeride mi?

"İçeride, elini yüzünü yıkıyor."

Ali avludaki tahta oturakta oturuyordu.

"Hoş geldin amca!" dedi istemeye istemeye.

"Hoş bulduk yakışıklı. Sen ne güzel bir çocuksun. Biz sizinle akrabayız ha..." Ali bu sahte yakınlığa bir mana veremedi.

İsmail sesleri duyunca dışarı çıktı: "Muhtar Efendi hoş geldin."

Yüzü sakindi, duygularını gizlemeye çalışıyordu. Tahta oturaklara oturmuş sohbet dalmışlardı. Ziynet içeriden ev baklavası getirmiş, bayram ikramını yapmıştı. Dördü birlikte tatlıları yiyor, bir taraftan da ticaretlerinin adını koyacakları anı bekliyorlardı.

Kemal daha fazla beklemek istemedi, söze girdi: "Emmi altınları getirdim sayabilirsiniz. Malum rakamda sizinle anlaşmıştık."

Ziynet anlamamış gibi "Altın mı? Baba..." deyiverdi.

"Dur kızım anlarız şimdi."

İsmail keskin cümlelerle sözü aldı: "Bak Muhtar Efendi. Ben normalde bu tosunu satmazdım ama yapacak bir şey yok. Alan insandan da şunun sözünü almak isterim: Bu tosuna sevgini esirgemeyeceksin, onu hemen kesime vermeyeceksin. O daha çok genç, onun doğal yaşamına dikkat edeceksin. Ben Ordu'daki fiyattan çok

daha ucuza bu hayvanı sana vereceğim. O kadar yolu yürüdük geldik, bunu para için yapmadığımı öncelikle bilmeni isterim. Sana uygun bir fiyat söyledim, sen buna rağmen pazarlık yaptın. Ben de çok üstelemedim bir rakamda anlaştık.”

“Tamam emmi sorun yok, neye anlaştıysak o kadar değerinde altın getirdim sana. Bilirsin burada bu kadar para tutulmaz, altında bir para sonuçta, bir mahzuru var mı?”

“Yok, neden mahzuru olsun? Benim derdimi iyi anla muhtar, ben bu tosunu, bu dağlara para için getirmedim. Lütfen birbirimizi doğru anlayalım.”

Ziynet konuşulanlara bakıyor ve içinden; “Ya baba, beni döverek kocaya gönderirken bile bu kadar konuşmadın. Bir hayvana karşı bu nasıl sevgidir?” diye geçiriyor, şaşkınlık içinde pazarlığı anlamaya çalışıyordu.

Kemal cebinden bir kese altın çıkarıp masanın üzerine koydu. Ziynet’e bakarak, “Kızım gel sen de say, babanla 120 liraya anlaştık, bu da yaklaşık 16 cumhuriyet altını yapıyor.” dedi.

“Baba doğru mu, bu rakama mı anlaştınız?”

Kemal alınmıştı. “Kızım biz yalan mı söylüyoruz? Babanla anlaştığımız rakam bu!”

“Doğru kızım, on altı cumhuriyet altını karşılığı anlaştık. Pek içime sinmese de anlaştık. Bu tosunu para için vermediğimi burada herkes bilsin.”

Artık konuşma bitmiş, doğrusu konuşulacak bir şey de kalmamıştı.

“Tamam Kemal Efendi, altınları da aldığımıza göre bu işin geri dönüşü kalmadı. Lütfen söylediklerimi dik-

kate al. Bu tosuna iyi bak. Şimdi biraz müsaade et hayvanla vedalaşalım.”

Ali çok duygulanmıştı. Çok kızgındı ama elden bir şey gelmezdi. Baba oğul birlikte ahıra yöneldiler.

Muhtar Kemal bıyık altından gülerek, “Tamam emmi siz vedalaşın ben burada bekliyorum. Yahu hayvan işte, neyiyle vedalaşacaksın anlamıyorum.” diye saygısızca bir laf söylemeyi de ihmal etmedi. İsmail ve Ali’nin içinden bir öfke yükselse de bir şey diyemediler. Sadece İsmail, “Onu sen anlayamazsın, sen hayvan tüccarısın Kemal! Biz onu çocuğumuzmuş gibi büyüttük. İkisi arasında çok derin bir fark var.” diyebilmişti.

Ahırın kapısı açıldı. İsmail ve Ali, sarı tosunun yanına geldiler. Batmaya yüz tutmuş güneşin ışıkları evin batı tarafına bakan ahırdan içeri doğru süzülüyordu. Beş-on hayvanın barınabildiği geniş bir ahırdı. İçeride hiç hayvan yoktu, Ziyne’tin inekleri henüz yayılımdan dönmemişti.

İsmail’in sinirleri boşaldı, ağlamaya başladı. “Yahu benim sarı oğlum hakkını helal et. Seni dağ bayır aşırıp yürüttüm, herkes beni kınadı, benimle alay etti. Bense sadece senin sağlıklı, doğal bir ortamda yaşayabilmen için bu fedakârlığı yaptım. Ne olur bana kızma! Seninle iniş yokuş demeden sıcakta, gölgede çileli de olsa üç gün yol yürüdük. Bu yolculuk beni de oğlumu da yıldırmadı, bilakis mutlu olduk. Tosunun boynuna sarıldı hem ağlıyor hem gözyaşlarını siliyordu. Ağır gelmişti bu ayrılık. Ali de tosunun sol yanına geçmiş babasının sözlerini dinliyor ve ağlıyordu. Ağzından tek kelime çıkmıyordu. Babasının mahzun konuşması yetiyordu ona. Çünkü aynı duyguları ifade ediyordu. Sarı tosunun yanaklarına

başlarını yaslayıp hep birlikte ağlıyorlardı. Zaman daralıyordu. Bir tosumdan ayrılmak bu kadar mı zor olurdu?

Bu sahneye bakan başka biri, bunu tuhaf karşılar, bir şey anlamazdı. Onlar ise, “Biz sadece ondan ayrılacağımıza değil, ona reva görülen kaderin bize verdiği kederden dolayı ağlıyoruz.” der gibi bakıyorlardı. İçlerinde bir isyan vardı ama adını koyamıyorlardı.

Babası Ali’nin yüzündeki gözyaşlarını ve kederi görerek yine kendine kızdı ve birden havayı değiştirerek, “Tamam evlat, topla kendini. Haydi, bismillah!” diyerek hayvanın ipini çözdü ve nemli gözlerle hızla dışarı çıktı. Ali arkada, babası önde ahırdan çıktılar.

Muhtar Kemal şaşkınlık içinde olup bitenleri anlamaya çalışıyordu. “Yahu emmi sen ne kadar duygusal bir adamsın, niye bu kadar hüznünlendin anlamadım. Neticede hepimiz bir gün ölmeyecek miyiz? Ne hayvan ne insan hiçbirimiz kalmayacağız ki...”

İsmail bu sözler karşısında bir an için vazgeçmek istediye de sözünü yememek için tuttu kendini. Artık altınlar da masada duruyordu. Manzara karşısında kızı Ziynet de mahzunlaşmıştı.

“Al Kemal Efendi hayrını gör, ona iyi bak!” diyerek hayvanın ipini birdenbire adamın eline tutuşturdu. Muhtar Kemal zaten bu anı bekliyor, bir an önce tosumu alıp gitmek istiyordu. Sonuçta tosumu peşi sıra çekerek dil ucuyla vedalaşıp gitti. Düşünceleri farklı olsa da üzülerek sarı tosumun arkasından baktıktan sonra üçü de içeri girdi.

Karanlık çökmeye başlamış, diğer hayvanlar -sarı tosumun gitmesini bekliyormuş gibi o ahırdan çıkar çıkmaz- gelmişlerdi. Ziynet, hayvanları ahıra soktuktan

sonra hızlı bir şekilde inekleri sağlamış, sütü ocağa koymuştu.

Herkes susuyordu. Süt pişerken İsmail ve Ali ocağın başında üzgün bir şekilde oturuyorlardı. Sessizliği bozdu: “Kızım biz sabah erkenden gidelim. Hatta şimdi araba olsa çeker giderim. Canım o kadar sıkın inan.”

“Babacığım canını sıkma. Her şey olacağına varır. Bu kadar hüznülenme, şu altınları da al cebine koy. Böyle ortalıkta durmasın.”

“Ya kızım altınlar umurumda mı sanıyorsun? Ben çok ağır bir şey yaşadım. Bu tosunla kurduğum bağı hiçbir hayvanla kurmamışım. Belki Ali ile çıktığımız bu yolculuğun da etkisi olabilir. Ne bileyim hakikaten çok üzüldüm.”

Hava biraz dağılmıştı. Baba oğul sakinleşmişlerdi. Akşam yiyip içtikten sonra yatmışlar, sabah erkenden yola çıkmışlardı. Bir saatlik yürüyüşün ardından ana yola vardılar ve oradan bir minibüse binip üç saat sonra Ordu’ya indiler. Babası Ali’ye köfte ekmek yedirmek istedi: “Gel evlat senin sevdiğin köfteciye gidelim. Sonra gider altınları bozdururuz, sana da bir hediye almak istiyorum.”

Birlikte karınlarını doyurup sürekli alışveriş yaptıkları kuyumcuya doğru yöneldiler. Kuyumcu Fikret eskiden beri tanıdıkları, güvendikleri, alışveriş yaptıkları biriydi. İsmail’i görünce gülümseyerek, “Oooo hoş geldin İsmail Amca.” dedi. İsmail teşekkür etti, içeri girip oturdular. Ali altınlara bakıyordu. Işıl ışıl parlayan altınların ihtişamlı görüntüsü, gözlerini alıyordu.

“Nasılsın Fikret Efendi? Biz bir tosun sattık, elimde on altı tane cumhuriyet altını var. Bozdurayım da ban-

kaya yatırayım diyorum, bunları köyde muhafaza edemem.”

“Hay hay İsmail amca nasıl istersen. Ver sayayım, ne kadar tutarsa ödeyeyim.”

İsmail keseyi Fikret’e uzattı, altınları camın üzerine döküp saymaya başladılar. “On altı cumhuriyet altın var İsmail amca, doğru mu?”

“Evet evet, doğru.”

Fikret altınlardan biraz şüphelenmişti. Elindeki taşla test yaptı, sonra yanında çalışan hurda altın uzmanı elemanına dönerek, “Yavrum şunları bir gözden geçiriver, sorunlu görünüyorlar sanki.” dedi.

Eleman altınları aldı, kendi yöntemiyle hemen test yaptı. Fikret’e doğru dönerek Ali ve babasının duyacağı şekilde, “Abi bu altınlar sahte!” dedi.

İsmail bir an konuşamadı, Ali de şaşırmıştı; telaşla, “Amca emin misiniz? Dün köyde tosun sattık, akrabamız verdi bunları?” dedi. Fikret hikâyeyi anlamıştı. O kadar çok sahte altın geliyordu ki artık benzer hikâyeleri duymaktan yorulmuştu.

Fikret, İsmail’e baktı: “İsmail amca sana bir şeyler ikram edeyim. Üzülmene gerek yok, bu altınları hemen aldığın adama geri götürüver. Paranı ya da ne verdiysen onu geri iste. Üzgünüm ama bu altınlar sahte.”

Kuyumcu dükkânından çıktılar. Bir saat süren yol boyunca hiçbir şey konuşmadan evlerine kadar yürüdüler. Bayramın üçüncü günüydü. Eve gelince kızlar babalarının elini öpmüş, Ayşe de oğlunu ve kocasını görünce çok sevinmişti ancak hâllerinde bir tuhafılık vardı sanki. Baba oğul neden bu kadar üzgün görünüyorlardı? Kızlar heyecanla sordukları sorulara soğuk cevaplar alıyorlar-

dı. Ortamı anlamadıkları, tuhaf bir hava sarmıştı. İsmail, evin önündeki sekiye oturdu, Ali de hemen yanına. Kızlar ve anneleri bir şey sormuyor, konuşmalarını umarak ve onları anlamaya çalışarak bakıyorlardı.

Ayşe dayanamayıp söze girdi: “Yahu ne oldu? Beş altı gündür yoksunuz, hele bir anlatın bu ne hâldir?”

İsmail, “Ayşeciğim bana bir tas ayran getirir misin? dedi.

Ayşe koşarak eşinin çok sevdiği ekşi ayrandan getirdi. İsmail ayranı ağır ağır içmeye başladı.

Kızların en küçüğü, “Baba anlatsana ne yaptınız?” diye merakla sordu.

İsmail iç çekerek, “Ah benim güzel kızım, sana ne anlatayım ki? Buradan yola çıktık, planladığımız gibi üç gün süren yolculuğu tamamladık. Tosunu sağ salim köye götürdük. Bayramlaştık, köylülerle kaynaştık. Ziyaret ve Hanım ablanla muhabbet ettik...”

“Eee...” dedi Ayşe. Belli ki sonunda kötü bir şey çıkacaktı. Çünkü kocasının mizacını iyi bilirdi. Anlatış biçiminden olumsuz bir şey yaşandığını hissedebiliyordu. “İsmail anlat, sonra ne oldu?”

“Tosunu kime verelim, ne yapalım derken Muhtar Kemal bana yapıştı. Beni bir rakama razı etti. Akşam gelip bize borcuna karşılık on altı cumhuriyet altını verdi. Biz istemesek de ağlaya sızlaya tosunu teslim ettik. Altınları yanımıza alıp sabah erkenden minibüsle Ordu’ya geldik. Kuyumcu Fikret’e uğrayıp bozdurmak için altınları verdik. Ne olsa beğenirsiniz?”

“Yoksa altınlar sahte mi çıktı?”

İsmail mahcup bir tavırla, “Evet, maalesef o Kemal hayırsızının verdiği altınlar sahte çıktı.” dedi.

Sinirlenerek kese içindeki altınları yere fırlattı, altınlar sahte parıltılarıyla her yana dağıldı. Herkes şok olmuştu.

“Nasil yani, bunca sıkıntılı yolculuğun sonucu bu mu?”

Ayşe çok kızmıştı, ben o köye gider, o adama söyleyeceklerimi söyler, bu altınları da yüzüne çarparım!” diye bağırdı.

İsmail bu sözü duyunca çok kızdı. “Hayır Ayşe, biz kaderimizi yaşadık. Biz alacağımızı aldık. Kimi seveceğimizi kimi sevmeyeceğimizi öğrendik bu yolculukta.”

Ali’ye döndü: “Evlat unutma; acının pişirdiği aş, er yiğide şifa, haine zehir olur.”

İsmail keskin ve otoriter bir sesle son sözünü söyledi:

“Kimse bir yere gitmeyecek! Kimse o altınların davasını gütmeyecek! Bir daha bu evde o altınların ya da o Kemal üçkâğıtçısının bahsini duymayacağım!”

* * *

Nitekim öyle de oldu. Bir daha kimse o altınların peşine düşmedi, kimse Muhtar Kemal’le bir dava gütmeyemedi. O altınlar sanki lanetliymiş gibi kötü hatırasıyla unutulup gitti fakat sarı tosun ve o muhteşem yolculuk, ailenin ortak hafızasında asla unutulmadan yaşam devam etti.

İsmail, oğlu Ali ve sarı tosun uzun bir yolculuğa çıkarlar.
Bu yolculuk hem mecburi hem de bir hayvan ve bir
çocukla gitmek için oldukça meşakkatlidir.

Hayvanların kısırlaştırılmasına dair keyfekeder sunulan
yasalar, İsmail'in tosunlarına da isabet etmiştir. Ala
tosunu kurtaramayan İsmail, sarı tosun da aynı eziyeti
çeksin istemez. Hikâye böyle başlar, yol biter, niyet hasıl
olur ama yolculuğun sonunda umulmadık bir ihanetle
sarsılırlar.

babialı kültür yayıncılığı

ISBN: 978-625-8977-85-1

9 786258 977851 >

 babialikulturyayinciliği / bkykitap / bkyYayinlari